12 ANI CU HITLER

1933-1945

Mărturia secretarei particulare a lui Hitler

document inedit

Editura MEDITAȚII

12 ANI
CU HITLER

1933-1945

Mărturia secretarei particulare a lui Hitler

(Document inedit)

Redactare: *Rodica Chiriacescu*
Tehnoredactare: *Mihai Chiriacescu*
Copertă: *Porime 2002 srl*

www.meteorpress.ro

Titlul original: ***12 ans auprès d'Hitler, 1933–1945***
© Éditions Page après Page, 2004

© 2006, reeditare 2008 Toate drepturile asupra ediției în limba română sunt rezervate editurii **MEDITAȚII**.

Str. Bahluiului nr. 1, 011281, sector 1, București
C.P. 41-128
Tel.: (021)222.33.12; Fax: (021)222.83.80
E-mail: editura@meteorpress.ro

Distribuție la:
Tel./Fax: (021)222.33.12; (021)222.83.80
E-mail: comenzi@meteorpress.ro

ISBN: 978-973-87089-2-1

B-dul Tudor Vladimirescu, nr. 31,
sector 5, București, ROMÂNIA
fed print
t i p o g r a f i e
O societate Bertram Gau
Tel.: 411.00.55; 411.47.78 fed@promo.ro

12 ani cu Hitler

1933-1945

Mărturia secretarei particulare a lui Hitler

(Document inedit)

Traducere și note de Ion Doru Brana

Editura MEDITAȚII

Uluitoarea aventură a unei secretare

de Raphaël Delpard

Ce aventură uluitoare a trăit Christa Schroeder! Se număra printre cele șapte milioane de șomeri din Germania anului 1930. Sosită la München pentru a găsi de lucru, se duce la sediul partidului național-socialist; auzise că acolo se căutau secretare. Fiind un fel de supradotată în materie de stenografie, învinge detașat cele optzeci și șapte de tinere care solicită aceeași slujbă. După cel de-al Doilea Război Mondial, angajarea sa în aparatul administrativ al partidului lui Hitler îi va atrage din partea jurnaliștilor una și aceeași întrebare, care, în cele din urmă, va ajunge să o irite: „Era nazistă?" Va răspunde în mod invariabil că la fel de bine ar fi putut să accepte un post echivalent la partidul comunist fără a deveni, totuși, o simpatizantă a marxismului.

La 30 ianuarie 1933, Adolf Hitler devine cancelar. Christa Schroeder părăsește sediul partidului de pe Schellingstrasse 50 și, în 4 martie 1933, pleacă la Berlin. Este colaboratoarea lui Wilhelm Brückner, adjutantul cancelarului. Hitler se desparte brutal de acesta și, cu aceeași ocazie, o remarcă pe tânăra Schroeder. Calitățile profesionale excepționale și aptitudinile de stenografă ale

acesteia militează în favoarea ei și Hitler o ia în serviciul său exclusiv. Timp de doisprezece ani, Christa Schroeder trăiește zi și noapte în preajma Führerului, participând la toate deplasările oficiale, întrucât face parte din Cartierul său General. Îl însoțește pînă în buncăr. În momentul prăbușirii celui de-al Treilea Reich, Hitler însuși, cu câteva zile înainte de a se sinucide, îi dă ordinul să iasă și să se predea.

Christa Schroeder este reținută de armata americană din 28 mai 1945 pînă în 12 mai 1948. Considerată ca „moderat" nazistă de către un tribunal de denazificare, verdictul o scutește de prezentarea în fața tribunalului de la Nürnberg.

În timp ce era internată în lagărul de la Augsburg, un agent franco-american, cu numele Alfred Zoller, intră în legătură cu ea. Timp de mai multe săptămâni, acesta o lasă să creadă că se numește Bernhard și că este însărcinat s-o interogheze în numele Armatei a 7-a americane. La început relația e dificilă, dar franco-americanul sfîrșește prin a se face apreciat. Christa Schroeder declară, în ceea ce-l privește: „Părea să aibă în jur de patruzeci și cinci de ani și vorbea o germană excelentă, cu un accent alsacian."

Despre raporturile lor, Schroeder va spune și bune, și rele. Va merge pînă la a acuza agentul de informații că i-a sustras bijuterii pe care nu i le-a mai restituit.

La început, Zoller, alias Bernhard, îi cere să-i povestească viața ei în preajma lui Hitler. „Căpitanul Bernhard – Zoller – îmi punea întrebări, de genul: cum fusesem angajată, cum îmi dicta Hitler corespondența, discursurile sale. Voia să știe de ce Führerul nu fuma și nu bea. Care era modul său de viață, ce părere avea despre colaboratorii cei mai apropiați, ce fel de relații avusese cu nepoata sa, Geli Raubal, voia să știe totul despre legătura sa cu Eva Braun. Venea în fiecare zi. Într-o dimineață, mi-a cerut să scriu tot ce-i povestisem."

După eliberare, Christa Schroeder găsește de lucru, din 1948 până în 1958, într-o întreprindere care vinde metale ușoare, la Gmünd. Pe 1 septembrie 1959 revine la München și se angajează la o firmă de construcții, unde va rămâne până în 1967. Sănătatea precară o determină să se pensioneze la 59 de ani. Moare la München, în 28 iunie 1984.

Cu câteva luni înaintea morții, răspunzând unui jurnalist, mărturisește că viața sa personală a fost un dezastru. Hitler se împotrivise căsătoriei sale cu un diplomat iugoslav de care era îndrăgostită, iar după al Doilea Război Mondial nu-și mai poate găsi liniștea la care consideră că are dreptul, deorece e veșnic hărțuită de cercetători, istorici și jurnaliști.

Această viață distrusă reprezintă dimensiunea tragică a unei tinere femei, târâtă fără voia sa într-un vârtej al istoriei, și a cărei mărturie ne aduce foarte aproape de omul care, după șaizeci de ani de la moartea sa, continuă să trezească repulsie și, lucru de necrezut, să fascineze.

Textul Christei Schroeder dispare vreme de ani de zile. El a fost regăsit cu puțin timp în urmă datorită tenacității unor cercetători germani și americani.

Este vorba de un document excepțional, care ne introduce în miezul vieții intime a lui Adolf Hitler. Sigur, aflăm cu adevărat puține lucruri despre marile mișcări ale războiului, despre exterminarea evreilor și a țiganilor, dar vom ști ceva mai mult, de acum înainte, despre autodidactul care a incendiat Europa. Căci, dacă istoriografia ascensiunii nazismului și a politicii sale expansioniste care a urmat ne e cunoscută, arhitectul politic al celui de-al Doilea Război Mondial este în mod constant disimulat de fragmentele filmate pentru jurnalele de actualități, care ni-l înfățișează vociferând în fața lumii civilizate.

Cine a fost Adolf Hitler? S-au spus și s-au scris lucruri contradictorii. Christa Schroeder declară: „Nu exista

un singur Hitler, ci mai mulţi, reuniţi în aceeaşi persoană. Era un amestec de minciună şi adevăr, de inocenţă şi violenţă, de simplitate şi de fast, de amabilitate şi de brutalitate, de misticism şi de realism, de interes deosebit pentru arte şi de barbarie."

Tot conform mărturiei fostei sale secretare, Führerul era înzestrat şi cu un magnetism straniu şi captivant, poseda un al şaselea simţ de primitiv, o intuiţie de ghicitor, care, deseori, au fost hotărâtoare. Adulmeca pericolele care-l ameninţau, ştia să capteze reacţiile secrete ale mulţimilor, îşi fascina interlocutorii într-un mod inexplicabil.

În paginile care urmează, facem cunoştinţă cu un Hitler care trăieşte în exaltarea permanentă a unor noi proiecte, uluit de victoriile dobândite. Citind însemnările Christei Schroeder ne dăm seama că, sub anumite aspecte, viaţa acestui om, departe de mulţimi, în spatele perdelei ţesute în jurul lui de propagandă şi de prestigiul său, nu e deloc diferită de cea a unui burghez. Şi că un barbar poate adopta comportamentul unui om obişnuit.

Mărturia Christei Schroeder face aşadar demonstraţia imposibilităţii de a încadra această personalitate istorică şi umană într-o singură formulă. Diversitatea manifestărilor sale, a atitudinilor, acţiunilor, reacţiilor sale este de asemenea natură, încât o analiză a trăsăturilor fundamentale ale caracterului său se impune.

Documentul prezentat aici ne permite să-l descoperim acţionând şi trăind la nivelul cel mai intim al personalităţii sale, în primul cerc al puterii sale şi al apropiaţilor săi.

Raphaël Delpard a scris lucrări despre martiriul evreilor în timpul celui de-al Doilea Război mondial şi despre istoria Algeriei în cursul prezenţei franceze.

Avertisment

Textul care urmează este mărturia doamnei Christa Schroeder, secretară particulară a cancelarului Adolf Hitler timp de doisprezece ani. Mărturia a fost înregistrată în lagărul de la Augsburg, în 1947, de căpitanul Alfred Zoller, în folosul Armatei a 7-a americane.

Nu s-a adus nici o modificare. Textul reprezintă retranscrierea originalului.

Capitolul I

Cele mai bune idei îmi vin noaptea. HITLER

Hitler detesta să întâlnească în anturajul său persoane pe care nu obișnuia să le vadă în mod obișnuit. Acesta este motivul pentru care două dintre secretarele sale particulare, una dintre colegele mele și cu mine, am rămas în serviciul său cincisprezece și, respectiv, doisprezece ani. În ciuda neînțelegerilor și a divergențelor care au avut loc, el a făcut totul pentru a ne păstra până la sfârșit.

Hitler era posedat de demonul neîncrederii. Nu angaja niciodată personalul său particular pe baza unei simple recomandări. Nu-i acorda încredere decât după ce-l observase și-l pusese la încercare vreme îndelungată, întinzându-i adevărate capcane.

În ceea ce mă privește, trebuie să mărturisesc că am fost mirată de ușurința cu care m-a primit în serviciul său. Nimic din trecutul meu nu mă desemnase în mod special pentru o asemenea încredere. Tatăl meu, care fusese funcționar de stat la Hanovra, vădise întotdeauna idei democratice ferme. A murit în 1926, când eu aveam șaptesprezece ani. Cu un an înainte îmi pierdusem mama. Singură pe lume și fără avere, am devenit simplă funcționară și am urmat cursuri de stenodactilografie.

La începutul anului 1930, am abandonat un post de secretară la München și mi-am depus candidatura pentru o slujbă de dactilografă care devenise vacantă la conducerea Partidului. După ce m-am calificat prima din optzeci și șapte de concurente la concursul național de stenodactilografie, am fost numită în postul de secretară a căpitanului Pfeffer, care comanda pe atunci organizația SA. Când Röhm i-a urmat, în 1931, am fost detașată la secția economică a mișcării național-socialiste.

M-au interesat întotdeauna mult bele-artele și etnografia. Urmam cu regularitate cursurile serale organizate de Școala Normală din München și, încetul cu încetul, îmi alcătuisem o bibliotecă personală. A fost, poate, prima explicație a apropierii mele de Hitler pe plan intelectual și uman.

Dar trebuie să adaug că am un simț critic foarte dezvoltat. Dintotdeauna am simțit nevoia de a merge la fondul problemelor și de a nu acorda încrederea mea decât cu multă prudență.

În aceste condiții, se înțelege că cei doisprezece ani trăiți alături de Hitler au fost, pentru mine, presărați cu surprize și deziluzii amare.

În 1933, întâmplarea a făcut ca, într-o zi, secretara particulară a lui Hitler fiind absentă, acesta să aibă de dictat o expunere urgentă. Mi s-a cerut să mă pun la dispoziția sa. Când am intrat în biroul lui, am fost frapată de privirea sa de un albastru intens, care mă scruta profund, dar cu bunăvoință. Accentul său austriac, simplitatea și cordialitatea încurajatoare cu care m-a primit, m-au surprins în mod plăcut. Mi-a adresat câteva cuvinte de bun venit și a intrat, fără întârziere, în miezul chestiunii:

„Obișnuiesc să dictez direct la mașină. Dacă săriți un cuvânt, nu contează. E vorba doar de o ciornă."

Am răspuns că eram obişnuită cu acest gen de lucru şi m-am aşezat în faţa maşinii de scris. După ce a terminat, mi-a mulţumit călduros şi mi-a întins o bomboniera. Ulterior, ori de câte ori se întâmpla să ne întâlnim, mă saluta cu amabilitate.

La sfârşitul aceluiaşi an, mi-am cerut transferul la Berlin, din cauza unor necazuri pe care le avusesem cu organizaţia SS în urma unui denunţ anonim. Cererea mea a fost aprobată şi am ajuns secretara lui Brückner[1], adjutantul lui Hitler. Cel din urmă mă solicita uneori, când avea de dictat texte lungi. Într-o zi, secretara lui s-a îmbolnăvit şi am fost trecută în serviciul său exclusiv. De atunci, m-am aflat zilnic în preajma lui Hitler, cu excepţia sfârşitului de săptămână, pe care îl petrecea încă, cu regularitate, la München.

În acea epocă, Hitler avea un program de lucru regulat. La orele 11, traversa biroul meu, iar restul dimineţii îl folosea pentru a-şi primi colaboratorii. La orele 14, trecea din nou, oprindu-se pentru a arunca o privire la cadourile pe care le lăsau în fiecare zi admiratorii săi: cărţi, tablouri, broderii şi alte obiecte lucrate de mână. În cursul acestor scurte momente, dicta la repezeală câteva note de serviciu sau semna corespondenţa urgentă. După-amiaza, convorbirile se reluau şi continuau până seara târziu.

Dictările importante le păstra pentru noapte. Adjutantul său venea să mă prevină când Hitler hotăra să rămână la sediu: „Şeful are de dictat la noapte, să fiţi pregătită!"

Această frază declanşa în birou o adevărată stare de alarmă. Nu îndrăzneam să lipsesc. Însă, foarte repede, am observat că, în ceea ce privea această muncă nocturnă, Hitler nu era un model de punctualitate. Deseori aşteptam opt sau zece seri la rând, fără ca el să apară măcar o dată. Asta

se petrecea mai ales atunci când pregătea un discurs pentru Reichstag sau pentru Congresul Partidului. Spre marea mea mirare, a trebuit să mă obișnuiesc cu ideea că avea obiceiul să nu dicteze aceste discursuri decât în ultimul moment, în ajunul rostirii lor.

Când data evenimentului fusese deja publicată în ziare și atrăgeam atenția că ar fi timpul să se treacă la dictare, mi se răspundea evaziv: „Șeful mai așteaptă încă raportul unei ambasade" sau „vrea să vadă cum evoluează cutare demers diplomatic a cărui rezolvare poate fi hotărâtoare pentru discursul său."

Evident că, în aceste condiții, se lucra într-o atmosferă de precipitare și agitație. Când momentul solemn sosea în sfârșit, Hitler ne spunea (pentru marile dictări avea nevoie de două secretare) să ne odihnim după-masa, pentru a fi în formă. Petrecea aceste ultime momente reflectând și notând câte ceva pe o bucată de hârtie. În aceste ore de meditație, nimeni nu avea voie să-l deranjeze.

De îndată ce stabilise liniile mari ale discursului său, o sonerie autoritară mă chema. Când intram în biroul lui, îl găseam umblând cu nervozitate încoace și-ncolo. Din când în când, se oprea în fața unui portret al lui Bismarck pe care-l privea cu ochi visători, ca într-o rugă. Dădea impresia că-l imploră pe Cancelarul de fier să-l inspire din experiența sa în afaceri de stat. Cu mișcări automate, ca de somnambul, se deplasa de la o mobilă la alta, schimbând locul bibelourilor cu care erau înțesate. Apoi se apuca să parcurgă încăperea cu pași repezi pentru a se opri brusc, ca lovit de paralizie. Încă tot nu se uita spre mine. Brusc, începea se dicteze.

La început, debitul și vocea erau normale, dar, pe măsură ce își dezvolta ideile, ritmul se accelera. Frazele se succedau fără întrerupere, scandate în ritmul pașilor, din ce în ce mai repezi, cu care făcea înconjurul camerei.

Curând, fluxul verbal devenea sacadat şi volumul vocii creştea. Hitler îşi dicta discursul cu aceeaşi impetuozitate pătimaşă cu care avea să-l rostească, a doua zi, în faţa auditoriului.

Hitler îşi trăia literalmente discursul. Când voia să dea frâu liber emoţiei, se oprea din mers, iar ochii săi fixau în tavan un punct ireal, de unde părea să aştepte o favoare specială. De cum vorbea despre bolşevism, glasul său se înălţa furios şi afluxuri intense de sânge îi înroşeau faţa. Declama, atunci, cu o asemenea violenţă, încât vocea sa răzbătea în toate birourile din jur şi, de fiecare dată, personalul care aştepta alături mă întreba de ce fusese Şeful atât de supărat.

Odată ce dictarea era terminată, Hitler îşi redobândea calmul şi chiar găsea două-trei cuvinte amabile pentru secretarele sale. După câteva ore, începea corecturile. Dar şi în această privinţă trebuia să i se aducă aminte că treaba nu era terminată. Adesea, nu aducea ultimele retuşuri textului dactilografiat decât cu puţin timp înaintea orei stabilite pentru rostirea discursului. Petrecea atunci ultimele clipe recitindu-l şi corectându-l. Când avea răgaz, îi plăcea să-şi cizeleze argumentaţia, căutând expresii tot mai subtile şi formulări mai frapante. Avea convingerea că era greu să i se descifreze corecturile. Îmi spunea de fiecare dată: „Uită-te bine, copilă, dacă poţi să deslueşti însemnarea asta." Când citeam fără nici o dificultate rectificările sale, mă fixa cu privirea lui stranie, pe care o strecura pe deasupra ochelarilor, şi mărturisea cu o resemnare abia prefăcută: „Văd că-mi citeşti mai uşor scrisul decât o fac eu însumi." De altfel, de-a lungul anilor vederea i-a slăbit simţitor. Cum voia, cu orice preţ, să evite să apară în public cu ochelari, comandase maşini de scris cu caractere de 12 milimetri înălţime, care îi îngăduiau să-şi citească textul fără dificultate.

După ce discursul său era pus la punct, Hitler părea să fi scăpat de o grijă enormă. Își făcuse obiceiul, în acest caz, să le invite la masă și pe secretare. În timpul mesei, nu scăpa niciodată prilejul să anunțe că era mulțumit de redactarea discursului și să prezică faptul că acesta se va bucura de un mare succes. De asemenea, în mod invariabil, lăuda aptitudinile profesionale ale secretarelor sale: „Sunt atât de iuți la mașina lor, încât scriu mai repede decât apuc eu să dictez. Sunt adevărate regine ale dactilografiei" etc., etc.

Hitler îmi povestea adesea greutățile pe care le întâmpinase pentru a găsi tinere care să nu se fâstâcească în prezența sa. „Când vedeam că la primele mele cuvinte își pierd capul, nu-mi mai rămânea decât să le expediez și să încerc cu alta."

În ceea ce mă privește, mărturisesc că munca în slujba lui nu era o sinecură. Chiar atunci când dicta normal, pronunția lui nu era prea clară. Zgomotul pașilor săi, cel al mașinii de scris și ecoul vocii lui în biroul de dimensiuni exagerate făceau o parte din fraze absolut de neînțeles. Aveam nevoie de o concentrare totală a atenției și de un antrenament intuitiv considerabil pentru a ghici sfârșitul frazelor și pentru a umple golurile. Când Hitler era deosebit de nervos, agitația sa febrilă se transmitea colaboratoarelor sale. În aceste momente dificile, toate puterile mele de concentrare erau solicitate la extrem.

Hitler își dădea perfect seama că, în regimul acesta, ne epuiza; dar nu dorea să angajeze alte secretare, spunând că nu putea suferi mutre noi în jurul său.

Din cauza asta, libertatea mea personală era practic nulă. Mă aflam la dispoziția sa zi și noapte și nu aveam voie să lipsesc de la Cartierul General fără să existe certitudinea că se putea lua legătura cu mine prin telefon, telegraf sau chiar prin megafon.

Principiul lui Hitler de a păstra secretă o decizie luată, până în momentul punerii sale în aplicare, exercita o presiune tiranică asupra întregului său anturaj. Deplasările şi călătoriile erau anunţate cu mult timp înainte, dar el se încăpăţâna să nu facă publică ora plecării decât în ultimul minut. Pe durata acestor zile de aşteptare sterilă, eram încordate la maximum. Când, în timpul unei conversaţii, cineva făcea aluzie la autoritatea pe care o exercita asupra personalului său, el făcea pe miratul, susţinând că lăsa la latitudinea oricui să dispună de timpul său liber după cum credea de cuviinţă. În realitate însă, nu admitea niciodată ca vreo persoană să aibă o viaţă privată independentă.

Aşa se face că, în cursul lungilor noastre şederi la Berghof, avea obiceiul să-şi adune în fiecare seară toată suita în faţa şemineului din sala mare. Ca nişte liceeni, eram cu regularitate privaţi de „învoire". E drept că aceste seri la gura sobei nu erau lipsite de farmec, atunci când veneau oaspeţi. Dar, deseori, se regăseau acolo, seară de seară, numai aceleaşi persoane. Îţi trebuia într-adevăr un control zdravăn al nervilor pentru a asista la aceste reuniuni interminabile, în faţa decorului de neschimbat al lemnelor care ardeau în marele şemineu. Când cineva avea curajul să nu vină la vreuna din aceste adunări, Hitler remarca faptul şi-şi manifesta nemulţumirea.

În 1938, din cauza frecventelor indispoziţii de care suferea colega mea, a fost angajată o nouă secretară. Nou-venita nu era remarcabilă doar prin calităţile sale profesionale, ci şi prin frumuseţea ei.

Din acel moment, pe Hitler l-au însoţit în permanenţă, în toate deplasările sale, două secretare. Cum nu dormea deloc bine, în ciuda somniferelor, şi-a făcut obiceiul să organizeze ceaiuri care durau până la ore târzii ale nopţii, la care luau parte şi secretarele sale, alături de adjutantul său, de medicul său şi de Bormann.

Pe vremea aceea, am petrecut o bună parte din existența mea în trenul special al Führerului. În cursul deplasărilor, Hitler pretindea ca perdelele vagonului său salon să fie trase, chiar și în plină vară. Nu voia decât lumină electrică, fiindcă lumina soarelui îl irita. Dar mai era un motiv, cel puțin surprinzător. Aprecia atât de mult machiajul noii secretare de care am pomenit mai înainte, încât ținea să-l sublinieze și mai mult prin lumina artificială. Hitler îi făcea atunci complimente inepuizabile, care îi obligau pe ceilalți bărbați din anturajul său să-l imite. Bormann, care era mai necioplit, o făcea cu o stângăcie care ne distra pe toți.

Conversația gravita în mod constant în jurul deplasărilor sale cu automobilul. Doar rațiuni de comoditate îl determinaseră să renunțe la șosele. Hitler aprecia aceste curse excesive de-a lungul și de-a latul Germaniei, nu doar pentru că adora viteza, dar și fiindcă ele îi ofereau ocazia să intre în contact cu populația. Automobilist pasionat, concepuse diferite perfecționări, adoptate cu succes de firma Mercedes.

Cu toate acestea, erau zile în care, atunci când Hitler se distra alături de suita sa cu jocuri de societate, în trenul special domnea o veselie exuberantă. Contabilizam, de pildă, numărul bărbaților cu barbă pe care îi întâlnisem în cursul zilei. Un cadou îl recompensa pe cel care văzuse cei mai mulți. Jocurile de genul acesta îi creau lui Hitler o dispoziție excelentă. În asemenea momente de destindere, se apuca să-i imite pe vechii săi camarazi, maimuțărindu-le gesturile și felul de a vorbi. Excela în această practică și îi lua astfel peste picior pe oamenii politici străini cărora le observase mimica și ciudățeniile cu prilejul conferințelor internaționale. De exemplu, imita perfect râsul pițigăiat al lui Victor-Emmanuel și ne demonstra în mod hazliu cum, din cauza picioarelor sale prea scurte, înălțimea regelui Italiei rămânea aceeași și când ședea, și când se ridica.

În această perioadă de dinaintea războiului, Hitler aprecia încă buna dispoziție și umorul. „O glumă spusă la momentul potrivit a putut face minuni în situațiile cele mai dificile", îi plăcea lui să spună. „Am experimentat acest lucru nu numai în timpul războiului din '14-'18, ci și în cursul perioadei de luptă dinaintea venirii noastre la putere."

Hitler s-a schimbat însă cu totul din clipa în care primele înfrângeri s-au abătut asupra Germaniei. A devenit mai puțin comunicativ și n-a mai fost deloc accesibil. Cercul apropiaților săi s-a restrâns zi de zi și, în cele din urmă, secretarele lui au rămas singurele cărora le era permis să împărtășească himerele sale de singuratic. Până în 1942, avusese nevoie de o anumită etichetă și de săli imense pentru a pregăti o acțiune diplomatică importantă sau o operație de proporții. Berghofu se potrivea de minune meditațiilor sale.

„În liniștea maiestuoasă a munților am luat cele mai bune decizii", afirma el. „Acolo, sus, am senzația că plutesc deasupra mizeriei pământești, deasupra nenorocirilor fără precedent care lovesc poporul meu, deasupra necazurilor și greutăților noastre. Priveliștea neîngrădită ce mi se oferă înspre câmpia Salzburgului îmi îngăduie să scap de problemele minore și să fac să-nflorească ideile geniale care zdruncină din temelii lumea. În acele momente, nu mă mai simt legat de muritori, iar ideile mele depășesc limitele umane pentru a se transpune în acte cu repercusiuni infinite."

După 1943, Hitler nu a mai simțit nevoia unui cadru măreț care să inspire fanteziei sale noi planuri morbide. Viața sa a devenit din ce în ce mai ermetică. Asemenea unei reptile care se teme de lumina zilei, se ghemuia în buncărul său cu încăperi umede și reci.

Așa a conceput operația ofensivei din Ardeni, în cursul unei lungi perioade de boală, în septembrie 1944.

Timp de trei săptămâni a rămas la pat în buncărul Cartierului său General „Wolfsschanze"[3], din Prusia Orientală. În atmosfera apăsătoare și jilavă a acelei odăi, fără fereastră și fără lumină naturală, cu pereți de beton văruiți, imaginația sa lucra departe de lumea realităților. Lumina electrică nu se stingea niciodată. Doar zgomotul produs de declanșarea automată a aparatului de oxigenare care împrospăta aerul viciat puncta cursul gândurilor sale. Ecoul evenimentelor de afară nu ajungea până la el. Informațiile care îi parveneau erau filtrate de adjuncții săi. În această ambianță, fantezia lui se dezvolta ca o plantă otrăvitoare într-o seră caldă. Nu admitea nici o replică, nici un sfat. Pe pereții goi, unde nimic nu reținea privirea, închipuirea sa proiecta, în imagini stereotipe, lumea așa cum o construise el, în convingerea că mai putea încă să câștige războiul grație unei ultime bătălii; această ruină umană, care nu mai trăia decât cu injecțiile pe care i le făcea medicul său, Morell[4], croia, într-o atmosferă de mormânt, planurile noii ofensive, fără nici o preocupare pentru sacrificiile omenești, pe care avea să le plătească poporul său deja stors de sânge...

Când punea la punct o manevră strategică, Hitler aștepta cu nerăbdare momentul considerat oportun pentru a da ordinul trecerii la acțiune. Intuiția sa juca un rol hotărâtor în fixarea zilei „Z". Doar meteorologilor li se mai dădea dreptul la cuvânt. Îi consulta, atunci, zi de zi. Specialistul care a pronosticat pentru luna decembrie 1944 o perioadă de ceață, favorabilă concentrărilor de trupe înaintea declanșării ofensivei, a primit din mâna sa un ceas de aur drept răsplată pentru previziunile sale îmbucurătoare.

„Secretul succesului constă în încăpățânare", obișnuia el să repete.

Toată viața lui Hitler a fost doar eforturi și luptă. Vreme îndelungată învingător al celor mai redutabile

adversități, îi era greu să-și imagineze că într-o zi steaua sa va apune atât de lamentabil.

Copilăria lipsită de bucurii, adolescența anevoioasă la Viena, Primul Război Mondial, apoi cei treisprezece ani de luptă care i-au permis să cunoască, în cele din urmă, beția puterii, toate aceste încercări, depășite unele după altele, sunt manifestarea unui temperament de luptător înverșunat și neîndurător. Hitler era un bătăios înnăscut. În plus, era înzestrat cu toate calitățile necesare unei asemenea stări de spirit. Dispunea, mai presus de orice, de o voință de neclintit, o voință aproape supraomenească, o voință care adesea lua acea formă îndârjită (*Sturheit*) ce nu cunoaște măsură când e vorba să înlăture obstacolele.

La Hitler, această voință era rodul unei lungi eredități. Toți ascendenții săi trăiseră, de secole, la poalele Alpilor din vecinătatea frontierei austro-germane, într-o regiune populată de locuitori cu condiții de viață primitive și frământați de un singur gând: acela de a-și asigura sărăcăcioasa lor hrană zilnică smulgând-o unui sol ingrat. Etnologii au constatat că în regiunea specifică numită Waldviertel, unde s-a născut tatăl lui Hitler, caracteristica oamenilor era încăpățânarea. În lupta lor de veacuri cu solul și forțele naturii, țăranii din aceste văi alpine nu-și câștigau existența decât cu prețul unor eforturi constante. Din generație în generație, își transmiseseră caractere marcate de o voință puternică și de o îndărătnicie ieșită din comun.

Hitler a moștenit de la tatăl său această voință neînduplecată, care s-a accentuat și mai mult în copilărie, în mijlocul acelei populații truditoare și tenace.

Această forță a voinței l-a însuflețit pe Hitler când, autodidact îndârjit, a dobândit cunoștințe puțin aprofundate, dar foarte extinse, în timpul anilor săi de

adolescență petrecuți la Viena. E drept că avea și dotarea intelectuală indispensabilă oricărei reușite.

Această voință, care a făcut din Hitler un dominator, se manifesta și printr-o putere de sugestie căreia puține persoane i s-au putut sustrage.

Când Hitler vorbea, indiferent dacă era cu un singur interlocutor sau se afla în fața unei mulțimi, acest dar se vădea cu aceeași intensitate. Hitler fascina pur și simplu, și își impunea voința.

M-am întrebat deseori dacă era vorba de un fenomen de hipnotism pur sau doar de manifestarea unor influențe externe. Într-adevăr, Hitler știa să-și atragă simpatia interlocutorilor prin maniere de o simplitate înnăscută și de o cordialitate rară. În venele sale curgea sânge vienez care, rafinat și mai mult de înclinațiile artistice, îi conferea un farmec indiscutabil. Trebuie adăugat faptul că, și în expunerile sale cele mai vaste, Hitler știa să-și concentreze ideile în formule expresive și concise, declamate pe un ton convingător, în așa fel încât îi era ușor să-și impresioneze în mod favorabil interlocutorii.

Totuși, aceste manifestări exterioare ale personalității sale nu sunt suficiente pentru a explica ascendentul lui asupra anumitor persoane. Hitler degaja acel fluid magnetic care ne apropie de oameni sau, dimpotrivă, ne îndepărtează de ei. La el, această iradiere magnetică nu strălucea atât prin intensitate, deși o depășea cu mult pe cea a unui om obișnuit, ci prin registrul ei. Claviatura undelor sale magnetice era foarte vastă și acționa de o manieră uluitoare în cadrul întrunirilor publice și în fața unei mulțimi numeroase.

Această putere de sugestie explică faptul că oameni disperați care veneau să-l vadă plecau plini de încredere. Ea acționa asupra vechilor săi tovarăși de luptă cu o intensitate cu totul aparte. Îmi amintesc, de exemplu, că

în martie 1945, Gauleiterul Forster[5], din Danzig, a venit la Berlin pentru a-i solicita o audienţă lui Hitler. L-am văzut intrând în biroul meu total zdrobit de evenimente. Mi-a mărturisit că celor 1 100 de tancuri ruseşti concentrate în faţa oraşului său nu le putea opune, cu totul şi cu totul, decât patru tancuri Tiger, care nu dispuneau nici măcar de carburantul necesar. Forster era hotărât să nu-şi pună lacăt la gură şi să-i prezinte lui Hitler întreaga realitate sinistră a lucrurilor.

Conştientă de situaţie, am insistat pe lângă Forster să relateze faptele cu toată obiectivitatea şi să-l determine pe Führer să ia o decizie. Forster mi-a răspuns: „Nici o grijă! Nu voi şovăi să-i spun tot, chiar cu riscul de a fi dat afară."

De ce surpriză am avut parte când a trecut din nou prin biroul meu, după întrevederea cu Hitler! Era ca transfigurat: „Führerul mi-a promis divizii noi pentru Danzig!"

La zâmbetul meu sceptic, mi-a declarat: „E drept că nu ştiu de unde ar putea să le ia! Dar, de vreme ce mi-a spus că va salva Danzigul, nu mai încape îndoială!"

Am fost cu adevărat dezamăgită de cuvintele lui Forster. Bărbatul acesta, pe care îl văzusem cu puţin timp înainte, în biroul meu, proclamând într-un mod agresiv că îi va spune verde-n faţă lui Hitler adevărul, se întorsese convins de nişte vorbe goale. Puterea de sugestie a lui Hitler era cea care, indiscutabil, acţionase asupra lui.

Aş putea să menţionez nenumărate exemple de cazuri în care persoane de valoare şi cu greutate s-au lăsat, pur şi simplu, trase pe sfoară de Hitler. Când, ulterior, recunoşteau că fuseseră înşelate în mod grosolan, teama de a se vedea acuzate de slăbiciune le facea să execute totuşi dispoziţiile primite.

Hitler era conştient de puterea sa. Printr-un antrenament intens, îşi sporea şi mai mult capacităţile. În plus,

ştia că, adoptând o atitudine lipsită de ifose şi firească, acţiona cu atât mai mult asupra interlocutorului încrezător.

Într-o zi, se plângea de oboseala de care se simţea năpădit după un congres al Partidului, la Nürnberg. Pe toată durata unei defilări care ţinuse câteva ore, stătuse sub un soare dogorâtor, cu braţul ridicat pentru salut, încercând, după cum îmi explica, să scruteze una după alta toate figurile ce treceau prin faţa sa: „Fiecare om trebuie să aibă impresia că l-am distins personal, iar asta mă oboseşte peste măsură."

Ulterior, am constatat că foarte mulţi oameni se amăgeau că fuseseră remarcaţi de Hitler în masa compactă a coloanelor.

Se cunoaşte, de altfel, entuziasmul pe care prezenţa şi discursurile sale le declanşau în mulţimi. Îmbulzelile care se produceau în cursul fiecăreia dintre deplasările sale au devenit, ulterior, o adevărată obsesie. Deşi pentru Hitler au constituit mult timp o necesitate, aceste mase isterice au devenit, mai târziu, aproape insuportabile. Oamenii se coagulau literalmente în faţa hotelului în care descinseserăm şi mişcările mulţimii se spărgeau de faţada lui, asemenea talazurilor unei mări agitate de hulă. Aceste valuri umane scandau la nesfârşit dorinţa lor de a-şi vedea „Conducătorul" apărând la fereastră. Adesea, adevărate coruri de strigăte implorau această favoare. Asemenea manifestaţii, repetate dimineaţa şi seara, ne puneau nervii la încercare.

Mă întrebam cum de putea Hitler să le suporte! Dar, atunci când, într-o dimineaţă, detaşamentul său de pază a împrăştiat mulţimea, iar el s-a înfuriat fiindcă nu putuse culege ovaţiile obişnuite la ieşirea din hotel, am înţeles că ele acţionau asupra lui ca un tonic indispensabil. Când Hitler parcurgea drumurile Germaniei în automobil, detaşamentul de pază şi protecţie avea mult

de furcă pentru a împiedica accidentarea oamenilor. S-a întâmplat ca femei care îl zăriseră să rămână pe loc, ca paralizate, și să fie lovite de mașinile din suită. În mod frecvent, trebuia respinsă mulțimea care bloca întreaga circulație. Ofițeri SS stăteau atunci pe trepte pentru a-i împiedica pe fanatici să ia cu asalt mașina.

În gări se repetau aceleași spectacole. Au fost zdrobiți oameni care traversaseră șinele, năpustindu-se spre trenul special al Führerului. Când, sprijinit de fereastră, Hitler strângea mâna celor ce-l asediau, medicul care îl însoțea se temea de fiecare dată să nu-i fie smuls brațul. Și acolo, SS-iștii se luptau realmente pentru a înfrâna acest entuziasm delirant.

Cum aceste manifestații îl costau pe Hitler un timp considerabil și adesea îi dădeau peste cap programul, ulterior deplasările sale au fost ținute secrete. Teama de atentate justifica, de asemenea, această măsură de siguranță.

Hitler nu era doar cu alții sever și autoritar, ci și cu el însuși, în aceeași măsură. În perioada de dinaintea războiului, știa să-și stăpânească în mod admirabil simțămintele. Voința sa dominatoare se exercita asupra lui însuși ca și asupra celor care-l înconjurau. Nu admitea oboseala și își silea creierul să muncească în mod constant. Uita că cititul interminabil îi obosea vederea, dar și că insomnia voluntară și permanentă era în detrimentul capacităților sale intelectuale. Era stăpânit de convingerea că doar voința era suficientă pentru a obține totul. Nu-i de mirare că tremurul care îi afecta mâna dreaptă îl făcea să sufere îngrozitor în orgoliul său. Constatarea faptului că nu era stăpân pe o parte din el însuși îl înfuria. Când, surprinși, unii vizitatori fixau cu privirea acea mână, Hitler, cu un gest instinctiv, o acoperea cu cealaltă. În pofida tuturor eforturilor, n-a izbutit niciodată să controleze acel tremur.

Însă, deşi, încetul cu încetul, a pierdut controlul reacţiilor sale nervoase, a rămas până la sfârşit stăpân pe sentimentele sale. Când, în cursul unei discuţii private, i se înmâna un mesaj care îl informa despre o catastrofă, Hitler îşi păstra sângele rece. Doar mişcarea maxilarelor îi indica emoţia, în timp ce continua să converseze cu acelaşi calm. Îmi aduc aminte, de pildă, de distrugerea de către RAF a barajului de la Edertal, care a provocat inundarea unei mari părţi din valea industrială a Ruhrului. La citirea mesajului, chipul lui Hitler a împietrit, dar asta a fost totul. Nimeni nu ar fi putut să-şi dea seama că primise o lovitură atât de năprasnică. Abia după câteva ore sau chiar, uneori, după câteva zile, revenea asupra evenimentului respectiv, dând frâu liber furiei sale neputincioase.

Hitler ştia, de asemenea, să păstreze cu o măiestrie uimitoare secretul. Era convins că fiecare dintre colaboratorii săi nu trebuia să cunoască decât exact lucrurile necesare pentru a-şi putea îndeplini funcţiile. Nu ne comunica niciodată intenţiile sale secrete şi nici nu ne punea la curent cu planurile pe care le elabora. N-ar fi făcut niciodată în faţa noastră nici cea mai mică aluzie la operaţiile pe care le pregătea.

Începutul campaniei din vest a fost un exemplu grăitor în această privinţă. În 10 mai 1940, şi-a informat anturajul că avea să facă o deplasare în aceeaşi seară.

Nu a suflat nici o vorbă despre scopul şi intenţiile călătoriei. Când a fost întrebat care va fi durata deplasării, a răspuns evaziv că ar putea fi cincisprezece zile, poate o lună, ba chiar, dacă va fi cazul, un an.

Toţi cei care trebuiau să-l însoţească au fost conduşi cu maşinile în direcţia Staaken şi am fost convinşi că aveam să ne luăm zborul de la acea bază aeriană. Dar, spre surprinderea noastră, am trecut de Staaken şi ne-am alăturat

lui Hitler în trenul său special, care a plecat spre nordul Germaniei. Toată lumea făcea comentarii. Când era întrebat cu timiditate dacă mergem în Norvegia, el confirma ipoteza interesându-se „dacă nu ne-am uitat costumele de baie". Trenul a continuat în aceeași direcție până la Ulsen, de unde, în toiul nopții, s-a îndreptat brusc spre vest. În loc să debarcăm în Norvegia, ne-am pomenit, a doua zi dimineață, în zori, la Münster-Eifel, de unde ne-am dus la Cartierul General al Führerului.

Știu că nici măcar Eva Braun nu era la curent cu planurile sale. În vara lui 1941, când a hotărât campania din Rusia, s-a scuzat că trebuie să plece la Berlin pentru câteva zile, dar a asigurat-o că va reveni imediat. În realitate, s-a dus la Cartierul său General din Prusia Orientală, de unde a condus primele asalturi contra Rusiei.

Capitolul II

Nu există aproape nici un subiect la care să se poată gândi un om fără ca un altul s-o fi făcut deja înaintea lui. HITLER

Rostind această frază, Hitler a recunoscut el însuşi că nu era un spirit creator. Toată ştiinţa sa nu era decât rodul unor eforturi de memorie, acumulate de-a lungul anilor. Ca un burete scufundat în apă, memoria sa, pur şi simplu fenomenală, absorbea din lecturi şi din discuţii tot ce putea să-i fie de vreun folos.

Încă din tinereţe, setea de lectură a lui Hitler fusese nemărginită. Mi-a povestit că în cursul dificilei sale adolescenţe la Viena citise cele cinci sute de volume care alcătuiau una dintre bibliotecile municipale. Această pasiune de a parcurge şi de a asimila lucrări tratând despre cele mai felurite subiecte i-a îngăduit să-şi extindă cunoştinţele la aproape toate domeniile literaturii şi ale ştiinţei. Mă uimea de fiecare dată când se lansa în descrierea geografică a unei regiuni, când făcea expuneri de o precizie uluitoare despre istoria artelor sau când ţinea disertaţii referitoare la subiecte tehnice de o înaltă specializare.

Toţi cei care luptaseră alături de el la începutul carierei sale de tribun popular fuseseră uluiţi de vastitatea cunoştinţelor sale. Încă de pe atunci ştia să insufle respect celor

din jur folosind înlesnirile extraordinare pe care i le conferea memoria. Acest fapt a contribuit în mare măsură la câştigarea devotamentului total al oamenilor lipsiţi de cultură, care alcătuiau prima sa echipă de aderenţi. Cu o abilitate extraordinară, se pricepuse să le ţină expuneri înflăcărate cu privire la istoria Austriei, adevărate cursuri despre intrigile Casei de Habsburg şi descrieri sfâşietoare ale Germaniei muribunde. La fel de bine putea să vorbească la nesfârşit despre edificarea bisericilor, a mănăstirilor şi a castelelor, cu un lux de amănunte absolut năucitor.

Chiar şi în cursul anilor care au urmat întemniţării sale la Landsberg, continuase să studieze cu pasiune toate monumentele istorice ridicate în diferitele ţări ale Europei. Pretindea adesea că le cunoştea detaliile arhitecturale mai bine decât mulţi experţi din chiar ţara în care se aflau acestea.

Ofiţerii Statului său Major şi comandanţii marilor unităţi ale Wehrmachtului admiteau, şi ei, că într-adevăr cunoştinţele sale despre structura întregului Wehrmacht, până la nivelul micilor unităţi, depăşeau orice imaginaţie şi că erudiţia sa în materie de armament şi echipamente militare era pur şi simplu fenomenală. Într-o zi, expertul său pentru Marină a avut cu el o discuţie destul de aprinsă pe marginea unui detaliu tehnic legat de turbinele cu aburi instalate la bordul crucişătoarelor moderne. Intransigenţa cu care Hitler îi contra argumentaţia l-a enervat în asemenea măsură, încât la un moment dat şi-a pierdut cumpătul şi i-a spus cu o mină dispreţuitoare: „Cum puteţi pretinde una ca asta, când nu sunteţi câtuşi de puţin competent în probleme de ordin pur tehnic?" Hitler nu a reacţionat brutal, cum ar fi făcut-o cu alte ocazii, ci l-a invitat pe expert să ia loc şi i-a prezentat o expunere a subiectului cu un lux de amănunte care i-ar fi lăsat cu gura căscată până şi pe profesorii de la Academia Navală.

În interminabilele şedinţe zilnice în cursul cărora făcea bilanţul situaţiei cu consilierii săi din Wehrmacht, nu contenea să uimească pe toată lumea. Era la curent cu evenimentele care se petreceau pe imensele spaţii ale fronturilor, cu trecutul istoric al oricărei unităţi importante, cu efectivele angajate în fiecare operaţie şi cu deplasările continue ale trupelor în timpul războiului de mişcare. Nu numai că era familiarizat cu alcătuirea fiecărui grup de armate, până la eşalonul diviziei, dar nu scăpa din vedere nici micile unităţi specializate, ca batalioanele de vânători de tancuri.

Primarul Münchenului, cu care îi plăcea să discute despre planurile de reconstrucţie şi de înfrumuseţare a oraşului, îmi împărtăşea adesea surpriza sa când constata că Hitler îşi amintea cele mai mici detalii pe care le discutaseră împreună cu luni în urmă. I se întâmpla să-l audă pe Hitler spunându-i pe un ton de reproş: „Nu v-am spus, acum şase luni, că nu-mi place cutare detaliu?" şi reproducându-i, aproape cuvânt cu cuvânt, întregul schimb de idei care avusese loc cu privire la chestiunea cu pricina.

Această memorie nu avea nicio lacună. Nu numai că se extindea la nume, la literatură, la cifre, dar Hitler reţinea cu o uşurinţă prodigioasă şi figurile. Situa în mod infailibil în timp şi în spaţiu împrejurările în care îşi întâlnise interlocutorii. Îşi amintea de toate persoanele pe care le cunoscuse în cursul vieţii sale agitate şi deseori chiar amănunte personale cu totul năucitoare. Putea să descrie în amănunţime desfăşurarea şi atmosfera tuturor întrunirilor de propagandă la care luase cuvântul. Tovarăşii din tinereţe pe care îi cunoscuse la Viena, camarazii de război, acoliţii săi în lupta pentru putere şi cohorta tumultuoasă a tuturor celor care îl însoţiseră până la triumf, totul era încrustat în memoria sa alături de caracteristicile ce le erau asociate.

Când era bine dispus, lui Hitler îi plăcea să ne ofere descrieri exacte ale marilor recepții care avuseseră loc la Cancelarie în cursul anilor trecuți. Memoria sa vizuală îi permitea să evoce toaletele actrițelor sau ale invitatelor de vază care participaseră și ne reproducea atât simplele amabilități, cât și conversațiile serioase pe care le schimbase cu unul sau altul dintre invitați.

Același lucru se petrecea și în privința impresiilor resimțite cu prilejul prezentării unor piese de teatru sau filme. Ne reda cu un lux de amănunte inimaginabil piesele pe care le văzuse în tinerețe. Ne cita numele actorilor și își amintea ce spuseseră criticii!

Cum putea un creier de om să înmagazineze atâtea lucruri și fapte!

Este deci indiscutabil că Hitler era dotat, din naștere, cu o memorie ieșită din comun; dar secretul său consta în faptul că, zi de zi, o dezvolta și o exersa. Ne spunea că, citind, se străduia să înțeleagă liniile mari ale subiectului și să se pătrundă de ele. Am spus deja că avea mania să ne povestească, în cursul ceaiurilor nocturne sau cu prilejul taifasurilor la gura sobei, ceea ce reținuse dintr-o lectură, pentru a o ancora în creierul său. Această gimnastică mentală devenise pentru el o necesitate. Hitler era încredințat că majoritatea cititorilor erau niște ignoranți care nu știau să tragă nici un folos de pe urma acestei activități. Chiar dacă era mai degrabă superficial când lucra și detesta să parcurgă și să adnoteze dosare, Hitler dispunea de o memorie admirabil organizată, o memorie cu sertare din care știa să extragă cel mai bun profit.

Cu toate acestea, în dorința sa permanentă de a-și surclasa interlocutorii și de a-i uimi cu anvergura cunoștințelor sale, avea grijă să nu dezvăluie sursele acestor cunoștințe. Se pricepea de minune să-i facă să creadă pe cei care-i ascultau expunerile că acestea erau rodul reflecțiilor sale și ale simțului său critic. Putea să citeze

pagini întregi, dând impresia că această literatură era opera sa și că reprezenta fondul gândirii sale personale. Aproape toți cei cu care am discutat pe această temă aveau convingerea că Hitler era un gânditor profund, înzestrat cu o minte analitică extrem de perspicace și rafinată.

Într-o zi, am vrut să mă lămuresc definitiv. Hitler ne uluise cu o veritabilă disertație filosofică despre unul dintre subiectele sale preferate. Spre surprinderea mea, am constatat că toată tirada sa nu era decât reproducerea unei pagini din Schopenhauer pe care o citisem de foarte curând. Mi-am luat inima în dinți și i-am atras atenția asupra acestei coincidențe ciudate. Hitler, oarecum surprins, m-a fulgerat cu privirea sa impenetrabilă, apoi, pe un ton doctrinal și protector, mi-a spus: „Nu uita, copilă, că știința unui om și-a avut aproape întotdeauna obârșiile la un altul. Fiecare om nu contribuie la ansamblul științelor decât cu o parte infimă."

La fel de convingător vorbea Hitler despre personalități ilustre, despre țări străine, despre orașe, construcții, reprezentații teatrale etc., etc., fără să le fi cunoscut sau fără să le fi văzut vreodată. Modul peremptoriu și sigur în care se exprima și argumentația tranșantă și limpede în care își formula raționamentele le dădea ascultătorilor săi convingerea că văzuse sau trăise lucrurile despre care vorbea. S-ar fi putut crede că gândise sau cunoștea din proprie experiență tot ceea ce reda în lungile sale istorisiri, cu o abundență uimitoare de precizări. Însă și în această privință i-am descoperit repede stratagema. Într-o zi, ne-a servit o critică nemiloasă a unei reprezentații teatrale la care știam că nu asistase. Mi-am exprimat mirarea de a-l vedea condamnând într-un mod atât de necruțător regizorul și actorii, când nu văzuse piesa. A tresărit, ca mușcat de o tarantulă, și mi-a răspuns: „Așa e, dar... a văzut-o domnișoara Braun și mi-a împărtășit impresiile dumneaei."

Acest dar fenomenal pe care zânele i-l puseseră în leagăn s-a erodat însă cu timpul. A trebuit să constat că în ultimii ani ai războiului, spre marea lui disperare, memoria nu-i mai permitea să se joace de-a gânditorul și tehnicianul genial. Și în această privință, ca și în multe altele, se degradase. Slăbirea acestei facultăți l-a făcut să piardă caracteristica principală a prestigiului său.

Totuși, nu trebuie să se creadă că Hitler se interesa cu aceeași pasiune de toate domeniile cunoașterii. Dacă arta, tehnica și istoria erau subiectele sale preferate, pregătirea sa prezenta destule lacune considerabile. Astfel, nu avea decât vagi noțiuni în materie de drept și de probleme legislative. Finanțele publice îl plictiseau de moarte, iar chestiunile administrative depășeau înțelegerea sa. Excelent organizator câtă vreme fusese vorba de structura partidului său, Hitler a dat întru totul frâu liber Gauleiterilor și înalților funcționari în privința organizării marilor administrații ale țării. Excese de neiertat au putut fi comise pur și simplu pentru că Hitler nu se interesa de asemenea probleme.

Această inerție și această aversiune explică în parte ascendentul pe care a putut să-l dobândească asupra lui Reichsleiterul Bormann. Organizator înverșunat și adevărat Hercule al hârțogăriei, Bormann îi dădea mură-n gură lui Hitler lucrările și îl debarasa de toate chestiunile plicticoase. În compensație, a devenit încetul cu încetul stăpânul ocult al Germaniei, ținându-l pe Führer departe de evenimentele care făceau ravagii în moralul națiunii.

Hitler considera că Bormann era singurul dintre colaboratorii săi care știa să pună în formule inteligente și clare concepțiile și ideile sale. Adesea, când ne încumetam să-l avertizăm că opinia publică socotea că metodele administrative ale lui Bormann erau de o severitate inumană, ne răspundea pe un ton ce nu admitea nici o

replică, tonul cu care obișnuia să tranșeze chestiunile spinoase și agasante: „Știu că Bormann e brutal. Dar execută cu o punctualitate remarcabilă tot ce-i încredințez; și tot ce întreprinde poartă pecetea bunului-simț."

Hitler știa că Bormann le pretindea subordonaților săi un devotament absolut și un randament total.

Când îi parveneau reclamații din partea funcționarilor, le respingea cu explicația că Bormann însuși trudea ca o vită de povară: „Mulțumită asprimii și metodelor sale intransigente reușește să ducă la îndeplinire programul colosal cu care l-am însărcinat."

Altă dată, ni l-a ridicat în slăvi pe Bormann, exclamând: „Rapoartele sale sunt atât de puse la punct și amănunțite, încât nu-mi mai rămâne decât să-mi pun semnătura. Cu Bormann rezolv un teanc de dosare în zece minute, în timp ce cu alții îmi trebuie ore ca să iau aceleași decizii. Când îi spun, în cursul unei întrevederi: amintește-mi peste șase luni cutare sau cutare chestiune, sunt sigur că se va gândi la ea la data stabilită. Este opusul fratelui său care uită tot."

Albert Bormann, fratele în cauză, făcea parte din secretariatul lui Hitler și era detestat de Martin Bormann fiindcă se căsătorise cu o femeie care lui nu-i plăcea.

Ascensiunea vertiginoasă a lui Bormann a început după plecarea lui Hess în Anglia. Chiar în seara în care a devenit cunoscută faimoasa fugă a lui Hess, el a oferit o mare recepție în vila sa din Obersalzberg, de parcă ar fi sărbătorit un eveniment fericit. Apoi, prin intrigi subtile, a reușit să-l îndepărteze pe Wilhelm Brückner din postul influent pe care-l ocupase în preajma Führerului încă din epoca eroică a luptei pentru putere. Din acel moment, Bormann a simțit că are cale liberă și a început să desfășoare o activitate febrilă. A aranjat ocuparea sistematică a tuturor posturilor importante ale Statului-Major al lui

Hitler de către oameni aleşi de el. Cu o abilitate machiavelică, a reuşit să se infiltreze în toate serviciile şi rari au fost colaboratorii direcţi ai Führerului care nu au căzut, mai mult sau mai puţin, în plasa corupţiei şi a denunţurilor pe care-o urzise Bormann. Bormann devenise Eminenţa cenuşie, omul de care Hitler nu se mai putea lipsi. El a fost cel care l-a adus în locul lui Brückner pe Schaub[6], om lipsit de distincţie şi de caracter. Rolul nefast al acestuia consta în a şopti la urechea complezentă a Führerului fraze dozate cu pricepere de intrigantul Bormann.

În cursul ultimilor ani de război, Reichsleiterul a domnit la Cartierul General ca un potentat incontestabil. Aproape tot personalul fusese înlocuit cu creaturi aflate în solda sa, pe care le scosese din impas cocoţându-le în posturi de invidiat. Nu mai trebuie spus că aceşti profitori erau devotaţi trup şi suflet binefăcătorului lor şi se repezeau să-i raporteze cele mai mărunte bârfe.

Ajuns stăpân la Cartierul General şi nemaiavând de ce să se teamă din partea anturajului lui Hitler, Bormann s-a grăbit să îndepărteze orice pericol care l-ar fi putut ameninţa din afară. Pe nesimţite, a ridicat în jurul lui Hitler un adevărat zid chinezesc de care nu se putea trece decât dacă i se arăta un permis în regulă şi i se comunica scopul vizitei. Bormann deţinea, astfel, controlul absolut asupra tuturor rotiţelor Reichului.

Spre exemplificare, am să reamintesc că, în martie 1945, Gauleiterii Hofer[7] şi Forster ai provinciilor răsăritene au venit la Berlin pentru a-i prezenta un memoriu lui Hitler, fără să-i fi raportat mai întâi lui Bormann. Când informatorii săi l-au pus la curent cu acest demers, Bormann şi-a întrerupt imediat sejurul din Obersalzberg şi s-a dus glonţ la Berlin pentru a contracara intenţia celor doi Gauleiteri, speriaţi de apropiata invadare a teritoriilor lor de către armatele ruseşti. Bormann i-a apostrofat violent

pentru faptul că nu ţinuseră cont de dispoziţiile sale şi i-a sfătuit să se întoarcă în Gau-urile lor şi să facă pregătiri de apărare în loc să vină cu intrigi la Berlin.

Bormann nu avea niciun prieten; singurul pe care i l-am cunoscut a fost Hermann Fegelein[8], cumnatul domnişoarei Braun. O camaraderie trainică părea să-i lege pe cei doi, dar asta nu l-a împiedicat pe Bormann să aprobe executarea celui mai bun prieten pentru încercarea de a părăsi pe ascuns Berlinul, cu câteva zile înainte de căderea oraşului.

Bormann era, în mod incontestabil, geniul rău al lui Hitler. Setea sa de putere era nesfârşită. Nu numai că izbutise să-şi plaseze stăpânul într-o totală izolare fizică şi spirituală şi să-i împăneze tot anturajul cu oameni aflaţi la discreţia sa, dar ştia de minune să amestece şi să împartă cărţile ori de cîte ori se ivea un prilej pentru a se pune în valoare.

Aş putea menţiona nenumărate exemple de cazuri în care Bormann a făcut o afacere de stat din incidente fără importanţă. Aleg unul dintr-o mie.

Într-o zi, DNB[9] a publicat o notiţă conform căreia un fermier fusese condamnat la două luni de închisoare pentru că păstrase un litru de lapte pe zi pentru consumul său personal. Fotografului Hoffmann[10], în prezenţa căruia s-a relatat faptul şi care era, şi el, proprietarul unei ferme, i-a scăpat următoarea remarcă: „În cazul ăsta, eu aş merita ani buni de puşcărie, dat fiindcă aduc de la proprietatea mea câte cinci litri de lapte ori de câte ori merg acolo."

Această mărturisire imprudentă i-a fost raportată cu fidelitate, de către unul dintre turnătorii săi, lui Bormann, care a scos imediat o foaie de hârtie pentru a-i scrie textual delincventului: „Führerul m-a însărcinat să-ţi spun că, în conformitate cu regulamentul în vigoare, nu ai dreptul decât la o jumătate de litru de lapte."

Ori de câte ori un vechi tovarăș de-al lui Hitler observa într-o doară că unul sau altul dintre membrii influenți ai Partidului încălca regulamentele existente, Bormann exploata numaidecât faptul trimițându-i respectivului o adresă care, întotdeauna, începea cu aceste cuvinte: „Conform declarațiilor domnului cutare, în administrația dv. au fost constatate următoarele anomalii..."

Un ultim exemplu caracterizează procedeele la care recurgea Bormann pentru a-i îndepărta de Hitler pe toți cei de ale căror observații și critici sincere se temea. Într-o zi, fotograful Hoffmann a primit o comunicare telefonică din partea lui Bormann, care îl informa că serviciul său de informații îl suspecta că e purtător de bacili paratifici și că de acum înainte trebuia să se abțină de la a-l mai vizita pe Führer. Hoffmann, speriat de această comunicare, s-a supus timp de șase luni unei supravegheri medicale din partea celor mai mari specialiști din Viena; rezultatul a fost negativ. În martie 1945, s-a reîntors la Berlin pentru a demonta calomnia a cărei victimă fusese. Era pe cale să ia masa la Cancelarie, când Bormann, venind la dejun, l-a apostrofat mânios: „Iar ai apărut! Ai fi făcut mai bine să rămâi unde erai. În loc să faci afaceri cu pozele dumitale, mai bine-ai face să inventezi raze care să doboare avioanele inamice."

O jumătate de oră mai târziu, Hitler a trecut prin sala de mese. Cu un gest obosit, le-a făcut semn invitaților să nu se deranjeze. Hoffmann s-a ridicat totuși pentru a se prezenta Führerului. Acesta l-a primit foarte rece și l-a întrebat, cu o notă de amenințare, dacă acum era într-adevăr vindecat. Protestele vehemente ale lui Hoffmann și prezentarea certificatului medical, care atesta că nu fusese niciodată atins de paratifos, n-au reușit să-l convingă pe Hitler. A evitat în continuare orice întâlnire cu „fotograful curții" și a făcut pe surdul la toate argumentele cu care se justifica acesta.

Ulterior, am aflat că Bormann insinuase posibilitatea ca Hoffmann să-și fi trimis la Viena fiul, care avea același prenume, și că certificatul medical fusese eliberat pentru acesta din urmă. Hitler a fost destul de credul pentru a lua în serios această perfidie.

Și comedia sinistră care distrugea moralul națiunii continua.

Capitolul III

Vorbind des despre un același subiect, reușești să-i înțelegi aspectele esențiale și să le reții. HITLER

În ultimii ani, Hitler ducea o viață din ce în ce mai neregulată. În timp ce, pentru muritorii obișnuiți, mesele împart ziua într-o ordine imuabilă, Hitler își axa viața exclusiv pe vestitele „consfătuiri" în cursul cărora discuta situația cu colaboratorii săi.

Durata acestor ședințe era foarte variată, mergând de la o oră la patru, și mai mult. Mesele erau temporizate în consecință.

Hitler avea obiceiul să ia micul dejun pe la 11,30. Ora prânzului se situa între orele 14 și 17, iar cina între orele 20 și 24.

După cină, lua o oră de repaus, pentru a convoca apoi a doua „Lagebesprechung"[11], care dura adesea până în zori.

După ce lichida preocupările sale strategice, Hitler lua ceaiul, pe la 4 sau 5 dimineața. În cursul ultimilor ani, doar secretarele și uneori doctorul Morell sau adjutantul Schaub îi țineau companie. În 1944, mă prindea câteodată ora 8 dimineața încă șezând în fața lui Hitler, ascultîndu-l, cu o atenție total prefăcută.

Hitler era în stare să vorbească, să vorbească la nesfârșit. El era întotdeauna cel ce dădea impulsul conversației care, deseori, degenera într-un monolog necurmat în care își expunea opiniile despre cele mai diferite subiecte.

În aceste cozerii fără șir, erau abordate subiectele cele mai neașteptate. Hitler, ce-i drept, perora pe fiecare temă cu o încântare și o însuflețire egale. Până și astăzi mă întreb de ce își sacrifica în acest fel odihna de noapte, pentru a-și expune teoriile în fața unui auditoriu care, foarte adesea, ar fi preferat somnul în locul acestor pălăvrăgeli monocorde.

Când o chestiune îl preocupa, îi plăcea s-o discute în mod interminabil. Ne spunea că, întorcând pe toate fețele o problemă, cuvintele îi deschideau de fiecare dată perspective noi și îl făceau să înțeleagă implicațiile care îi scăpaseră inițial.

„Cuvântul – ne spunea el – așterne punți spre orizonturi necunoscute. Limba germană mai cu seamă, cu subtilitățile și exactitățile ei, permite sondarea unor regiuni noi pentru cuget. De asta Germania a fost un tărâm înfloritor pentru gânditori și poeți."

Mi-e cu neputință să povestesc tot ce mi-a relatat Hitler în cursul acestor ceaiuri nocturne, timp de vreo zece ani; mărturisesc că deseori oboseala îmi învingea atenția și că nu mai făceam altceva decât să dau din cap, cu gândurile complet absente.

Tot în cursul acestor discuții nocturne, lui Hitler îi plăcea să povestească amintiri din copilărie. Mai ales când era preocupat, tinerețea sa răzbătea cu ușurință din vălmășagul gândurilor care îl frământau.

„Nu mi-am iubit niciodată tatăl – obișnuia el să ne spună –, dar cu atât mai mult mă temeam de el. Era foarte irascibil și mă bătea pentru un fleac. Când mă pedepsea, mama tremura de grija mea. Într-o zi, am citit într-un

roman de aventuri că a nu-ţi arăta durerea era o dovadă de curaj. Drept care am luat hotărârea să nu mai ţip când mă bătea tata. Peste câteva zile, am avut ocazia să-mi pun la încercare voinţa. Mama, înspăimântată, se retrăsese în pragul uşii. Cât despre mine, am numărat în tăcere loviturile de băţ care îmi şfichiuiau dosul. Când am anunţat-o, triumfător, că încasasem treizeci şi două, a crezut că mi-am pierdut minţile. În mod ciudat, începând din ziua aceea n-a mai trebuit să repet experienţa; tatăl meu nu s-a mai atins de mine."

Mai târziu, povestea Hitler, după ce dăduse piept cu asprele realităţi ale vieţii, resimţise cel mai mare respect pentru tatăl său care, orfan, crescut la ţară, reuşise să îmbrăţişeze profesia de mic funcţionar vamal. Graţie spiritului său chibzuit şi harnic, fusese în măsură chiar să achiziţioneze o mică fermă.

Lui Hitler îi plăcea la fel de mult să ne vorbească despre calităţile gospodăreşti ale mamei sale, datorită cărora proprietatea familiei s-a rotunjit încetul cu încetul.

În schimb, avea obiceiul să-şi taxeze surorile[12] drept „gâşte". Le dispreţuia, de pildă, pentru lipsa de înţelegere de care dădeau dovadă în privinţa sportului său preferat, care consta în a trage cu o carabină în şobolanii ce mişunau în cimitirul comunei. Ne mărturisea că, la logodna surorii sale Angela, îl sfătuise pe pretendent, care îi era foarte simpatic, să anuleze totul şi să nu se încurce cu o asemenea toantă.

La şcoală, Hitler era şeful unei bande mereu puse pe farse. Deja de copil era îndărătnic şi rebel. Într-o zi, când, din neatenţie, învăţătorul l-a strigat cu numele Hitter, nu s-a ridicat din bancă. Învăţătorul s-a uitat drept la el şi, din nou, a pronunţat: „Hitter". Viitorul Führer tot nu s-a mişcat. Când, în cele din urmă, dascălul şi-a pierdut

răbdarea, Hitler, rămânând aşezat, i-a răspuns liniştit: „Nu mă numesc Hitter, ci Hitler."

La orele de religie, folosea stratageme diabolice pentru a-l contraria pe bietul preot de ţară. Încerca să le demonstreze colegilor săi de învăţătură că religia nu putea fi luată în serios. Într-o zi, a declarat grav, în faţa întregii clase, că nu Dumnezeu îl crease pe om şi că citise într-o carte că acesta din urmă se trăgea din maimuţă. A doua zi, a adus drept dovadă cartea lui Darwin, spre marea tulburare a profesorului de religie. Mama sa a fost convocată de directorul şcolii, care a ameninţat-o cu represaliii dacă nu-şi va împiedica fiul să se alimenteze cu lecturi atât de nepotrivite.

Încă de la cea mai fragedă vârstă, pe Hitler îl interesaseră fetele. Ne povestea că seara, la Linz, dacă zărea vreo fată care-i trezea interesul, o aborda fără ocolişuri. Când fata era însoţită de mama ei, o întreba pe aceasta din urmă dacă îi dădea voie să le însoţească până la casa lor, ajutându-le, dacă era cazul, să-şi care cumpărăturile. La slujbă, de asemenea, încerca să atragă atenţia fetelor cu maimuţăreli. De pildă, îşi peria mustăţi inexistente cu peria tatălui său. Aceste bufonerii le făceau pe fete să se strice de râs, iar Hitler era încântat de micul său succes.

Îi mai plăcea să ne povestească şi despre primele lui experienţe de fumător. Reuşise să fumeze pe jumătate o ţigară de foi, după care i s-a făcut îngrozitor de rău şi a fugit acasă. Mamei sale i-a spus că avea o indigestie de la cireşe. Medicul chemat în mare grabă i-a făcut inventarul buzunarelor şi a găsit chiştocul.

„Mai târziu – a adăugat Hitler – mi-am cumpărat o pipă lungă de porţelan. Fumam ca un turc, chiar şi în pat. O dată mi s-a întâmplat să adorm şi, când m-am trezit, aşternutul luase foc. Atunci am luat hotărârea să nu mai fumez niciodată, şi am rămas credincios jurământului meu."

Un incident asemănător se produsese când, încă adolescent, Hitler se apucase să bea rachiu. Avusesem mereu impresia că îi era greu să explice motivul pentru care manifesta atâta dezgust față de alcool. Faptul că învăluia în mister această explicație n-a făcut decât să-mi ațâțe curiozitatea. Până la urmă, insistența mea i-a învins rezervele și mi-a povestit următoarea întâmplare:

„După examenul de absolvire, colegii mei și cu mine am sărbătorit evenimentul cu un număr respectabil de litri, într-un han de la țară. Mi s-a făcut rău și, de câteva ori, a trebuit să dau fuga în curte. A doua zi dimineață, am căutat în zadar certificatul, pe care tatăl meu voia să-l vadă. Cum căutările mele au rămas fără rezultat, am hotărât să cer o copie de la directorul școlii. Și atunci, acesta m-a făcut să sufăr cea mai mare rușine din tinerețea mea, întinzându-mi diploma plină de murdărie; un țăran o recuperase din grămada de gunoi și o trimisese la școală. Am fost atât de necăjit, încât n-am mai băut un strop de alcool în viața mea."

În cursul acestor taclale nocturne, Hitler aborda aproape toate domeniile gândirii umane. Cu toate astea, simțeam în mod vag că îi lipsea ceva. Nici astăzi n-aș putea defini foarte clar ce anume. Toată această vorbărie era, după părerea mea, lipsită de o notă umană, de noblețea sufletească a unui om cultivat. Biblioteca lui Hitler ducea lipsă de autori clasici și de orice lucrări pătrunse de umanism și de spiritualitate.

În fața mea regreta mai ales faptul că nu avea timp să parcurgă literatură bună, care aborda problemele sufletești, și că era condamnat să citească doar lucrări tehnice. Această latură negativă a pregătirii sale explică numeroasele eșecuri pe care le-a suferit pe plan psihologic.

Arta ocupa un loc foarte important în disertațiile sale. Considera Grecia antică și Roma drept leagănul culturii,

unde își găsiseră primele lor expresii concepțiile despre cosmos, despre știință și înțelegere. Îmi împărtășea deseori satisfacția de a fi putut admira, în călătoriile sale la Roma și la Florența, capodoperele nemuritoare pe care le cunoscuse până atunci doar sub formă de reproduceri.

Hitler disprețuia pictura modernă. Considera că era prea marcată de tendințele expresioniste și impresioniste. Această „artă degenerată" – expresia a fost născocită de el – era, în opinia lui, opera evreilor care au făcut o publicitate zgomotoasă în jurul acestor mâzgăleli fără sens, pentru a le vinde cât mai scump, în vreme ce ei înșiși aveau grijă să nu achiziționeze pentru colecțiile lor decât „vechi maeștri".

Puțini pictori germani contemporani erau cruțați de critica sa exagerat de exigentă. Cu toate acestea, cumpăra adesea pânze care nu-i plăceau, cu scopul de a-i încuraja pe artiști.

„Pictorii din zilele noastre – spunea el – nu vor avea niciodată minuția și răbdarea pentru detaliu pe care le aveau cei din marile epoci ale artei."

De fapt, pentru el nu existau decât două: Antichitatea și Romantismul. Respingea Evul Mediu și Renașterea pentru că le găsea prea afectate de creștinism.

Hitler făcea tot ce-i stătea în putință pentru a achiziționa opere antice. L-am văzut fericit ca un copil, în ziua în care, prin intermediul lui Mussolini, a reușit să procure celebrul „Discobol" al lui Myron. Totuși, n-aș putea spune dacă acest entuziasm debordant era dictat doar de exultarea artistică sau dacă în el era amestecată și satisfacția vanitoasă de a poseda o asemenea capodoperă.

Lui Hitler îi plăcea să readucă la lumină vechi maeștri care fuseseră dați uitării. Când un anticar a reușit să-i facă rost de faimoasa „Ciumă la Florența" de Hans Makart, entuziasmul său s-a apropiat de extaz. Ne-a invitat să

venim pentru a admira tabloul. Stătea în fața imensei pânze, cufundat într-o contemplație admirativă, care îmi era absolut de neînțeles. Subiectul macabru, culoarea verde-galbenă a cadavrelor exercitau asupra mea o reală repulsie. Dar n-am îndrăznit să-i comunic această impresie, de teamă să nu-i stric bucuria.

Dezgustul său față de „moderni" era într-atât de mare, încât, la inaugurarea Kunsthallei[13] din München, în 1937, a organizat o expoziție paralelă de opere, așa-zis „degenerate". Aceasta din urmă trebuia să servească drept sperietoare pentru cei care, din snobism, avuseseră tendința să se apropie de noua artă.

Înaintea inaugurării Muzeului de artă din München, experții, pătrunși de ideile bizare ale Führerului, reținuseră 1 450 de tablouri pe care le considerau cele mai ortodoxe dintre cele 20 000 trimise din toate colțurile Germaniei. Dar tot au dat greș ! În ajunul deschiderii, Hitler a străbătut pinacoteca în pas de gimnastică și a eliminat încă 500 de tablouri, pe care le considera nedemne de ea. Un simplu semn cu degetul mare era suficient pentru a face să dispară capodopere autentice. M-a frapat numărul mare de nuduri pe care excluderile sale le respectaseră și i-am împărtășit, la mult timp după aceea, surprinderea mea. Mi-a răspuns că o făcea pentru soldații săi; că frumoasele nuduri (după natură) erau apreciate în mod firesc de combatanți. Reveniți din noroaiele frontului, aceștia aveau o nevoie fizică să se piardă în admirația unei frumuseți sculpturale.

Führerul pândea în mod constant ocazia unor noi achiziții. Nu îi păsa de proveniența lor. Faptul că le știa smulse din colecții așa-zis „rechiziționate" nu-l afecta.

Ultimul ministru al P.T.T. avusese ideea să imprime timbre cu supratxă cu prilejul comemorării unor evenimente naționale. Produsul acestor vânzări era

vărsat într-un fond special, din care Hitler se alimenta în voie pentru a cumpăra opere de artă. Marea sa idee era de a înzestra orășelele de provincie cu muzee regionale.

„În orașele mari – zicea el – există o mulțime de muzee pline de tablouri pe care chiar și unui amator de artă îi este greu să le examineze cu de-amănuntul în masa lor eteroclită. Preconizez repartizarea acestor picturi în muzee regionale, care să aibă în vedere trecutul localităților, particularitățile peisajului înconjurător sau caracteristicile rasiale ale locuitorilor. Orașul natal al fiecărui artist ar trebui să fie dotat cu un mic muzeu, care să adăpostească un anumit număr de lucrări ale sale."

Hitler voia de asemenea să alcătuiască și alte colecții, de exemplu, de arme istorice, care lâncezeau în uitare sau se aflau în posesia unor particulari. În felul acesta s-ar fi putut face din muzeele locale o atracție pentru orașele mici, îngăduindu-le celor interesați să studieze la fața locului opere de artă, fără a mai trebui să facă deplasări lungi și costisitoare.

Însă la Linz, pe care îl considera orașul său natal, era locul în care voia să înalțe muzeul cel mai bogat din Germania. Tablourile nu aveau să atârne pe pereți, amestecate de-a valma, ci fiecare operă urma să fie pusă în valoare într-un cadru adecvat. Fiecare maestru trebuia să dispună de o sală specială, mobilată și decorată în stilul epocii căreia îi aparținuse. Astfel, toate marile curente artistice din istorie aveau să fie puse în evidență în propria lor atmosferă.

Dar Hitler nu era mânat doar de pasiunea de colecționar. În adolescență, marea sa ambiție fusese să intre la Academia de Belle-Arte din Viena. Proba de desen pe care o susținuse fusese satisfăcătoare, dar nu fusese admis deoarece pregătirea sa școlară nu era suficientă pentru a putea urma cursurile. Ori de câte ori

aducea vorba despre această decepție dureroasă, Hitler devenea încruntat și arțăgos. Formula de fiecare dată obișnuitele sale reproșuri contra sorții nedrepte care îi face pe unii tineri să se piardă prea des în obscuritate deoarece provin din familii nevoiașe.

Au rămas din această perioadă și din cea a războiului din 1914-1918 acuarele în care Hitler, nu lipsit de talent, a reprodus monumente și clădiri publice, cu o preocupare aproape fotografică pentru detaliu.

Pictura și desenul aveau să rămână „hobby"-ul vieții sale. Chiar și în cursul existenței trepidante de șef de stat, găsea timp pentru a-și exersa acest talent. În birou, avea totdeauna la îndemână un teanc de cartoane glasate pe care le folosea în clipele de destindere pentru a așterne pe ele ce-i dicta inspirația momentului. Când voia să-mi facă plăcere sau să mă recompenseze, îmi oferea câte unul, dar niciodată fără a-mi atrage atenția asupra valorii gestului său.

Hitler avea o adevărată pasiune pentru arhitectură. Citise nenumărate lucrări și cunoștea caracteristicile diferitelor epoci până în cele mai mici detalii. Dacă avea un pic de înțelegere pentru stilul roman, respingea, în schimb, stilul gotic, deoarece îl considera prea impregnat de mistică creștină. Admirația sa se îndrepta mai ales către stilul baroc, ale cărui capodopere cele mai pure se înălțau la Dresda și la Würzburg. Nu mai subliniez entuziasmul său pentru noul stil german, al cărui inspirator a fost într-un anumit fel. Arhitectul Troost[14] a fost cel care a stabilit, după indicațiile lui, canoanele acestei arhitecturi puternic influențate de clasicismul grec. Hitler îi purta o recunoștință profundă pentru realizările sale. La fiecare aniversare depunea la mormântul său jerbe imense de flori.

Cunoștințele sale în acest domeniu erau realmente uimitoare. Își amintea dimensiunile și planurile tuturor

construcţiilor importante din lume. Din punctul de vedere al urbanismului, Parisul şi Budapesta dominau, în opinia sa, toate celelalte capitale. În timpul războiului, mi-a mărturisit nu o dată că pentru el cea mai mare fericire ar fi fost să lepede uniforma şi să se dedice exclusiv preocupărilor artistice.

Hitler elaborase un program gigantic pentru reconstrucţia oraşelor şi a monumentelor distruse în timpul războiului. Se lăuda că dăduse ordinul ca fiecare monument istoric să fie fotografiat în culori, atât în interior, cât şi în exterior, pentru ca, după restabilirea păcii, să poată fi refăcut întocmai. Voia ca martorii vieţii culturale din secolele trecute să renască din ruine în toată frumuseţea lor venerabilă. Hitler era convins că fotografiile în culori aveau să le permită arhitecţilor să înfăptuiască acest lucru. În consfătuirile cu arhitecţii, entuziasmul său pentru propriile idei devenea comunicativ. I se întâmpla, atunci, să ia o foaie de hârtie şi să schiţeze la repezeală edificii nu lipsite de măreţie. Am văzut arhitecţi şi antreprenori valoroşi care erau de-a dreptul speriaţi de cunoştinţele şi concepţiile sale inedite. Chiar şi în vreme de război, găsea timp pentru a discuta despre arhitectură şi artă.

Noile planuri pentru Berlinul şi Hamburgul de după război erau pur şi simplu colosale. Ori de câte ori, în cursul expunerilor sale, Hitler repeta cuvintele: „Voi face din Berlin cel mai frumos oraş din lume", îşi îndrepta spatele, într-o atitudine de mândrie provocatoare. Glasul îi devenea răsunător, iar gesturile sale spulberau orice contrazicere.

În perioadele cele mai dificile, ideea reconstruirii Germaniei îi insufla o vigoare nebănuită. Când se întorcea de la şedinţe epuizante, extenuat, cu ochii încercănaţi de oboseală, îşi redobândea vitalitatea cu o repeziciune

uimitoare dacă vreun expert îi propunea examinarea unor noi planuri sau machete.

În martie 1945, l-am mai văzut încă pe Hitler zăbovind la nesfârșit în fața unei machete de lemn a orașului Linz, așa cum plănuise să-l transforme. În acele momente, Hitler uita războiul; nu mai simțea oboseala și ne explica ore în șir toate amănuntele schimbărilor pe care le concepuse pentru orașul său natal.

Muzica, teatrul și filmul îl interesau în mai mică măsură. Preferința sa se îndrepta către Richard Wagner pe care îl considera geniul regenerator al misticii germane. Limbajul muzical al maestrului din Bayreuth răsuna în urechile sale ca o poezie divină. Asistase până la vreo sută patruzeci de ori la unele dintre reprezentațiile sale. „Nibelungii" și „Amurgul zeilor" erau cele care produceau asupra sa impresia cea mai profundă. Ajuta financiar Bayreuthul și plănuise să faciliteze populației germane participarea la festivaluri ca la un pelerinaj național. Frontul German al Muncii organiza deplasări colective pentru muncitori și funcționari. Hitler și anturajul său își făcuseră o datorie din răspândirea entuziasmului pentru opera wagneriană în toate straturile sociale. După Wagner, doar Beethoven și Bruckner mai contau pentru el. Unele lieduri de Brahms și câteva pasaje din Hugo Wolff și Richard Strauss găseau, de asemenea, îndurare în fața exclusivismului său.

Hitler își atribuia un simț muzical foarte dezvoltat. Când fluiera o melodie în prezența Evei Braun, iar aceasta îi atrăgea atenția că fluieră fals, își lua un aer profesoral pentru a răspunde: „Nu eu mă înșel; compozitorul e cel care a făcut o greșeală."

La un moment dat, era literalmente fermecat de operetele „Liliacul" și „Văduva veselă". Îmi aduc aminte de o vreme în care, seară de seară, le asculta pe discuri, în

fața focului din marele șemineu. Pe atunci, până și la birou i se întâmpla să lase lucrul pentru a fluiera aceste arii, în fața ferestrei, cu mâinile în buzunare și privirea pierdută în înaltul cerului. Era un admirator sincer al actorilor în vogă și al marilor balerine. Îi gratifica, acordându-le cadouri prețioase. În anii războiului, era bucuros să le trimită pachete cu cafea și alimente și citea cu plăcere scrisorile lor de mulțumire.

În cursul ostilităților, renunțase la a-i mai primi anual pe marii artiști în cadrul unei serate pline de strălucire. Nu se mai vedea decât cu președintele Asociației Artiștilor Germani, regizorul von Ahrendt. Acesta venea să ne viziteze adeseori la Cartierul General al lui Hitler și atunci lua parte la faimoasele ceaiuri. Hitler îi cerea vești despre fiecare dintre artiștii pe care îi cunoștea. La plecarea lui Ahrendt, de fiecare dată Hitler îi strângea mâna cu emoție și îi repeta cu o voce resemnată: „Din fericire, mai veniți din când în când să mă vizitați în singurătatea mea; sunteți pentru mine veriga vie de legătură cu o lume de vis la care nu mai am acces."

Capitolul IV

Nu-mi pot permite să mă îmbolnăvesc. HITLER

Aceste cuvinte îl caracterizează mai bine pe Hitler decât un lung expozeu. Ca pe toți oamenii care s-au crezut chemați să îndeplinească o misiune istorică, pe Hitler îl neliniștea gândul că s-ar putea să nu dispună de timpul necesar pentru a-și realiza opera. Acesta este motivul pentru care, la îndemnul său personal, toate marile proiecte au fost concepute și executate cu o precipitare și o înfrigurare puțin conforme cu spiritul metodic german. Planul de patru ani, reînarmarea, conducerea diverselor campanii, toate aceste concepte și operații au fost realizate cu o asemenea grabă, într-o asemenea nebunie, încât străinătatea nu mai înlegea nimic. Chiar și populația germană, care avea obișnuința muncii chibzuite și ordonate, era stupefiată de ritmul febril și enervant cu care evenimentele și lucrările se desfășurau sub conducerea neobosită a lui Hitler însuși. De câte ori am auzit această exclamație din partea unor conducători ai industriei și ai politicii germane:

„Germania a devenit o adevărată casă de nebuni. Se transformă și se reformează cu o asemenea grabă încât ordinea are de suferit. La noi, totul merge alandala. Numai să nu ducă la catastrofă rezultatul!"

Hitler, care le cerea subordonaților maximum de randament, era neiertător cu el însuși și se dăruia misiunii sale până la epuizare. Acesta este motivul pentru care problema sănătății sale și uluitoarea poveste a medicilor săi personali au căpătat o asemenea importanță. Ne-am putea întreba dacă ideologia demențială a acestui om, dacă reacțiile sale necontrolate și survenite sub influența unui impuls irațional, trebuie considerate drept consecințele stării sale șubrede de sănătate, agravată și de atmosfera de seră caldă în care se complăcea; sau dacă, dimpotrivă, natura sa degenerată avea nevoie de această atmosferă artificială pentru a da naștere ideilor și concepțiilor sale extravagante.

Este de netăgăduit faptul că, spre sfârșitul vieții, Hitler nu mai era decât o epavă fizică și psihică. Prăbușirea forțelor sale fizice și degenerescența minții sale aveau loc în paralel.

În primii ani de după venirea la putere, nu avea încă nevoie de un specialist în boli interne. Singurul răspunzător de starea sa de sănătate era doctorul Karl Brandt[15], pe care Hitler îl considera prieten. De-a lungul anilor, Brandt a făcut apel la alți doi chirurgi de mare clasă, doctorul von Hasselbach și profesorul Werner Haase, cu care a împărțit periculoasa sarcină de a veghea la bunăstarea fizică a Führerului. Hitler suferise dintotdeauna de dureri stomacale și intestinale. Dar, încetul cu încetul, boala sa a luat o asemenea amploare, încât a trebuit să se supună unui regim extrem de sever. Vegetarian încă din 1931, această măsură reducea și mai mult numărul meniurilor pe care avea voie să i le pregătească bucătăreasa lui.

La sfaturile fotografului său, Hoffman, i-a fost prezentat doctorul Morell. Chiar de la primul examen, acesta a diagnosticat o afecțiune a peretelui interior al intestinelor.

Morell s-a străduit să reconstituie flora intestinală a lui Hitler. Timp de un an și jumătate, Hitler a luat în mod regulat o specialitate a lui Morell denumită „Mutoflor". Nu știu dacă acest produs i-a adus vreo vindecare a intestinelor, însă fapt este că o eczemă la un picior, de care Hitler suferea de mult, s-a vindecat foarte repede. Acest rezultat neașteptat i-a câștigat lui Morell o mare încredere din partea Führerului. Mereu grăbit să realizeze maximum în cursul zilei sale de lucru, simptomele unei simple răceli îi provocau lui Hitler o deprimare anxioasă. Avea oroare să rămână la pat. Asta explică marele succes al metodelor lui Morell, care a reușit deseori să oprească în germen o boală, prin injecții speciale.

Intrigile care se puneau la cale în jurul bolnavului și la care se pretau cei însărcinați să-l îngrijească nu aruncă o lumină plăcută asupra anturajului pe care și-l alesese Hitler. Profesori și academicieni manifestau un dispreț abia camuflat pentru Morell, a cărui personalitate neliniștitoare nu avea nimic protocolar. A fost în mod constant ținta unor critici acerbe din cauza simțului său prea dezvoltat al afacerilor, a veșnicei sale îngrijorări de a nu fi uitat la distribuirea decorațiilor, a purtărilor sale de oriental necioplit, a curățeniei îndoielnice a instrumentelor sale și, mai cu seamă, din cauza medicamentelor misterioase și adesea considerate dăunătoare pe care le administra Führerului.

Totuși, Hitler nu se lăsa influențat de aceste atacuri: „Idioții ăștia (referindu-se la Brandt, von Hasselbach etc.) nu au fost capabili să-mi aducă vreo ușurare sau să-mi găsească un internist adevărat. Nu-s buni decât să-l facă pe Morell șarlatan. Dar Morell m-a vindecat. Eczema mea a dispărut, și pot din nou să mănânc pe săturate. Ei uită că n-am timp să-mi tratez o gripă zăcând la pat. Din 1920, nu mi-am mai luat o zi de concediu. Sunt la curent cu

toate, știu tot ce se întâmplă. Când mă odihnesc în munții mei dragi, la Berlin se lucrează în continuare conform indicațiilor mele, ca și când aș fi prezent. N-am timp să fiu bolnav. Asta ar trebui să înțeleagă o dată pentru totdeauna acești domni."

Dar această muncă fără răgaz și grijile provocate de eșecurile războiului au subminat sănătatea lui Hitler. Cu începere din iarna 1941-1942, Morell a vegheat asupra lui zi și noapte. Îi făcea injecții intravenoase și intramusculare din trei în trei zile. La urmă, aceste misterioase injecții i-au fost administrate aproape în fiecare zi. Morell îmi explicase că serul respectiv conținea un suc de struguri, vitaminele A, B, C și E, precum și hormoni. În ultimii ani, ori de câte ori Hitler făcea unul din accesele lui de furie violentă, crizele sale erau urmate de crampe stomacale dureroase. În acele clipe, la chemarea sa, Morell venea în fuga mare să-i aplice remediul al cărui secret îl deținea doar el, dar care avea darul să-i redea pacientului un calm alinător. Acest remediu era considerat de Hitler ca absolut miraculos.

Deteriorarea sănătății lui Hitler s-a accentuat cu repeziciune de la începutul anului 1944. Piciorul drept și mâna stângă erau scuturate de un tremur nervos permanent. E de presupus că acest picior era ușor paralizat, căci îl târa puțin. Valetul lui Hitler se grăbea să-l plaseze pe o pernă specială ori de câte ori stăpânul său se întindea. Distingeam atunci, în privirea lui Hitler, o dorință mânioasă de a-i interzice s-o facă, dar pesemne că ușurarea era atât de mare, încât prefera această mortificare a orgoliului său durerii sfâșietoare.

După atentatul din 20 iulie 1944, doctorul Giesing, care acorda îngrijiri medicale urechilor lui Hitler, a zărit într-o zi pe masa acestuia cașete „Antigas". L-a întrebat câte lua. Hitler a răspuns: „Până la douăzeci și șapte pe zi."

Doctorul Giesing s-a îngrozit la gândul că doctorul Morell îl lăsa pe Hitler să le consume în asemenea cantitate. Medicii curanți au fost alertați și, după un adevărat consiliu de război, au hotărât să-l avertizeze oficial pe Führer cu privire la efectul dezastruos pe care aceste cașete îl aveau asupra organismului său. Susțineau că tremurul mâinii și al piciorului, precum și slăbirea pe cale de agravare a vederii sale proveneau în mare parte de la acest medicament. Între timp, Reichsleiterul Bormann dispusese să se analizeze cașetele respective și obținuse un certificat care adeverea că erau cu totul inofensive și că un om putea să ia o astfel de cantitate. Lui Bormann nu i-a fost deloc greu să-l convingă pe Hitler de buna credință a lui Morell, iar acest incident a dus la concedierea imediată a doctorilor Brandt și von Hasselbach.

Nu trebuie totuși să se tragă concluzia că Hitler avea o încredere absolută în Morell. Dimpotrivă. Neîncrederea sa în ceea ce îl privea creștea de la o zi la alta. Fiecare medicament propus de Morell era studiat cu grijă de Hitler. Citea cu mare atenție modul de întrebuințare și analiza remediului. Dacă, din cine știe ce motiv, forma recipientului care conținea medicamentul se schimbase cât de puțin, Hitler cerea explicații. În asemenea cazuri voia să cunoască până în cel mai mic amănunt motivul acestor schimbări. Și aici îl ajuta memoria. Îi era deci ușor să rețină tot ce ținea de fiecare medicament. Își făcuse obiceiul să-l angajeze pe Morell în lungi discuții despre efectele curative ale remediilor propuse. Încerca în mod sistematic să prindă pe picior greșit siguranța lui Morell. Cum memoria acestuia slăbise, îi era greu să susțină aceste interogatorii indirecte și să răspundă cu toată precizia dorită la întrebările cicălitoare care îi erau adresate. Ori de câte ori se înșela asupra celui mai mărunt detaliu, Hitler bombănea, și neîncrederea își redobândea superioritatea.

Hitler suferea îngrozitor din cauza acestei obsesii continue cu care trăia; mi-a mărturisit că încercase zadarnic să se elibereze de ea.

Este într-adevăr greu de găsit în istorie alte exemple de oameni de stat care să fi trăit într-o asemenea psihoză de neîncredere şi de teamă. Această cvasimanie a persecuţiei nu era, desigur, de natură să-i confere lui Hitler limpezimea de spirit şi de judecată care i-ar fi permis să evite greşelile fatale comise, cu o obstinaţie oarbă, în cursul ultimilor ani ai domniei sale.

Teama sa de a cădea victimă unei boli contagioase era cel puţin la fel de intensă ca obsesia posibilităţii unui atentat. De îndată ce vreunul din colaboratorii săi făcea un mic guturai, îi era strict interzis să se apropie de el. Hitler motiva aceste măsuri cu afirmaţia constant repetată: „N-am nici timpul, nici dreptul să fiu bolnav." Când, în pofida acestor dispoziţii severe, s-a întâmplat ca vreo persoană bolnavă să se afle prin preajmă, el lua imediat măsuri de precauţie contra unei eventuale contaminări. În astfel de cazuri, mergea până la a adăuga în ceaiul său câteva picături de alcool. Medicii lui mi-au povestit deseori ce pacient dificil era. Nevoia sa de a şti tot şi de a înţelege totul pretindea ore de explicaţii pentru cea mai mică intervenţie. De fiecare dată, consulta un masiv dicţionar medical. Când efectele curative ale medicamentului i se păreau dubioase, refuza în mod violent să-l ia. Explicaţiile cele mai ştiinţifice şi cele mai rezonabile n-aveau nici o influenţă asupra lui. Aceste controverse se terminau invariabil cu o criză de furie a Führerului, care însă nu avea violenţa isterică a celor pe care le făcea cu generalii săi.

Hitler avea o adevărată aversiune să se dezbrace în faţa cuiva. Până în noiembrie 1944, refuzase, sub cele mai diferite pretexte, sfatul lui Morell de a face o radioscopie.

Când, la acea vreme, medicul şi-a permis să-i amintească faptul că îi promisese să se lase radiografiat, Hitler şi-a pierdut cu totul controlul şi răbufnirile metalice ale vocii sale au răzbit până în anticamera în care mă aflam. Hitler nu schimba deloc repertoriul crizelor sale de indignare în faţa medicilor. „Ce v-a apucat să-mi daţi ordine?! Eu sunt cel care comandă aici şi nimeni altcineva. De altfel, s-ar zice că se uită prea uşor asta de la o vreme încoace. Dacă veţi avea insolenţa s-o mai faceţi vreodată, vă destitui imediat. Sunt destul de mare ca să ştiu ce am de făcut pentru sănătatea mea!" Într-o zi, Morell a îndrăznit să-l întrebe adevăratul motiv pentru care refuza câte un tratament sau altul. Hitler i-a răspuns cu răceală: „Pentru că nu vreau, punct." Morell, cu un zel neostenit, continua să-i propună alte medicamente. La un moment dat, exasperat de un nou refuz al lui Hitler, a strigat: „Dar, mein Führer, nu mi-am asumat responsabilitatea de a veghea asupra sănătăţii dumneavoastră? Dacă vi s-ar întâmpla vreodată ceva!!!" Hitler l-a străpuns cu privirea sa misterioasă în care pâlpâia o flacără răutăcioasă. Apăsând pe fiecare cuvânt, despărţind fiecare silabă cu o delectare crudă, i-a azvârlit următoarea frază: „Morell, dacă mi s-ar întâmpla vreodată ceva, nici viaţa dumitale n-ar mai valora nimic" şi, cu un gest brusc, a părut că zdrobeşte un pumn de aer.

Nu-i de mirare faptul că starea sănătăţii lui Hitler şi a raporturilor acestuia cu medicii săi ar fi avut cele mai dramatice repercusiuni asupra întregului anturaj. Nu pot să citez exemple precise, dar este sigur că mai multe discuţii, mai multe întrevederi cu diplomaţi străini au fost influenţate de dispoziţia fizică în care se găsea Hitler.

Chestiunea sănătăţii Führerului devenise o adevărată problemă naţională. Ştiu că Himmler, enigmaticul trăgător de sfori al tuturor evenimentelor din al Treilea Reich, voia

să-şi asigure şi acest control. De aceea Morell era în mod permanent ţinta unor manevre subterane din partea sa. Când doctorii Brandt şi von Hasselbach au pierdut încrederea lui Hitler, un tânăr medic SS, dr. Sturmfeger, le-a luat locul. Datorită lui, nimic nu-i mai scăpa şefului miliţiei negre. „Ochiul" lui Himmler avea mai cu seamă misiunea de a supraveghea acţiunile lui Morell. Acesta şi-a dat seama şi, din acel moment, a trăit într-o permanentă teroare. Când, la începutul anului 1944, Himmler l-a convocat pe neaşteptate la cartierul său general, Morell, înainte de a efectua această deplasare, mi-a mărturisit teama care îl chinuia. Însă nu mică i-a fost mirarea când a constatat că Himmler nu l-a luat deloc la întrebări cu privire la tratamentele sale speciale. Foarte amabil, l-a rugat să-i facă serviciul de a interveni pe lângă pacientul lui pentru a-l convinge să accepte îngrijirile maseurului său personal, care se bucura de o bună reputaţie profesională. Morell a refuzat să dea curs acestei solicitări, deoarece ştia dinainte că Hitler nu va accepta niciodată să se lase masat de acest nou-venit. Nu era vorba doar de suspiciunea sa instinctivă, cât mai ales de repulsia lui de a se arăta dezbrăcat. Abia în ultimele luni, Hitler a recurs la îngrijirile acelui maseur. Intrigantul Himmler izbutise până la urmă să-şi realizeze planurile.

Morell îşi dădea perfect seama că nu era decât un pion în jocul infernal al lui Himmler. Neliniştea sa de moarte oscila permanent între caracterul din ce în ce mai dezagreabil al bolnavului pe care îl îngrijea şi supravegherea implacabilă sub care îl ţinea şeful poliţiei celui de-al Treilea Reich.

Pe Hitler îl obseda ideea de a ajunge la o vârstă foarte înaintată. În conversaţiile sale, revenea deseori asupra acestui subiect. Era încredinţat că ştiinţa va reuşi într-o zi să extindă limita fatidică a vieţii omeneşti. Experienţe de

laborator dăduseră rezultate încurajatoare. Morell îl făcuse pe Hitler să creadă că elefanții atingeau o vârstă foarte înaintată fiindcă mâncau un anumit soi de iarbă care crește în India. Sunt convinsă că Hitler ar fi trimis o expediție în India pentru a efectua cercetări, dacă împrejurările ar fi permis acest lucru.

Grație hranei sale exclusiv vegetariene și renunțării la tutun și la alcool, Hitler nădăjduia să-și amâne cu câțiva ani bătrânețea, pentru a duce la bun sfârșit misiunea sa pe pământ.

În schimb, nu-și dădea nicidecum seama că viața artificială și contra naturii pe care o ducea, de fapt, avea să-l conducă în mod inevitabil la o decădere fizică prematură. Această latură anormală a existenței sale, munca de noapte furibundă, care nu-i permitea decât scurte răgazuri de somn datorate consumului tot mai mare de somnifere, au făcut din el o epavă umană la o vârstă la care oamenii normali se află în punctul culminant al propriilor forțe.

Trebuie să adaug că Hitler nu practica nici un sport. De cai îi era frică, nu putea suferi zăpada, strălucirea soarelui îi făcea rău. Avea și o mare teamă de apă. Nu acceptase niciodată să facă o partidă de canotaj. Și nici nu cred că știa să înoate. Odată, mi-a spus: „Mișcările pe care le face omul pentru îndeplinirea muncii sale de zilnice îi oferă destul exercițiu fizic pentru a-i menține trupul în formă." Dar asta nu-l împiedica să aibă o mare admirație pentru atleții germani.

Hitler își ruina în mod inconștient sănătatea. Ea s-a înrăutățit simțitor cu începere din 1942. Tremurul nervos al mâinii îl deranja tot mai mult. Accesele sale de furie erau urmate imediat de stări depresive și de crampe stomacale care îl făceau să se zvârcolească de durere. În asemenea momente de criză, Morell era întotdeauna

prezent cu seringa sa pentru a-i alina suferința. La sfârșitul lui 1944, a făcut icter, după o discuție furtunoasă cu Göring. Și cu acea ocazie, Morell și seringa sa au acționat pentru a calma și a întrema această zdreanță îndopată cu medicamente.

Capitolul V

Nu voi săruta niciodată o femeie
care are obiceiul să fumeze. HITLER

Hitler ducea realmente o viaţă spartană. Nu consuma decât mâncăruri vegetariene şi nu bea nici cafea, nici ceai negru, nici alcool. Era într-atât de convins de puterea nocivă a cărnii, a alcoolului şi a nicotinei, încât în cursul conversaţiilor revenea în mod constant la acest subiect şi încerca să ne determine să-i împărtăşim aversiunea. Consumul cărnii, afirma el, creează nevoia de alcool. Absorbţia alcoolului incită la fumat şi, astfel, un viciu atrage după sine un altul aruncând o întreagă populaţie într-o mizerie îngrozitoare. Nicotina, în opinia sa, era chiar mai de temut decât alcoolul. O considera ca pe-o otravă teribilă ale cărei consecinţe funeste nu apăreau decât după ani şi ani. Fumatul înceţoşează mintea şi îngustează arterele. Slăbirea generală a organismului e ceva curent la toţi fumătorii înrăiţi. Odată, glumea: „În fond, un mod excelent de a te descotorosi de duşmani constă în a le oferi ţigări."

Când cineva se încumeta să-l contrazică în privinţa acestor lucruri, Hitler vedea roşu. Nefericitul pierdea numaidecât orice stimă în ochii săi. De nenumărate ori mi-a spus cu cea mai mare seriozitate: „Dacă aş observa

într-o zi că Eva fumează pe ascuns, aş pune imediat capăt relaţiei noastre."

Hitler nutrea gândul de a interzice legal tutunul şi ţigările, după război. Era convins că ar fi adus astfel cel mai mare serviciu poporului său.

Noţiunile de bani şi de proprietate erau pentru el concepte vagi pentru care nu avea nici un simţ al realităţii. Singura sa nevoie de bunăstare se reducea la încăperile spaţioase, împodobite prin grija sa cu goblenuri autentice, tablouri vechi, bibelouri valoroase şi flori.

În privinţa propriei persoane era de o delăsare şi de o neglijenţă nemaipomenite. Garderoba sa era restrânsă şi lipsită de orice rafinament; moda nu exista pentru el. Să nu-l strângă pantofii, iar costumele să nu-i stânjenească mişcările erau singurele sale pretenţii. Cum avea obiceiul, atunci când vorbea, să-şi sublinieze spusele cu gesturi ample şi violente, mânecile hainelor sale erau croite foarte largi. Avea oroare de probele la croitor. Pentru a le evita cât mai mult cu putinţă, comanda totdeauna trei sau patru costume deodată, toate croite la fel şi adesea din acelaşi material. Nu-l preocupa niciodată eleganţa cravatelor. Când remarca una care-i plăcea, cumpăra pe loc vreo şase cu acelaşi model.

În anii războiului, purta uniforma cu o cravată gata înnodată pe care o fixa cu un gest automat; în felul acesta evita să piardă timp preţios pentru a face nodul. În timp ce, la începutul luării puterii, era văzut întotdeauna înfăşurat într-un trenci bej şi cu o pălărie de catifea gri, în ultimii ani, când se afla în Obersalzberg, purta o canadiană informă, de un cenuşiu spălăcit, şi un chipiu gri, prevăzut cu un cozoroc negru de dimensiuni exagerate. Cozorocul îi ascundea aproape toată partea de sus a feţei şi era întotdeauna motiv de mirare pentru vizitatorii săi. El însă dispreţuia toate criticile amicale ce i se aduceau,

argumentând că acel cozoroc îi ferea ochii de soarele care îi provoca oroare. Ori de câte ori cei din anturajul său sau musafiri mai apropiaţi îi sugerau să se îmbrace cu ceva mai mult rafinament, Hitler se încrunta şi îşi arăta ostentativ nemulţumirea. Pentru el nu contau decât hainele în care se simţea bine. Detesta să se pună la costum pentru ceremoniile oficiale. Nu putea pricepe de ce trebuia să se închisteze în această carapace rigidă pentru a-i primi pe diplomaţii străini. Nici smochingul nu găsea înţelegere în faţa simţului său practic. De voie, de nevoie, a comandat totuşi un smoching la două rânduri de nasturi, care a fost imitat cu mult zel de un mare număr de persoane din anturajul său.

Nu purta niciodată bijuterii, nici ceas de mână. Până la sfârşit, n-a avut decât ceasul său mare de aur care se odihnea, fără lanţ, într-un buzunar al hainei. Ceasul acesta nu funcţiona aproape niciodată. Cu regularitate, Hitler uita să-l tragă, astfel încât le cerea în mod frecvent angajaţilor sau invitaţilor să-i spună ora. Făcea acest lucru, întotdeauna, cu un aer amuzat şi autoironic: „Iar mi-a stat «regulatorul»."

E adevărat că un ceas nu avea, pentru el, acelaşi rol ca pentru muritorii de rând. Îi ţinea locul valetul său. El era cel care îl trezea dimineaţa şi care îi amintea, în cursul zilei, întâlnirile importante.

Hitler dormea întotdeauna în spatele unei uşi zăvorâte şi încuiate. Valetul ciocănea la ora stabilită (în general pe la 11 dimineaţa), strigând: „Bună dimineaţa, mein Führer! E timpul să vă sculaţi." În acelaşi timp, depunea în faţa uşii ziarele şi rapoartele matinale. Hitler ieşea să le ia pentru a le parcurge rapid. Valetul său nu l-a văzut niciodată dezbrăcându-se ori în neglijeu.

Spre prânz, Hitler suna să i se aducă micul dejun care, în primii ani, se compunea, încă, dintr-un pahar cu lapte

şi puţină pâine de regim. Mai târziu, n-a mai mâncat decât un măr ras, iar spre sfârşit, un soi de terci pregătit după reţeta unui medic elveţian şi compus din lapte, fulgi de ovăz, mere rase, nuci, lămâie şi câteva alte ingrediente. În timp ce lua acest mic dejun, adjutantul îi prezenta mesajele urgente şi îi raporta evenimentele nopţii. Apoi, îşi stabilea programul zilei. Când stătea la Berghof, avea obiceiul să-şi adune colaboratorii în holul mare, pentru raportul de dimineaţă. Încerca aproape o nevoie fizică să se afle în acea sală uriaşă. În timp ce discuta cu interlocutorii, se plimba în lungul şi în latul ei. Din când în când, privirea îi zăbovea asupra piscurilor înzăpezite ale Alpilor, a căror vedere panoramică era încadrată de o imensă fereastră de dimensiunile unei vitrine de magazin.

În timpul consfătuirilor, Hitler uita adesea de ora mesei. Invitaţii aşteptau atunci cu răbdare pe vasta terasă sau în odăile lor. Când sosea în sfârşit, o saluta mai întâi pe Eva Braun, apoi pe fiecare dintre oaspeţi, scuzându-se pentru întârziere. În primii ani, nu săruta mâna decât femeilor căsătorite, dar mai pe urmă s-a deprins s-o facă şi cu cele tinere. Hitler îi saluta apoi pe bărbaţi şi se întreţinea cu ei plin de afabilitate până în momentul în care majordomul venea să anunţe: „Mein Führer, sunteţi servit. O s-o conduceţi la masă pe doamna sau domnişoara cutare."

Hitler îşi căuta atunci vecina de masă, îi oferea braţul şi o conducea în sufragerie. Îl urmau Eva Braun, la braţul vecinului ei de masă, şi celelalte perechi.

La masă, Hitler ocupa întotdeauna locul din mijloc, în faţa ferestrelor. În stânga sa şedea, în mod invariabil, Eva Braun. Durata dejunului depindea de programul prevăzut pentru după-amiază. Atmosfera care domnea la masă nu era niciodată aceeaşi; în funcţie de evenimentele zilei, ea evolua când bine, când rău. Dispoziţia în care se afla Hitler se reflecta în toate faptele şi gesturile sale. Nu-i de

mirare deci că aceste dejunuri puteau, într-o zi, să decurgă într-o indiferență glacială pentru ca, a doua zi, să fie de o veselie aproape exuberantă. Totul depindea de starea momentană de spirit a stăpânului casei.

Foarte frugal, Hitler prefera un singur fel de mâncare și avea o slăbiciune deosebită pentru fasole. Urmau mazărea și lintea. Nu exista vreo deosebire între ceea ce i se servea lui și mâncarea invitaților, cu excepția faptului că a sa nu fusese nici o clipă în contact cu carnea sau cu untura. Refuza până și supa de carne. Avea literalmente oroare de carne. Era convins că, în mod indubitabil, consumul ei îl îndepărtează pe om de viața naturală. Când discutam despre asta, ne dădea drept exemplu caii și elefanții, animale înzestrate cu o mare forță, în timp ce câinii, esențialmente carnivori, la efort își pierd repede suflul. Pentru a-și descuraja comesenii să mai mănânce carne, îi plăcea să peroreze la masă cum că aceasta reprezenta materie moartă și intrată în putrefacție. Când vreo doamnă îi arunca o privire rugătoare pentru a-l face să înceteze cu aceste descrieri suprarealiste, asta nu făcea decât să-l incite să exagereze și mai mult. Faptul că discuțiile despre originea cărnii tăiau apetitul era, după el, o confirmare a principiilor sale. Totuși, în prezența unor oaspeți străini nu practica niciodată acest prozelitism extravagant.

În schimb, când lăuda regimul său vegetarian, se lansa în expuneri euforice ale modului în care erau produse componentele. Ni-l descria pe agricultor însămânțându-și ogorul, cu gesturi largi și maiestuoase. Apoi grâul care încolțea, creștea și devenea o mare de verdeață ce se aurea încetul cu încetul la soare. Aceste tablouri bucolice pledau, în opinia sa, pentru întoarcerea la pământ și la produsele naturale pe care el le oferă cu dărnicie pentru hrana omului. Dar aceste tirade poetice se încheiau întotdeauna

cu tema sa preferată: dezgustul pe care consumul cărnii trebuia să-l trezească în orice ființă umană. Avea un fel de a descrie activitatea sângeroasă din abatoare, tăierea animalelor și tranșarea lor în hălci, care provoca greața convivilor animați de cea mai sănătoasă poftă de mâncare. Atunci, pentru a drege busuiocul, sfârșea prin a declara că nu avea câtuși de puțin intenția de a sili pe cineva să se hrănească asemenea lui, dat fiindcă acest lucru ar fi putut avea drept consecință ca nimeni să nu mai dea curs invitațiilor sale.

După dejun, Hitler își întrunea de obicei invitații pentru convorbiri. Apoi, grupul făcea o plimbare pe jos până la cabana de vară, aflată la vreo jumătate de oră de Berghof. Hitler mergea înaintea tuturor cu invitatul de onoare. Ceilalți îi urmau la o distanță de la care conversația lor nu putea fi auzită. Toată lumea se aduna pe micul platou din fața cabanei și admira panorama impunătoare a Alpilor. Apoi se lua ceaiul.

Când conversația lâncezea, Hitler se străduia s-o însuflețească dezvoltând teoriile lui încâlcite despre rasism sau evocând vremurile bune ale luptei sale pentru putere. Dar adesea se întâmpla să fie năpădit de o oboseală subită după ce-și terminase ciocolata, ceaiul de tei și porția de plăcintă cu mere. În asemenea momente, îl vedeam ghemuindu-se dintr-o dată în fundul fotoliului și ducând mâna în fața ochilor. Adormea, pur și simplu.

Eva Braun începea, atunci, să flecărească de mama focului, fiindcă știa din experiență că o tăcere respectuoasă ar fi tulburat somnul stăpânului. Când sosea ora plecării, îl trezea pe Hitler cu un gest discret. Întoarcerea la Berghof se făcea întotdeauna cu automobilul.

Hitler se ducea rareori la faimoasa „Teehaus"[16], situată la 2 000 de metri altitudine, în vârful unei stânci abrupte

care domina întregul Berchtesgaden. Ideea și realizarea acestui cuib de vultur erau opera lui Bormann. Construirea drumului și săparea tunelului care conduceau la ciudatul edificiu costaseră sume nebunești. O întreagă armată de muncitori fusese mobilizată. Hitler era foarte mândru de cuibul său de vultur, dar urcarea cu ascensorul îi provoca [illegible]pitații. Nu mergea acolo decât cu ocazia vizitelor unor oameni de stat străini, pe care priveliștea feerică a crestelor stâncoase, ivindu-se dintre nori, îi lăsa de fiecare dată înmărmuriți.

Am spus deja că Hitler era un lucrător nocturn. De cum se înserа, întreaga sa personalitate căpăta un caracter mai deschis și mai vioi. De aceea, cinele de la Berghof aveau și o notă cu totul diferită de cea a prânzurilor.

Lui Hitler îi plăceau femeile care se găteau cu flori naturale. I se întâmpla să aleagă flori dintre cele care decorau masa și să le arunce, cu un aer angajant, unor invitate. Când femeile față de care își manifestase astfel interesul și le puneau în păr sau în corsaj, Hitler le adresa întotdeauna un compliment fermecător. Dacă o femeie venea la masă împodobită cu flori a căror culoare nu-i plăcea, alegea degrabă altele dintr-o vază și i le întindea, cu observația că se asortau mai bine la tenul ei deschis sau la nuanța rochiei. Rar vorbea despre modă. Știa totuși, cu un gust surprinzător, să remarce piesele unui compleu și să o complimenteze pe cea care îl purta. Pe de altă parte, își manifesta fățiș aversiunea pentru anumite noutăți, cum erau pantofii cu talpă de plută.

Dar sunt încredințată că toate astea nu erau decât calcul. L-am auzit de mai multe ori pe Hitler exprimându-și față de Eva Braun admirația pentru rochia „nouă" pe care o purta și pe ea răspunzându-i cu oarecare iritare că o îmbrăcase deja de mai multe ori.

După cină, invitaţii se adunau într-un salonaş. Această încăpere le plăcea în mod deosebit femeilor deoarece era încălzită de o imensă sobă de teracotă.

Trebuie să explic că Hitler, care nu suferea soarele, cumpărase Berghofu pentru că era situat pe versantul nordic al Obersalzbergului. Clădirea se afla, astfel, aproape toată ziua în umbră iar zidurile groase nu lăsau să pătrundă căldura zilei. Înăuntru era răcoare şi în mijlocul verii, iar pe vreme ploioasă domnea o temperatură glacială. Lui Hitler îi convenea această ambianţă, dar pe oaspeţii săi îi lua frigul şi se repezeau de îndată ce era cu putinţă spre bancheta aflată în jurul sobei de teracotă.

Într-un colţ al camerei se afla o întreagă colecţie de dicţionare. Când, în cursul unei conversaţii, părerile invitaţilor se deosebeau cu privire la amănunte ca lungimea unui fluviu sau populaţia unui oraş etc., se recurgea la ea pentru a tranşa chestiunea. Hitler, cu exactitatea meticuloasă de care dădea dovadă în toate, consulta două ediţii pentru a fi sigur de ceea ce spune. Tot în acest mic salon se întreţinea în particular cu un invitat sau altul. De cum termina, ruga pe toată lumea să-l urmeze în holul mare pentru a lua loc în faţa celebrului şemineu. Spre disperarea friguroaselor ca mine, în şemineu nu ardea întotdeauna focul, fiindcă numai Hitler hotăra asta.

Acolo, Eva Braun şedea în dreapta Führerului, care desemna persoana căreia îi rezerva onoarea de a se aşeza în stânga sa. Hitler avea aproape întotdeauna cuvântul. Când, în cursul zilei, primise un diplomat străin, ne împărtăşea impresiile sale şi apoi dădea pe larg explicaţii despre ţara respectivă. Însă, în timp ce vorbea, urmărea şi observa totul, căci era de o curiozitate bolnăvicioasă.

Când un grup de invitaţi şuşotea într-un colţ sau cineva pufnea în râs pe nepusă masă, voia să afle de îndată motivul. În perioada de dinainte de război, foloseam deseori această stratagemă pentru a-i comunica lucruri

despre care, altminteri, ar fi fost imposibil să i se vorbească. Două capete se apropiau și începeau să vorbească în șoaptă. Când Hitler cerea să afle ce se punea la cale, i se aduceau la cunoștință informații care, oficial, nu ar fi fost recomandabil să se menționeze.

Aceste reuniuni în fața șemineului se terminau către orele trei ale dimineții. Eva Braun se retrăgea întotdeauna înaintea lui.

Duminicile nu aduceau nici o schimbare față de programul zilnic. Hitler detesta sărbătorile de Paști, Crăciun etc. De la moartea nepoatei sale, Geli Raubal[17], Crăciunul devenise pentru el un adevărat calvar. Îngăduia să se instaleze un brad în colțul holului, dar interzicea colindele. În ultimii ani, nu mai permitea nici măcar să se aprindă lumânările din pom. Nu cunosc nimic mai trist și mai deprimant decât o sărbătoare de Crăciun petrecută cu Hitler.

Anul Nou, în schimb, era sărbătorit conform tradiției. Mesele erau somptuoase și se punea la frapat șampanie. Când răsuna bătaia de la miezul nopții, Hitler își înmuia buzele într-o cupă de spumos, ciocnind cu toți comesenii pentru noul an. De fiecare dată făcea o grimasă îngrozitoare, de parcă ar fi înghițit otravă. Îi era cu neputință să înțeleagă cum unora putea să le placă această „apă oțetită". O singură dată l-am văzut bând cu satisfacție un pahar de vin vechi pe care îl primise de Crăciunul anului 1944. Când i s-a oferit un al doilea, l-a respins cu fermitate. A doua zi, a mai încercat o dată, dar aversiunea sa față de alcool recâștigase terenul.

În noaptea de revelion, Hitler ieșea împreună cu oaspeții săi pe terasa vilei pentru a-i saluta pe locuitorii Berchtesgadenului care trăgeau salve de tun. Apoi, își punea semnătura pe meniul fiecărui invitat și se fotografia în mijlocul grupului.

Aniversările zilei sale de naştere nu îmbrăcau nici un caracter special. Când cei din anturajul său intim îi prezentau urările lor, de nevoie ciocnea cu noi un pahar, strâmbându-se ca de obicei cu dezgust la vederea şampaniei. După-masa, îi aduna pe toţi copiii din Obersalzberg şi îi îndopa cu prăjituri şi cacao.

Unica sa distracţie era să-l primească pe preşedintele Clubului Prestidigitatorilor din München. Hitler îi urmărea exhibiţiile şi scamatoriile cu mare interes şi nu-şi precupeţea complimentele. Cu toate astea, nu l-am văzut niciodată râzând cu poftă. Când un număr era amuzant şi împărtăşea şi el veselia generală, emitea cel mult un chicot ascuţit; la fel făcea şi atunci când, citind o carte, se bucura de păţaniile vreunui „băiat rău". Hitler nu ştia să-şi manifeste veselia într-un râs sincer. Doar de două ori l-am văzut dând frâu liber bucuriei:

Prima dată, în vara anului 1939. Ultimele evenimente puseseră la grea încercare nervii anturajului său. De trei ore, Hitler discuta cu Hacha, preşedintele Republicii Cehe. Ştiam cu toţii că miza era gravă, că de ea putea să depindă pacea sau războiul. În biroul nostru, colega mea mai vârstnică şi cu mine urmăream cu teamă scurgerea interminabilă a orelor.

Deodată, uşa s-a deschis, împinsă de doi SS-işti uriaşi. Hitler s-a repezit la noi, parcă transfigurat. „Copii – a strigat –, daţi-mi repede câte-o sărutare pe fiecare obraz. Iute!" Complet năucite de această extravaganţă, ne-am executat. În clipa următoare, Hitler a exclamat: „Copii! Vreau să dau o veste bună. Hacha tocmai a semnat. E cel mai mare triumf al vieţii mele! Voi intra în istorie drept cel mai mare dintre germani".

A doua oară a fost în masivul Eifel, în iunie 1940, în momentul în care lui Hitler i s-a adus la cunoştinţă că Franţa ceruse armistiţiu.

A fost literalmente cuprins de o exuberanţă frenetică. În umbra deasă a copacilor seculari, stăpânul celui de-al Treilea Reich a schiţat paşi de dans ca ai unui bolnav de coree, sub privirile stupefiate ale generalilor săi.

Capitolul VI

Femeile cele mai frumoase li se cuvin de drept luptătorilor. HITLER

De ce nu se căsătorise Hitler? O întrebare pe care, uneori, noi i-am pus-o... Răspunsurile lui nu lăsau să se întrevadă nimic din motivele profunde pentru care făcuse legământ de celibat, legământ pe care nu l-a încălcat decât în ajunul sinuciderii sale.

Se mărginea să explice în fraze seci că o căsătorie ar fi provocat o irosire a capacităţilor sale intelectuale. Mai adăuga şi că un om de stat nu putea să se sacrifice pe de-a-ntregul fericirii poporului său decât cu condiţia de a i se dărui cu totul şi de a urmări cu o rigurozitate exclusivă ţelul pe care şi-l propusese. Invoca exemple de oameni de stat pe care preocupările suscitate de probleme familiale îi făcuseră să uite obligaţiile asumate faţă de popoarele lor. „Caracterele cele mai oţelite – spunea el – s-au prăbuşit din această cauză şi au existat oameni care, cu toată hotărârea lor îndârjită de a izbândi pe calea ce şi-o trasaseră, au căzut în şovăială şi pasivitate." Conchidea declarând că importanţa misiunii sale îi interzicea asemenea riscuri.

Toate acestea erau rostite cu atâta gravitate şi pe un ton atât de peremptoriu, încât Hitler reuşea să dea satisfacţie

curiozității noastre și să-i convingă pe cei mai sceptici, iar discuția se oprea aici. Însă adevăratele motive pentru care nu s-a căsătorit decât cu câteva ore înainte de a trece în neființă constituie unul dintre aspectele cele mai tragice și crude ale vieții sale.

O iubise pe Geli Raubal, fata surorii sale vitrege, Angela, cu o asemenea pasiune, încât îi fusese cu neputință să se gândească la căsătoria cu o altă femeie după moartea tragică a nepoatei sale. Adesea, îmi mărturisea că ea întruchipase idealul absolut pe care îl văzuse vreodată într-o femeie și că pe ea ar fi luat-o într-o zi de soție, dacă împrejurări tragice nu i-ar fi răpit-o.

Geli avea șaisprezece sau șaptesprezece ani când unchiul ei a adus-o la Viena. Era o fată brună, înaltă, cu ochi căprui și glas melodios. La început, Hitler a tratat-o ca pe-o adolescentă; a dat-o la lecții de canto și supraveghea cu strășnicie legăturile pe care le-ar fi putut avea cu alte persoane.

În 1927, când s-a logodit în secret cu șoferul lui, Emil Maurice[18], Hitler, într-un acces de furie, i-a poruncit bărbatului să renunțe la proiectata căsătorie, amenințându-l totodată că-l va concedia imediat dacă nu dă curs acestei somații. Cu încăpățânarea brutală care îl caracteriza, a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a-i despărți pe cei doi tineri. A amenințat-o nu doar pe Geli că o va alunga din München, dar a retras efectiv ajutorul financiar pe care obișnuia să-l acorde mamei acesteia și celorlalți membri ai familiei. În vara lui 1928, șantajul său a învins, și a reușit s-o despartă definitiv pe Geli de șoferul lui. La puțin timp după aceea, Geli a făcut cunoștință cu un pictor din Linz pe care farmecul ei l-a cucerit în asemenea măsură, încât i-a propus imediat să se căsătorească. Hitler a fost informat de poliția sa personală și a folosit aceleași mijloace pentru a-și sili sora să se împotrivească acestui mariaj.

Nu încape nici o îndoială asupra motivelor care îl împingeau la astfel de manevre. Simțea pentru nepoata sa mai mult decât o afecțiune condescendentă și protectoare. Era pradă unui violent sentiment de gelozie, insuflat de o dragoste pătimașă pe care nu îndrăznea încă să o dezvăluie.

Am avut ocazia să văd scrisoarea în care tânărul îndrăgostit, disperat, folosea ultimele sale argumente pentru a o convinge pe Geli să-l urmeze. Am copiat-o pentru Hitler. Sunt deci în măsură să reproduc pasajele cele mai relevante:

„Acum, unchiul tău, conștient de influența pe care o exercită asupra mamei tale, exploatează slăbiciunea ei cu un cinism fără margini. Din nefericire, nu suntem în măsură să răspundem acestui șantaj decât când tu vei avea vârsta majoratului. El îngrămădește, pur și simplu, obstacole în calea fericirii noastre. Cu toate astea, știe că suntem făcuți unul pentru celălalt. Anul de despărțire pe care ni-l impune mama ta înainte de a-și da acordul la căsătoria noastră nu va face decât să sporească dragostea pe care o simțim reciproc. Onestitatea mea admite cu greu subterfugii atât de josnice.

Pe de altă parte, nu-mi pot explica atitudinea unchiului tău, decât prin motivele esențialmente egoiste care îl leagă de tine. Vrea pur și simplu ca, într-o zi, să nu poți aparține altcuiva decât lui."

Într-un alt pasaj, tânărul pictor declară:

„Unchiul tău continuă să nu vadă în tine decât o copilă fără experiență și nu poate înțelege că ai devenit o ființă adultă, care vrea să-și făurească fericirea cu propriile mijloace. Unchiul tău are o fire violentă. În partidul său, toată lumea se dă la o parte din fața lui cu o supușenie de sclav. Nu pricep cum de inteligența lui pătrunzătoare nu și-a dat seama că încăpățânarea sa și teoriile sale ciudate despre căsătorie nu vor putea decât să se spulbere în fața

dragostei şi a voinţei noastre. El speră că, pe durata acestui an, va reuşi să ne înfrângă; dar cât de puţin cunoaşte inima ta arzătoare..."

La vremea aceea, Hitler luase hotărârea să o ia în căsătorie pe Geli de îndată ce îşi va realiza ţelurile politice. În 1930, a închiriat un întreg etaj al unei case situate la numărul 16 în Prinz-Regenten-Platz, unde s-a mutat şi Geli. Aceşti ani de convieţuire cu Geli au fost, după spusele lui Hitler, o perioadă de mare fericire.

Când, mai târziu, ne relata aceste amintiri, era ca transfigurat. Ne descria pînă în cele mai mici amănunte cum petreceau, numai ei doi, seri îmbătătoare de bucurie. Făceau toate cumpărăturile în comun, mergeau împreună la teatru şi se duceau cu regularitate la concerte. Cu o notă de amărăciune, ne povestea micile ei capricii: „Când o însoţeam în magazinele de pălării, cerea să se despacheteze toate pălăriile de pe rafturi şi să i se aducă şi cele care erau expuse în vitrină. După ce proba toate modelele din magazin, constata că nu găsise nimic pe placul ei şi i-o spunea vânzătoarei cu o asemenea dezinvoltură, încât mă simţeam jenat. Când îi şopteam, atunci, că nu putea să plece fără să cumpere nimic, după ce întorsese tot magazinul cu susul în jos, îmi adresa unul din zâmbetele ei dezarmante şi rostea din vârful buzelor: «Păi, unchiule Adolf, nu de-asta sunt aici oamenii ăştia ?»"

Hitler o supraveghea pe Geli cu o gelozie veşnic trează. Ori de câte ori pleca într-un turneu de propagandă, o punea să-i jure solemn că nu va profita de absenţa lui pentru a reînnoda anumite legături. Doar când se ducea să-şi viziteze mama nu-i impunea tutela lui. Asta a durat până în septembrie 1931. În acea toamnă, Hitler a întâlnit în magazinul lui Heinrich Hoffmann o simplă vânzătoare, pe nume Eva Braun, care se amorezase de el şi îşi pusese în gând să-l cucerească. Hitler a avut cu ea un mic flirt fără urmări.

În 17 septembrie 1931, Hitler a chemat-o telefonic pe Geli de la Berchtesgaden, unde era la odihnă. A doua zi, între ei a avut loc o scenă violentă deoarece el hotărâse brusc să plece la Nürnberg. Geli îi reproșa că a făcut-o să vină degeaba și era furioasă că îi interzicea ca, în lipsa lui, să meargă la Viena pentru a consulta un profesor de canto în legătură cu vocea ei. În dimineața următoare, la despărțire, nu erau împăcați. Supărarea lui Geli s-a preschimbat în deznădejde când, în aceeași zi, scotocind în pardesiul unchiului ei, a descoperit o declarație de dragoste scrisă de Eva Braun. În seara aceleiași zile, s-a sinucis trăgându-și un glonț de revolver în gură.

Hitler a fost rechemat urgent de la Nürnberg. Sinuciderea nepoatei sale l-a zdruncinat într-atât, încât a fost pe punctul de pune capăt propriei lui vieți. Hess abia a reușit să-i smulgă pistolul. Timp de mai multe zile, nu a mâncat nimic și n-a făcut altceva decât să-și măsoare odaia în lung și-n lat, întrebându-se ce motive o împinseseră pe nepoata sa la acest gest fatal.

Când a reînceput să mănânce, nu mai putea să înghită carne. Din acel moment a devenit vegetarian absolut.

Luni de-a rândul, Hitler a refuzat să-și vadă prietenii și a trăit cu amintirea lui Geli. Camera ei a rămas așa cum era în clipa morții sale. El o umplea cu flori în fiecare zi și a continuat s-o facă, în anii care-au urmat, la fiecare aniversare a zilei ei de naștere. Până la declararea războiului, purta întotdeauna la el cheia acelei încăperi. Chiar și odaia pe care o ocupa Geli la Berghof era mereu încuiată. Când, mai târziu, a renovat această reședință pentru a o face mai spațioasă, aripa în care se afla camera nepoatei sale a fost lăsată intactă. Îmbrăcămintea, obiectele ei de toaletă și tot ce-i aparținuse au rămas la locul lor. Hitler a refuzat să-i dea mamei lui Geli câteva lucruri sau câteva scrisori pe care aceasta i le solicita ca

amintire. Toată corespondența lui Geli a fost păstrată de unchiul ei cu o grijă anxioasă și, în aprilie 1945, el i-a dat ordin adjutantului său, Schaub, s-o distrugă dacă devenea limpede că nu mai exista nici o șansă ca el să părăsească Berlinul. Comandase portrete, executate după fotografii ale nepoatei sale, care-i împodobeau toate apartamentele, la München, la Berlin și la Berghof.

După șase luni de la moartea lui Geli, amicii săi au izbutit în sfârșit să-l smulgă din solitudinea în care îl scufundase această dramă. Heinrich Hoffmann l-a dus într-o seară la cinema și a reușit s-o plaseze pe Eva Braun, ca din întâmplare, alături de el.

Așa s-a reluat între Hitler și Eva Braun un flirt care, de-a lungul anilor, s-a dezvoltat într-o legătură trainică. Hitler mi-a mărturisit, într-o zi, că nu simțise niciodată pentru Eva marea dragoste, dar că se obișnuise pur și simplu cu ea. Odată, mi-a declarat: „Eva e foarte drăguță, însă, în viața mea, doar Geli a putut face să se nască o iubire adevărată. Niciodată nu mi-ar fi trecut prin cap să mă căsătoresc cu Eva. Singura femeie de care aș fi putut să mă leg pentru totdeauna a fost Geli."

La începutul anului 1945 când, în cursul unei conversații, cineva a făcut aluzie la cele trei femei care încercaseră să se sinucidă pentru el, adică Geli, Eva și Miss Mitford[19], Hitler a repetat în legătură cu Geli: „A fost singura femeie care a știut să-mi câștige inima și cu care aș fi putut să mă căsătoresc. Moartea ei a fost o încercare cumplită pentru mine. Dar, având în vedere evenimentele petrecute între timp, încep să cred că a fost mai bine așa, fiindcă n-aș fi putut să-i ofer niciodată toată fericirea pe care o merita."

Într-o seară, la o cafenea din München, Hitler a remarcat o tânără care semăna în mod straniu cu Geli. A invitat-o la masa lui pentru a face cunoștință cu ea. Vreme

de mai mulţi ani, a ajutat-o să urmeze cursuri de artă dramatică, în ciuda puţinelor înclinaţii pe care aceasta le vădea pentru teatru. Între timp, protejata ducea o viaţă foarte deşănţată. Când a aflat, Hitler a încetat definitiv s-o mai vadă şi s-o subvenţioneze.

În primii ani ai legăturii sale cu Hitler, Eva Braun nu fusese decât o tânără ştearsă şi sfioasă. Discreţia cu care a ştiut să înconjoare întâlnirile ei cu Hitler a făcut asupra acestuia o impresie dintre cele mai favorabile.

Eva nu participa niciodată la recepţiile oficiale, iar Hitler nu vorbea despre ea în faţa invitaţilor săi. Pe atunci, ea nu locuia încă la Berghof, unde doamna Raubal, mama defunctei Geli, se instalase în chip de cerber înverşunat. O simplă cameră îi era rezervată la Platerhof, care se afla în apropiere. Din când în când, venea la Berghof să-l întâlnească pentru câteva ore pe Hitler.

Doamna Raubal îi reproşa aprig fratelui său vitreg această legătură. Nutrea un profund dispreţ faţă de tânăra femeie şi, furioasă că n-o putea despărţi de Hitler, o trata ca pe-o intrusă. Adesea, îi propunea lui Hitler să găsească o actriţă în genul doamnei Sonnemann, care devenise soţia lui Göring. Într-o zi, şi-a dat drumul la gură în faţa celui din urmă, cu următoarea remarcă: „Vă invidiez, domnule Reichsmarschall, din două motive. Mai întâi pentru că aveţi o soţie ca doamna Sonnemann şi, apoi, pentru că dispuneţi de serviciile unui valet perfect ca Robert. Păcat că fratele meu nu v-a urmat exemplul." Göring a răspuns cu un zâmbet satisfăcut: „La o adică, i l-aş ceda pe Robert, dar în ceea ce o priveşte pe Emmy Sonnemann, niciodată!"

În ciuda aparenţei sale de fetişcană blondă şi delicată, Eva Braun era capabilă de energie şi de voinţă. Supunându-se întru totul fanteziilor protectorului ei, izbutea, încetul cu încetul, să-şi consolideze poziţia.

Congresul din 1936 al Partidului a fost prilejul cu care a cucerit prietenia oficială a amantului său. Doamna Raubal îi adresase mustrări violente din cauză că nu stătuse destul de retrasă în timpul desfășurării manifestațiilor de la Nürnberg. I-a spus-o și fratelui său, dar, spre surprinderea ei, acesta i-a luat partea prietenei sale. Este adevărat faptul că Eva a avut o tentativă de sinucidere în urma reproșurilor caustice pe care le încasase de la doamna Raubal. Acest gest disperat l-a impresionat într-atât pe Hitler, încât a dat-o fără preliminarii afară pe sora sa vitregă și a instalat-o definitiv pe Eva la Berghof.

Din acel moment, ea a intrat oficial în viața Führerului celui de-al Treilea Reich. Hitler i-a oferit o mică vilă la München, și o mașină. A îngropat-o realmente în bijuterii și rochii scumpe, și i-a asigurat o rentă care îi permitea să-și satisfacă toate capriciile.

Eva Braun a știut să se adapteze la uzanțele înaltei societăți. Își pusese în gând să devină o doamnă și se străduia să copieze conduita doamnei Goebbels, pe care o luase drept model. Totuși, în pofida tuturor strădaniilor și a cheltuielilor sale, nu a izbutit să-și facă uitată originea. Rămânea o tânără cum există cu miile, pentru care singurul interes constă într-o toaletă extravagantă și care sunt cuprinse de groază la gândul că greutatea lor ar putea crește cu câteva grame. Din acest motiv, Eva mânca foarte neregulat și după fiecare masă lua pilule purgative. Din cauza acestui obicei și a dietei pe care și-o impunea, suferea de stomac. Când avea crize de digestie, Hitler era de-a dreptul înnebunit. Se comporta ca un liceean îndrăgostit. Îi mângâia la nesfârșit mâinile și brațele, numind-o micuța lui *„Patscherl"*[20].

Eva era de o frumusețe foarte instabilă. Ochii ei, de culoarea alunei și cu gene foarte lungi, puteau să fascineze. Își pierdea însă tot farmecul când arbora o

expresie de nemulţumire. Atunci două cute groase îi coborau din colţurile gurii şi o făceau să pară nemaipomenit de bătrână. Era extrem de iritabilă deoarece situaţia în care se zbătea o umplea de nelinişte. Se frământa la gândul intrigilor meşteşugite cu care o împresurau unele femei din anturajul Führerului. În acele momente, era pradă unui îngrozitor complex de inferioritate; plecând urechea la toate bârfele, se simţea pierdută ori de câte ori i se semnalau avansurile pe care i le făceau amantului ei unele invitate.

Eva avea un caracter dificil. Neştiind să se stăpânească, cu un temperament impulsiv, avea explozii de mânie sau de entuziasm. Îşi arăta fără ascunzişuri antipatia sau simpatia pentru cei din preajmă. Era egoistă, cu excepţia familiei sau a prietenelor sale intime. Dar instabilitatea caracterului său o făcea să schimbe frecvent persoanele din anturajul ei. Nemulţumirea pe care o resimţea din cauză că Hitler se afişa rareori în public cu ea o rodea. O scotea din minţi ideea că, seri întregi, era condamnată să-l aştepte în camera ei, în timp ce el era înconjurat de un cerc de femei atrăgătoare dinspre care se înălţau oferte îmbătătoare ca o aromă de tămâie.

Eva nu apărea alături de Hitler decât atunci când acesta primea vizite în cerc restrâns. Constatam că, în astfel de ocazii, ea încerca să se distingă cu orice preţ. Se încăpăţâna chiar să-şi impună punctul de vedere în toate cele. La Berghof, era considerată de oaspeţi drept stăpâna casei. La fiecare primire, Hitler schimba invitatul de onoare, dar, la masă, Eva şedea în mod invariabil în stânga sa. În momentul ridicării de la masă, Hitler îi săruta mâna întotdeauna mai întâi ei şi abia după aceea vecinei din dreapta.

În timpul mesei, Eva Braun se amesteca foarte rar în conversaţie, cel puţin în cursul primilor ani. Mai târziu,

când căpătase mai multă siguranţă, o făcea în funcţie de starea de spirit în care se afla pe moment. O vedeam enervându-se de fiecare dată şi manifestându-şi în mod făţiş nerăbdarea când Hitler continua să peroreze pe vreuna din temele sale preferate în loc să se ridice de la masă după ce terminaserăm de mâncat. În anii războiului, sigură de influenţa pe care o dobândise asupra lui Hitler, îndrăznea chiar să-i arunce priviri dojenitoare sau să întrebe cu voce tare cât era ceasul. Hitler îşi întrerupea atunci brusc monologurile şi se ridica de la masă, scuzându-se pentru vorbăria sa.

Hitler se obişnuise cu caracterul efervescent al prietenei sale, dar nu-i ceda chiar în orice privinţă. Eva trebuia să se supună unor dispoziţii foarte severe. De exemplu, nu avea voie să facă plajă, deoarece stăpânului ei nu-i plăcea pielea bronzată, şi doar pe ascuns participa la serate dansante, fiindcă Hitler nu suferea dansul. Excelentă sportivă, Eva practica natatia, schiul şi gimnastica. Adora animalele şi trăia înconjurată de un câine ciobănesc, un basset şi doi foxterieri. În aprilie 1945, Hitler a adăugat la această colecţie un cocker. În plus, Eva dresase cu multă răbdare două mierle pe care le ţinea în libertate în apartamentul ei.

Însă cea mai mare parte a timpului şi-o consacra toaletelor. În acest domeniu special, era de o meticulozitate ieşită din comun. Printre altele, îşi făcuse un clasor în care erau reproduse şi numerotate toate rochiile ei, cu un eşantion din materialul corespunzător. Dispunea, astfel, de o rapidă vedere de ansamblu a garderobei sale. Simţul rânduielii cu care Eva veghea asupra tuturor lucrurilor care o priveau personal era absolut remarcabil. Hitler aprecia această calitate. Spunea despre ea că era de o curăţenie desăvârşită şi că nu-i putea reproşa nici cea mai mică neglijenţă.

Eva frecventa cu asiduitate teatrele și cinematografele. Hitler îi cerea întotdeauna părerea despre piesele pe care le văzuse. Însă era deseori indus în eroare întrucât Eva nu judeca reprezentațiile după valoarea lor reală, ci după modul mai mult sau mai puțin măgulitor în care fusese primită de actori. Nu am văzut-o niciodată cu o carte mai serioasă. Se delecta doar cu romane polițiste sau cu literatură contemporană. Aceste lecturi corespundeau, de altfel, nivelului pregătirii sale intelectuale.

La începutul lui 1938, Miss Mitford reușise să-l întâlnească pe Hitler mai des decât de obicei. Eva Braun era disperată. A înscenat o a doua tentativă de sinucidere, care i-a readus amantul, spășit. După acest episod, poziția ei a rămas în mod definitiv stabilă. Hitler era îngrozit la gândul că ar putea repeta o astfel de încercare și că, într-o zi, ar izbucni un scandal public. În orice caz, am avut impresia foarte clară că, începând din acel moment, Eva era irevocabil lansată. Își afirma din ce în ce mai mult personalitatea în societate și i s-a acordat mai multă considerație.

În fiecare an i se permitea să plece în vacanță în Italia, unde lua cu ea prietene. De asemenea, din când în când avea dreptul să-și facă apariția la Berlin. Acolo, însă, atrăgea mai puțin atenția decât la Berghof. Hitler nu-i interzicea să se plimbe prin capitală, să facă cumpărături, să meargă la coaforul sau la croitoreasa ei; o lăsa chiar să urmărească stagiunea teatrală, dar, în toate ocaziile, era menținută în anonimat.

Căsătoria surorii sale, Gretl, cu Hermann Fegelein, reprezentantul personal al lui Himmler pe lângă Führer, a marcat un nou progres în emanciparea ei. Din acel moment, în societate a fost prezentată drept cumnata lui Fegelein, de aceea i-a devenit cu adevărat devotată cumnatului său. Cu toate acestea, nu a reușit să-i salveze viața când Hitler a ordonat să fie executat, în ultimele zile ale Berlinului.

La începutul lui 1945, îmi spunea: „Nu crezi că am devenit mult mai liberă ? Înainte, nu știam ce atitudine să adopt în cursul recepțiilor oficiale, dar acum sunt cineva: sunt cumnata Gruppenführerului Fegelein. El mă prezintă acum la o mulțime de oameni pe care nu-i cunoșteam și sunt la curent cu o grămadă de lucruri despre care nu aveam nici cea mai mică idee."

Cele două șederi la Berlin, la începutul anului 1945, o dezamăgiseră peste poate. Hitler care, de un an, urma un regim vegetarian și mai strict, îi cerea să-l împartă cu el. Ea se plângea: „Zilnic ne certăm pe chestia asta. Hotărât lucru, nu pot să înghit amestecurile îngrozitoare cu care se delectează el. Găsesc și că atmosfera s-a schimbat aici. Mă bucurasem atât de mult să pot sta cu el la Berlin, dar încep să regret. Adolf nu mai vorbește cu mine decât despre mâncarea și despre câinii lui. Javra aia de Blondi (ciobănescul german preferat al lui Hitler) mă scoate din sărite. Uneori, îi ard un picior pe sub masă și atunci Adolf se alarmează la reacția potaiei. E felul meu de a mă răzbuna".

Se poate spune că, din punct de vedere politic, Eva era de o ignoranță și de o nepăsare absolute. Când observa pe chipurile consternate ale colaboratorilor lui Hitler și ale secretarelor sale că se petrecuse ceva anormal, ne tracasa ca să afle motivul.

Se plângea deseori că nimeni n-o ținea la curent cu evenimentele. Când i se explica o știre neplăcută, exclama întotdeauna cu un aer candid: „Dar, fetelor, habar n-aveam de ororile astea."

Adesea, a doua zi după anumite recepții, îmi mărturisea: „Fegelein m-a prezentat unor oameni care mi-au povestit lucruri atât de ciudate, încât nu-mi venea să-mi cred urechilor. Eram parcă pe altă lume". Dar adăuga numaidecât: „De fapt, nu-i mai bine că nu știu ce se

întâmplă prin alte părți? La urma urmei, nu pot să schimb nimic". Se degaja astfel de responsabilitate cu o indiferență de puștoaică. După astfel de declarații era totdeauna bine dispusă. Ne încuraja, atunci, să bem și să ne bucurăm de viață și, supremă sfidare a ordinii stabilite, îndrăznea să fumeze o țigară. Dar după acest gest de revoltă, se grăbea să se gargarisească bine înainte de a se întoarce la suspiciosul ei amant.

Pe de altă parte, își dădea seama ce-o aștepta în ziua în care Germania avea să se prăbușească. Știa că nu avea nici o șansă să supraviețuiască dezastrului. În aprilie 1945, mi-a mărturisit: „Dacă pierdem acest război, și încep să cred asta în ciuda optimismului lui Adolf, știu ce mă așteaptă, dar m-am obișnuit cu ideea". Toate insistențele lui Hitler de-a o trimite la Berchtesgaden mai înainte ca Berlinul să fie complet încercuit au eșuat în fața hotărârii ei înverșunate de a-i rămâne alături, „pentru a fi lângă el până la capăt". În ultima scrisoare către sora sa, Gretl Fegelein, din 23 aprilie 1945, și pe care am luat-o cu mine, a scris textual: „Cu fiecare zi și cu fiecare ceas, așteptăm sfârșitul. Dar, în nici un caz, nu vom cădea vii în mâinile inamicului".

Spre deosebire de Führer, Eva Braun era foarte superstițioasă. Toată lenjeria sa era brodată cu o monogramă în care inițialele ei formau un trifoi cu patru foi stilizat. Eva recunoștea astfel norocul nemaipomenit care o favorizase să fie aleasă dintre atâtea altele de bărbatul atotputernic al Reichului. După o legătură îndelungată, acest noroc i-a permis să intre în istorie: s-a căsătorit cu bărbatul vieții sale, chiar în preziua sfârșitului lor comun. Acest mariaj funebru, în pragul neantului, a constituit încoronarea și apoteoza vieții ei de măruntă curtezană fără strălucire.

Capitolul VII

În politică, trebuie să ai sprijinul femeilor;
bărbaţii te urmează atunci de la sine. HITLER

Cu femeile, Hitler era întotdeauna de o atenţie şi de o cordialitate perfect naturale. Manierele sale galante, impregnate de o notă „vechea Austrie", exercitau asupra lor un farmec incontestabil. Hitler trata personalul său feminin cu multă consideraţie şi fără nici o prejudecată. Îi pretindea, firește, multă trudă şi sacrificarea aproape totală a libertăţii sale, dar ştia şi să-i recunoască munca la justa sa valoare, îl retribuia cu generozitate şi, în caz de boală, îi arăta toată solicitudinea. Cu noi, secretarele sale, era întotdeauna de o politeţe rară, ridicându-se de fiecare dată pentru a ne saluta şi lăsându-ne să trecem înainte cu acelaşi zel cu care făcea asta atunci când se afla într-o societate mondenă. Când eram cu el la Berghof, ne conducea la masă, de câte ori ne venea rândul, exact cum o făcea cu oaspeţii săi importanţi.

În cursul numeroaselor deplasări prin Germania, se obişnuise într-atât cu prezenţa secretarelor sale, încât, chiar şi la Berlin, avea obiceiul să ne invite cu regularitate la ceaiurile de la ora 5. În momentele de destindere, venea să stea la taifas cu noi, în mica încăpere ce ne era rezervată în apartamentul său, la Cancelaria Reichului.

Era o adevărată cameră de uz general, unde ne ocupam de corespondenţă, ne luam mesele în comun când nu eram invitate, ne remaiam ciorapii şi... aşteptam. Mobilierul era dintre cele mai eteroclite. Exista o canapea, un dulăpior vopsit în alb, un birou, câteva fotolii şi o imensă masă octogonală care stânjenea pe toată lumea. Dar Hitler se simţea foarte bine acolo. Se refugia la noi ori de câte ori voia să-şi schimbe gândurile şi să ia un moment de repaus.

Führerul era foarte sensibil la frumuseţea feminină, dar, în entuziasmul său, avea tendinţa să acorde farmecului exterior calităţi de caracter ce nu erau totdeauna justificate. El vedea în frumuseţea anumitor femei semnul unui talent adesea imaginar. Când i se atrăgea atenţia asupra erorilor, această critică nu avea nici o influenţă asupra încăpăţânării sale de a atribui femeilor drăguţe din anturajul său o inteligenţă şi o cultură cu totul închipuite. Se întâmpla, astfel, ca persoane tinere, cu un fizic atrăgător, să urmeze pe cheltuiala sa cursuri de pregătire artistică ce durau ani de zile, dar fără nici un rezultat.

Hitler era un prost psiholog în materie de femei, deoarece, actor desăvârşit el însuşi, distingea greu fardul de natural. Toate persoanele care veneau în contact cu el, mai cu seamă femeile, căutau să se înfăţişeze în cea mai bună lumină, iar Hitler lua prea des de bune zelul şi comportamentul lor ipocrit. Avea o predilecţie deosebită pentru una din secretarele sale. E adevărat că aceasta era întotdeauna într-o dispoziţie voioasă, îi dădea dreptate în toate şi se pricepea de minune să-i măgulească vanitatea. În prezenţa ei, Hitler îşi descreţea fruntea şi conversaţia sa era plină de vorbe de duh.

Hitler nu avea nici o noţiune despre ceea ce ţine de suflet şi de inimă. Nu înţelegea, de exemplu, că, într-o căsătorie, cei doi soţi trebuie să aibă afinităţi de caracter şi

de sentimente. Pentru el, cuplul ideal se judeca doar după înfățișarea fizică. Era de părere că o căsătorie cu o femeie drăguță și sănătoasă trebuie, în mod automat, să fie fericită. Cum, în cazul tuturor mariajelor pe care le aranjase, se luase doar după aceste considerente, s-a întâmplat ca pronosticurile sale de fericire să fie deseori dezmințite de fapte.

Într-o zi, i-am atras atenția asupra numărului crescând de divorțuri în rândul bărbaților din primul eșalon al Partidului, sub pretextul înșelător că soțiile nu fuseseră capabile să evolueze pentru a se adapta la noua situație socială a soților lor. I-am explicat că populația critica sever această adevărată epidemie de divorțuri și că, din această cauză, aureola fruntașilor Partidului avea de suferit.

Hitler a răspuns cu tărie: „În opinia mea, femeile cele mai frumoase le revin de drept celor mai buni oșteni". Ceea ce dovedește că judeca umanitatea și îndeosebi problema sexelor exclusiv sub unghiul material...

Am spus mai sus că el însuși nu se căsătorise pentru că o familie, cu toate responsabilitățile pe care le implică, i-ar fi ridicat prea multe piedici în cariera și în lupta sa politică. Mi-a mărturisit și că o căsătorie l-ar fi făcut să piardă, printre alegătoarele sale, o mare parte din simpatia și prestigiul cu care se mândrea: „Datorită faptului că nu am devenit bărbatul unei singure femei, influența mea asupra populației feminine a Reichului n-a făcut decât să crească. N-aș fi putut niciodată să-mi permit o pierdere a popularității la femeia germană, deoarece ea reprezintă un element prea important în campaniile electorale".

Spunând asta, Hitler se dovedea, încă o dată, un profitor nerușinat și un om gata să sacrifice totul pentru a-și realiza scopurile.

E adevărat că multe femei se amorezaseră pătimaș de el. Altele erau obsedate de ideea de a avea un copil căruia

el să-i fie tată. Într-o zi, o tânără a reuşit să pătrundă în apartamentul său din München. Când a ajuns în faţa lui, şi-a smuls bluza într-un gest teatral de pasiune nebună.

Începând din ziua aceea, Hitler nu a mai primit de unul singur femeile necunoscute cărora le acordase o întrevedere, de teamă ca aceste întâlniri între patru ochi să nu-l compromită în vreo afacere scandaloasă. Hitler era obsedat de teama că o femeie ar putea să răspândească zvonuri supărătoare cu privire la reputaţia sa de om corect. De altfel, această obsesie este ceea ce explică modul discret cu care a ştiut să-şi trateze amorurile. În faţa noastră, păstra o tăcere desăvârşită în privinţa relaţiilor sale. La fel de prudent se arăta în alegerea invitatelor lui, chiar şi pentru recepţiile oficiale. Când a aflat, de pildă, că o actriţă exploata, cu scopul de a câştiga avantaje personale, onoarea pe care i-o făcuse de a o invita la o serată, a denunţat public acest procedeu şi a trecut-o pe imprudentă pe lista neagră: niciodată n-avea să mai apară la vreuna din recepţiile sale!

Timp de mulţi ani, am avut ocazia să observ cât se poate de obiectiv obiceiurile şi reacţiile lui Hitler. Cu toată sinceritatea, cred că pot să contest toate învinuirile conform cărora ar fi avut o viaţă sexuală anormală. Cu alimentaţia sa exclusiv vegetariană, refuzul de a lua orice stimulent alcoolic, munca cerebrală intensă, consider că i-ar fi fost greu să se dedea la abuzuri. Sunt încredinţată că, în această privinţă, era perfect normal. Mai mult, adesea aveam impresia că se constrângea să nu se lase ademenit de farmecele uneia sau alteia dintre actriţele pe care obişnuia să le întâlnească.

Vreme de doisprezece ani, a fost profund ataşat de Eva Braun. Am spus deja că fusese plăcut impresionat, la începutul legăturii lor, de discreţia absolută cu care ea ştiuse să o înconjoare, deşi constituţia mai degrabă firavă

şi părul ei blond nu corespundeau câtuşi de puţin idealului său fizic. El prefera tipul femeilor din Germania de sud, brune, robuste şi cu un ten natural.

Hitler recunoştea, în cursul taifasurilor, că femeile jucaseră un rol important în cariera sa politică. De aceea, în campaniile electorale, flata sistematic gusturile şi instinctele alegătoarelor. Ştiu că pe timpul încarcerării sale la Landsberg a primit nenumărate colete şi scrisori de la necunoscute. De fiecare dată când, în cursul carierei sale agitate, se aflase în faţa unor dificultăţi insurmontabile, femei îl ajutaseră să iasă la liman. Îi plăcea să ne relateze următorul exemplu: „Într-o zi, am acceptat, în numele Partidului, o poliţă de 40000 de mărci. Spre disperarea mea, încasările pe care contasem nu s-au realizat. Vistieria era îngrozitor de goală. Scadenţa bătea la uşă. Încă tot nu ştiam cum să-mi onorez semnătura. Deja plănuiam să mă sinucid pentru a nu supravieţui acestei ruşini. Cu patru zile înaintea datei fatidice, i-am împărtăşit deznădejdea mea doamnei Bruckmann (văduva unui celebru fabricant de piane) care, imediat, a intrat în acţiune pentru mine. A doua zi, domnul Kirdorf, preşedintele Sindicatului Cărbunelui, m-a rugat să trec pe la el. La cererea sa, i-am expus pe larg programul meu, a cărui oportunitate l-a impresionat: am câştigat fără dificultate un adept al mişcării naţional-socialiste şi, mai mult chiar, el m-a rugat să accept suma respectivă, permiţându-mi, astfel, să mă achit de datorie la termen."

Hitler considera că cel de-al Treilea Reich produsese patru femei superioare. Mai întâi, doamna Scholtze-Klinck, talentata organizatoare a mişcării feminine naziste. Apoi doamna Wagner, care reuşise să creeze la Bayreuth atmosfera mistică a operelor genialului compozitor. Apoi doamna Troost, la care admira siguranţa artistică cu care continuase opera defunctului său soţ. Când Hitler şi-a

pus la punct apartamentul din München, a fost condus de doamna Bruckmann la atelierul arhitectului Troost, care crease un nou stil de mobilier. Hitler a fost entuziasmat de simplitatea lui elegantă. Troost i-a prezentat cu această ocazie planurile pe care le întocmise pentru reconstrucția Palatului de Sticlă (galeria de pictură) din München și care nu fuseseră acceptate de juriu. Hitler s-a înflăcărat pentru aceste proiecte și a dispus materializarea lor la edificarea Casei Artei Germane din München. Tot Troost a fost arhitectul Casei Brune din același oraș și al unei părți din Cancelaria Reichului de la Berlin. Troost a fost numit profesor, iar acest titlu onorific a fost transferat, după moartea lui, soției sale. Ulterior, doamna Troost a exercitat o influență preponderentă asupra gusturilor artistice ale Führerului. Ea a izbutit să-l facă să adopte concepția ei personală despre armonia culorilor. Ei i s-a încredințat, în exclusivitate, sarcina decorării reședințelor lui Hitler de la Berlin, München și Berghof. Doar apartamentul lui personal din München și-a păstrat nota desuetă din epoca în care Hitler își petrecuse acolo cei mai fericiți ani, în tovărășia nepoatei sale, Geli Raubal.

A patra femeie pentru care Hitler avea o admirație specială era Leni Riefenstahl, în care vedea o actriță remarcabilă și o regizoare de film de un talent indiscutabil. Presa mondială s-a ambalat în privința raporturilor care vor fi putut decurge din entuziasmul Führerului pentru tânăra cineastă. Ce-i sigur este că Eva o detesta pe Leni din toată feminitatea ei. Dar, cum doar rezultatul contează, nu a triumfat ea până la urmă asupra „doamnei de Pompadour", parafându-și uniunea cu refractarul celibatar al Reichului, într-o cununie parafată cu pecetea morții ?

Capitolul VIII

Omul are o tendință naturală de a se arăta nerecunoscător. HITLER

Trebuie recunoscut faptul că, în viața de zi cu zi, Hitler, care, pentru mărunțișuri, putea fi de o meschinărie uimitoare, știa întotdeauna să se arate recunoscător față de cei care îi făcuseră un serviciu. În aceste ocazii, era de o mărinimie remarcabilă. Explicația acestei generozități nu constă doar în grija de a-și crea o reputație facilă de om generos și îndatoritor, dar gestul de a dărui și de a recompensa era pentru el o plăcere și o satisfacție reale.

În anii care au urmat luării puterii, mai avea încă obiceiul de a alege personal toate cadourile pe care avea intenția să le ofere. Nu de puține ori l-am văzut chibzuind îndelung pentru a ghici ce i-ar fi putut face plăcere cuiva. Îmi repeta, ca un laitmotiv: „Știu cât de rău cade ingratitudinea, și e atât de ușor să-ți arăți recunoștința".

Această râvnă cu care Hitler recompensa cel mai mic serviciu personal și chiar zelul cu care se dădea curs solicitărilor sale deveniseră pentru beneficiari o adevărată sursă de profit. Între unii dintre colaboratorii lui exista un soi de supralicitație în a-i oferi mici cadouri cu cele mai diverse ocazii. Foarte des, aceste gesturi nu erau generate decât de calculul rece de a le vedea înapoiate însutit.

Obiceiul de a face astfel de cadouri primise o consacrare oficială în cel de-al Treilea Reich.

Göring se pricepea de minune să exploateze această stare de lucruri. Îndârjirea cu care căuta preşedinţiile de onoare ale organizaţiilor şi asociaţiilor celor mai bizare, mergând de la postul de Preşedinte al Aurarilor până la titlul de Mare Conducător de Vânătoare cu Câini al Reichului, nu se explică numai prin orgoliul său nemărginit, ci şi prin cadourile regeşti pe care i le aduceau aceste funcţii. Hitler era departe de a avea gustul pentru lux pe care i-l tolera lui Göring. El era pe deplin fericit şi satisfăcut când putea să se odihnească în apartamentul său din München unde, până la sfârşitul războiului, s-a îngrămădit un mobilier de magazin de vechituri cumpărat în cursul anilor de luptă pentru putere. Obişnuia să spună: „La München mă simt cu adevărat acasă. Oriunde mi-aş îndrepta privirea, cel mai neînsemnat detaliu al unei mobile, cel mai mic tablou, aşternutul chiar, trezesc în mine amintiri de luptă, de privaţiuni, dar şi de fericire. Tot mobilierul l-am cumpărat încetul cu încetul din economiile mele, adesea de ocazie. Mă însoţea pe atunci nepoata mea, Geli, şi acesta nu-i cel mai neînsemnat dintre motivele pentru care inima mea rămâne legată de locuinţa asta".

Hitler adora copiii. În primii ani de putere, avea mereu buzunarele doldora de ciocolată pe care o împărţea cu o încântare radioasă mulţimii de copii veniţi în goană să-l vadă pe „domnul Hitler". Nu pot spune în ce măsură aceste distribuiri de dulciuri erau inspirate de o propagandă ieftină. Dar sunt sigură că ele corespundeau în parte prieteniei afectuoase pe care o avea pentru tineret. Ca în tot ce făcea Hitler, şi aici trebuie distinse cele două tendinţe. Binele şi răul, autenticul şi falsul, idealismul şi materialismul se împleteau la el atât de strâns, încât era

într-adevăr greu de împărțit onestitatea și ipocrizia. Doar inițiații percepeau jocul diabolic prin care s-a priceput să-și păstreze prestigiul în circumstanțele cele mai compromițătoare, atât de desăvârșită era știința sa de a juca teatru.

Hitler era un foarte prost psiholog. La fel ca și înfățișarea exterioară a unei femei – o talie zveltă și rochii frumoase –, un aer dur și hotărât la bărbați, atitudinile ostășești, îi insuflau întotdeauna respect. Dar chiar și în ceea ce privește copiii, judecățile sale dădeau deseori greș.

Aș vrea să ilustrez ciudatele încurcături ale lui Hitler cu povestea micuței Bernile, o fetiță de cinci ani, cu ochi mari, albaștri și un păr blond, bogat, pe care o remarcase într-o zi într-un grup de copii veniți să-l salute la Berghof. O îndrăgise într-atât pe această copilă, încât o încuraja să vină la el ori de câte ori putea. Mama ei s-a priceput, timp de trei ani, să facă vedetism, aducând-o pe fiica ei la Hitler cu cele mai diverse ocazii. Hitler o trata întotdeauna pe fetiță cu o drăgălășenie paternă și s-a fotografiat de mai multe ori împreună cu ea. Într-o bună zi, o scrisoare anonimă a pus brusc capăt acestor agreabile întâlniri. Misiva o denunța pe mama fetiței ca fiind pe jumătate evreică. Hitler, sincer necăjit, i-a transmis să nu mai încerce să se apropie de el și a cerut să se distrugă toate fotografiile care îl înfățișau jucându-se cu micuța Bernile. Acest incident l-a afectat mult; el îi amintea cu brutalitate, o dată în plus, singurătatea în care trăia, acea singurătate care îl apăsa îngrozitor căci viola sentimente firești, profund înrădăcinate în el.

În primii ani de după cucerirea puterii, lui Hitler îi făcea plăcere, de Crăciun, să aprindă lumânările bradului. Căldura bucuriilor familiale era pentru el ca o necesitate fizică. Cu toate acestea, nu avea să concretizeze niciodată prin căsătorie dragostea sa de copii. Adevărata fericire a unui cămin îi era necunoscută. Femeia, cu excepția

câtorva aventuri şi a legăturii sale cu Eva Braun, n-o cunoştea decât ca soţie a altor bărbaţi. Pe copii – ai altora – nu-i ştia decât în entuziasmul naiv al grupurilor care-l întâmpinau. Hitler era un refulat în ceea ce privea afecţiunea, bucuria familială, tot ceea ce creează fericirea în celula naturală a societăţii, şi suferea din această cauză. Acest suflet nemulţumit, care îşi interzicea să se lase pradă fericirii firești şi simple, era veşnic în căutarea echilibrului său. În izolarea sa, Hitler îşi crea o lume ireală care făcea abstracţie de sentimentele nobile ale umanităţii. Această frământare permanentă şi această instabilitate sentimentală se transformaseră repede în indiferenţă, apoi în amoralitate. Spre sfârşit, Hitler nu mai era decât un monstru de cruzime şi despotism.

Noţiunile de familie şi de afecţiune filială fiindu-i total străine, nu-i de mirare că a trimis cu sânge rece la moarte milioane de tineri, cu singura satisfacţie de a-i sacrifica pentru misiunea cu care se credea învestit. Moartea unei fiinţe umane îl lăsa absolut indiferent. Nu vedea omenirea decât sub forma unui lung lanţ de oameni a cărui verigă iniţială era el. Copiii nu erau altceva decât factorul care permitea să se aibă în vedere un spaţiu vital mai mult sau mai puţin extins. Respingând orice concept filosofic al lumii de apoi, găsea normal ca şi cenuşa corpurilor incinerate în lagărele de concentrare să servească drept îngrăşământ în grădinile de zarzavaturi din care se aprovizionau hoardele SS-iştilor.

Şi totuşi, Hitler nu reuşea să-şi controleze întotdeauna elanurile naturale. Existau momente în care, cu anxietate, căuta să se cramponeze de ceva care să-i poată conferi liniştea interioară, fără de care nici un om nu poate fi fericit.

În cursul interminabilelor noastre taifasuri la gura sobei, se ajungea deseori la amintiri din copilărie. Când le depăna, simţeam că vibrează în el o coardă a fericirii, a acelei fericiri depline pe care o cunoscuse în modestul său

cămin, înconjurat de afecțiunea maternă. Evocarea copilăriei îi servea lui Hitler drept refugiu în momentele de singurătate.

O altă perioadă fericită a vieții sale corespundea anilor de luptă care precedaseră ascensiunea sa la putere. În acea epocă, nu avea timp de reflecții. Cu o tenacitate fără seamăn, își urmărea țelul suprem. Era cu totul absorbit de misiunea sa. Nu resimțea încă nevoia de a căuta un echilibru psihic. Însă, în acei ani de grele încercări, avea alături de el tovarăși devotați, prieteni adevărați, nu sicofanți, nu profitori, mereu la pândă după o ocazie favorabilă. Pe atunci, echipa sa, năzuind trup și suflet la același ideal, împărtășea toate necazurile, eșecurile și bucuriile sale.

De aici și loialitatea extraordinară pe care Hitler a păstrat-o vreme îndelungată față de vechii săi camarazi. La acești oameni, rudimentari cei mai mulți, dar călîți la apriga școală a activității politice subversive, găsea un refugiu moral. Unii dintre ei fuseseră îmbătați de succesele amețitoare pe care le cunoscuseră; alții nu știuseră să se adapteze la evoluții sau să suporte grelele responsabilități care le reveneau. Iar alții l-au trădat și i-au devenit adversari. Dar e întotdeauna frapant să constați că toți acești oameni care fuseseră în jurul lui erau de un nivel submediocru.

Asta însă nu-i împiedica pe Weber[21], Graf[22] și chiar Maurice să-l tutuiască. Amann[23] și Hoffmann îi spuneau, simplu, „domnule Hitler". În starea sa de neliniște nevropatică și de instabilitate mentală, acești oameni îi apăreau ca o geamandură de care putea să se agațe în momentele de deprimare. Statornicia și camaraderia primilor săi tovarăși erau pentru el un tonic puternic. De aici și blândețea cu care judeca cele mai grave abuzuri comise de protejații săi.

Nu voi menţiona decât exemplul lui Streicher[24], pe care a trebuit să-l destituie când a aflat că folosise inele ce fuseseră colectate pentru trezoreria de război a Germaniei ca să comande un cofret din aur masiv pentru amanta sa. Hitler era mâhnit de măsura pe care o luase. Ani buni după aceea, se gândea să şteargă cu buretele şi să-l reabiliteze pe Gauleiterul Franconiei.

La fel s-a întâmplat cu Schaub, care a devenit adjutantul lui Hitler datorită lui Bormann, când acesta a izbutit să-l facă să cadă în dizgraţie pe Brückner.

Schaub era un membru fondator al mişcării naziste. Hitler ne povestea adesea că la începutul perioadei sale de agitator îi sărise în ochi un bărbat care asista cu devotament la toate întrunirile sale şi participa la toate defilările, şchiopătând. Din aceste prime contacte avea să înflorească o amiciţie sinceră, mai ales când Schaub a ajuns în închisoarea din Landsberg alături de Hitler. După eliberare, l-a făcut pe Schaub factotumul său. Nu era însărcinat doar să rezolve afacerile strict personale ale Führerului, dar curând a devenit confidentul său în afacerile de stat cele mai secrete. Schaub avea printre atribuţiile sale acelea de a-l ţine pe Hitler la curent cu programele cinematografelor şi teatrelor, de a efectua plăţi cu carnetul de cecuri al Führerului, de a-i îndosaria documentele private, de a păstra în seiful său originalele tuturor acordurilor internaţionale şi ale memoriilor importante întocmite de Hitler şi de a întreprinde pentru acesta demersurile cele mai confidenţiale.

Se poate spune că Schaub se bucura în ochii şefului său de o încredere nelimitată. Cu un caracter instabil, dar intrigant la culme, acesta profita, din păcate, de situaţia sa privilegiată pentru a pune la cale intrigi josnice şi pentru a-şi satisface ranchiuni personale. Ştiind că Hitler se dădea în vânt după „mica cronică de scandal" a

Statului său Major, își făcea o datorie din a-i raporta toate incidentele mărunte în care erau implicate persoane din anturajul Führerului. Hitler era numai urechi și adesea lua contra subordonaților săi măsuri disciplinare absolut disproporționate față de micile păcate amoroase de care aceștia se făcuseră vinovați.

Din aceste motive, Schaub era unanim detestat; însă nimeni nu cuteza să-l înfrunte public din cauza influenței sale dăunătoare asupra Führerului. Acesta nu ignora faptul că păcatul minor al lui Schaub era băutura. Dar, dacă admitea, de pildă, că-și luase drept amică o obișnuită a trotuarelor din Berlin, îi ierta cu greu excesele bahice. Se resemnase, totuși, prin forța lucrurilor. Când i se aducea la cunoștință că aghiotantul său, aflat într-o stare de ebrietate totală, provocase un scandal cu prilejul vreunei recepții, Hitler nu era în stare decât să dea din mâini cu disperare și să răspundă în mod invariabil: „Îi cunosc defectele; e trist. Dar, ce vreți, nu-l am decât pe el; n-am cu cine să-l înlocuiesc".

Altercațiile lui Hitler cu Ley[25] sunt de domeniul teatrului de marionete.

În opinia lui Hitler, șeful Frontului German al Muncii era un organizator genial și un mare idealist, cu idei fantastice. Hitler vorbea mereu cu admirație despre opera lui socială, realizată în sprijinul clasei muncitoare.

Pe de altă parte, știa că Ley nu era câtuși de puțin ușă de biserică. Chiar și atunci când, în cursul ultimilor ani, comportarea lui Ley a devenit din ce în ce mai scandaloasă și când articolele pe care le publica în presă au devenit iritante până și pentru conducătorii Partidului, Hitler nu s-a lăsat influențat, argumentând că o anumită pătură a populației avea nevoie de publicistica lui Ley.

Pe vremea când mai trăia încă doamna Igna Ley, Hitler era oaspetele ei asiduu. O găsea de o frumusețe remarcabilă și o considera geniul bun al soțului său, convins,

cum era, că ea aproape că reușise să-l determine să abandoneze obiceiul de a bea și a fuma peste măsură, deși toată lumea știa că aceste două vicii, duse la paroxism, continuau să facă ravagii asupra lui Ley. Nici astăzi nu pot pricepe cum de a putut Hitler să creadă că un bețiv incorigibil ca Ley ar fi putut să-și schimbe obiceiurile deplorabile sub influența fastă a soției sale.

Pe Hitler îl încânta mediul artistic pe care îl întîlnea la familia Ley, ceea ce era cu atât mai normal cu cât doamna Ley era descendenta unei foarte vechi familii de artiști. Sinuciderea ei l-a afectat profund pe Hitler. Ruptura cu familia Goebbels și decesul doamnei Ley l-au privat, concomitent, de plăcerea de a se revigora din când în când într-o atmosferă care aducea o schimbare față de nopțile de veghe la gura sobei.

Ley era caraghios de îndrăgostit de soția sa. În prezența ei, dădea impresia unui păun care se înfoaie și face tot timpul roată în jurul adoratei sale. Într-o zi când, la Berghof, mă conducea la masă, mi-a spus, bâlbâindu-se de emoție, în timp ce mi-o arăta pe soția sa care ne preceda la brațul lui Hitler: „Nu e magnifică? Nu-i o splendoare?" Cu greu am reușit să nu izbucnesc în râs în fața unei vanități atât de deplasate.

Relatez acest episod pentru a arăta în ce măsură era legat Ley de soția sa, în ce fel își manifesta patima pentru ea, și pentru a explica faptul că atitudinea lui după moartea acesteia a devenit pentru toți, inclusiv pentru Hitler, un motiv de consternare. Führerul și-a ieșit din fire când a aflat că Ley se încurcase cu o dansatoare estoniană de nouăsprezece ani al cărei singur merit era că îi amintea de defunctă. Doctorul Morell fusese însărcinat să facă să circule printre noi fotografii ale balerinei în care se constata într-adevăr o asemănare izbitoare. La insistența lui Ley, coafura, machiajul și toaletele ei se identificau

într-atâta cu ale doamnei Ley, încât aveai impresia că ești victima unei halucinații. Trebuie să adaug, totuși, că tânăra estoniană o depășea de departe pe doamna Ley sub aspectul inteligenței și al abilității. Ley se gândise să câștige indulgența lui Hitler subliniind asemănarea tinerei sale protejate cu defuncta sa soție. Spera să obțină astfel permisiunea de a se căsători cu ea. Dar manevra sa a dat greș. Hitler a considerat acest cult, care consta în resuscitarea defunctei sub înfățișarea unei alte femei, ca o insultă adusă memoriei celei dispărute. Mi-a declarat că, în aceste condiții, nu va mai pune niciodată piciorul în casa lui Ley.

Judecând bine lucrurile, cred că Hitler nu a avut decât un singur mare prieten care a exercitat cu adevărat o influență asupra lui, iar acesta a fost poetul Eckart[26].

S-ar putea pune întrebarea cum de a putut Hitler, după războiul din 1914-1918, să pătrundă în cercuri care, în mod firesc, ar fi trebuit să-i fie inaccesibile caporalului agitator din timpul Marelui Război. Multă lume nu știe că, în 1920, făcuse cunoștință cu poetul Eckart. Întâmplarea voise ca acesta să asiste la o întrunire a cadrelor tânărului partid NSDAP. Hitler, cu înflăcărarea obișnuită, descria situația haotică în care se zbătea Germania. Implora poporul să facă un efort de redresare inspirându-se din noua doctrină național-socialistă. Magnetismul pe care îl degaja, argumentele concise, elocvența sa pătimașă îl tulburaseră adânc pe mai vârstnicul poet patriot. Eckart a fost literalmente cucerit și i-a declarat fără ocolișuri lui Hitler că îl considera omul despre care avea să vorbească întreaga lume. Fără a mai sta pe gânduri, s-a pus pe treabă pentru a-i câștiga simpatia saloanelor münchineze. L-a prezentat industriașilor, înalților funcționari, artiștilor și a dat dovadă de un prozelitism neobosit pentru a-i ralia pe naționaliștii bavarezi la mișcarea național-so-

cialistă. Eckart lupta cu hotărâre contra prejudecăților anumitor cercuri care nu admiteau că un fost caporal, fără situație și fără referințe, ar fi putut să se afle în fruntea unei mișcări care avea drept țel edificarea unității spirituale a Germaniei. Nu se dădea în lături de la nici un sacrificiu pentru a diminua șovăielile mediilor financiare și economice în fața „necunoscutului de până mai ieri" care se erija în eliberator al țării. Poetul a devenit o adevărată sursă de venituri pentru tânărul partid. Fără răgaz, inițiia colecte, permițând timidei propagande de la început să se dezvolte în adevărate campanii organizate.

Dar acest ajutor material era mai nimic în comparație cu influența directă pe care Eckart o exercita asupra discipolului său. Mai în vârstă cu douăzeci de ani decât Hitler, acesta din urmă îl recunoștea ca binefăcătorul și prietenul său cel mai sincer. Erudiția, umorul său spumos și inteligența sa pătrunzătoare îl impresionau într-o asemenea măsură, încât, oricât de neîncrezător era Hitler în această privință, se considera discipolul său. Amândoi erau prieteni adevărați. Influența lui Eckart a fost, în mod incontestabil, hotărâtoare în ceea ce privește caracterul și instrucția lui Hitler. Ea l-a scutit, la începuturile carierei sale, de multe decepții și de tatonări chinuitoare.

Când Eckart a pus în scenă adaptarea unei piese de Henrik Ibsen, a trebuit să meargă des la Berlin. Hitler l-a însoțit de fiecare dată și a avut astfel prilejul să pătrundă în cercurile marii burghezii berlineze, care era și mai refractară la ideile sale decât cea münchenеză. Grație prietenului său, a intrat astfel în contact cu scriitori cunoscuți, cu economiști valoroși și cu artiști renumiți.

Moartea lui Eckart a fost pentru Hitler o grea lovitură. În viața lui, nu i-a mai fost dat niciodată să găsească un prieten cu care să împărtășească în mod atât de armonios gânduri și sentimente. De fiecare dată când îmi vorbea

despre poet, i se umezeau ochii. După luarea puterii, Hitler repeta deseori că regreta moartea prematură a marelui scriitor cu atât mai mult cu cât acum i-ar fi fost cu putinţă să-i întoarcă binele pe care acesta nu-l precupeţise cu el.

Totuşi, deşi am spus la începutul acestui capitol că Hitler dădea dovadă de o loialitate absolută faţă de primii săi tovarăşi de luptă, acest complex de recunoştinţă a dispărut în cursul ultimilor ani ai existenţei sale, sub influenţa evenimentelor. Am cunoscut mulţi oameni, generali mai cu seamă, cărora le arătase semne de prietenie ani de-a rândul şi care, dintr-o dată, au fost daţi uitării. Un număr mare dintre primii săi camarazi şi-au atras mînia sa, fără ca acestei schimbări de atitudine să i se dea explicaţii plauzibile. Aş vrea să menţionez în special exemplul doctorului Brandt care, încă din 1933, îl însoţea pe Hitler în toate deplasările.

Este interesant de lămurit în ce fel intrase acest tânăr medic în graţiile Führerului, întrucât, în acest caz aparte, Hitler a dat la iveală toată ingratitudinea şi ura de care era capabil când cineva pierdea încrederea sa.

În timpul încarcerării lui Hitler şi a primilor săi adepţi la Landsberg, aceştia îşi petreceau timpul cu corespondenţe banale, în timp ce liderul lor scria biblia naţional-socialismului, *Mein Kampf*.

Primul şofer al lui Hitler, Emil Maurice, i-a trimis o scrisoare de admiraţie lui Anni Rehborn, care era în acea vreme campioană mondială la natație. A urmat un schimb regulat de corespondenţă. Când Hitler a ieşit din închisoare, sportiva i-a fost prezentată într-o zi de şoferul său. Hitler şi domnişoara Rehborn s-au împrietenit. La un moment dat, ea i-a făcut cunoştinţă cu logodnicul său, un tânăr medic stagiar din Bochum. Era doctorul Karl Brandt.

În acea epocă, Hitler mai avea încă obiceiul să parcurgă ţinuturile germane într-o maşină decapotabilă.

În cursul uneia dintre aceste deplasări, s-a produs un accident în care adjutantul său, Brückner, a fost grav rănit. Întâmplarea a făcut ca doctorul Brandt și domnișoara Rehborn să se afle în suită. Priceperea cu care Brandt a acordat rănitului primul ajutor, cu mijloace improvizate, a atras asupra sa atenția binevoitoare a lui Hitler. L-a numit, pe loc, medicul său personal. Brandt a acceptat încântat postul și și-a continuat studiile la Universitatea din Berlin, la încheierea cărora devenise deja un chirurg cu un mare renume. Cu toate acestea, buna înțelegere dintre Führerul celui de-al Treilea Reich și medicul său titrat, a fost tulburată când și-a făcut apariția doctorul Morell și a fost numit medic de căpătâi al lui Hitler.

Brandt respingea metodele de vindecare practicate de Morell și îl trata în mod aproape public pe acesta drept șarlatan. Făcea glume pe seama orgoliului și a setei de bani ale „lecuitorului" lui Hitler. Au avut loc nu doar altercații furtunoase între Brandt și Morell, dar și scene violente între Hitler și Brandt, deoarece Morell se grăbea să-i raporteze șefului său toate remarcile nepoliticoase cărora le făcea obiectul. Hitler era la cheremul tratamentului pe care Morell se pricepuse să i-l impună și apleca o ureche prea complezentă la poveștile acestuia. Pentru a pune capăt unor intrigi cărora risca să le fie victimă, le-a acordat ambilor rivali titlul de profesor.

În timpul războiului, Hitler a recurs din ce în ce mai puțin la îngrijirile lui Brandt, care a ajuns să nu se mai ocupe decât de aprovizionarea sanitară a trupelor de pe frontul de est. Numit Comisar General pentru sănătate publică și igienă al întregului Reich, a aprobat, în această calitate, efectuarea cercetărilor și experiențelor care i-au fost reproșate cu atâta violență la Nürnberg.

Totuși, în acea epocă, Brandt era încă în relații destul de bune cu Hitler. Acesta îl convoca deseori la întrevederi

între patru ochi, ceea ce nu putea să nu-i atragă suspiciunea și ura lui Bormann. S-au urzit intrigi dintre cele mai josnice pentru a-l desprinde pe Hitler de Brandt. Din nefericire, acesta din urmă avea un caracter prea onest pentru a nu cădea în cursele perfide și veninoase de care era împresurat.

Brandt își pusese în cap să-l pună în gardă pe Hitler contra tratamentelor lui Morell. Într-o zi, i-a convocat pe cei mai apropiați colaboratori ai Führerului și le-a explicat că sănătatea problematică a lui Hitler nu putea fi lăsată pe mâna unui asemenea șarlatan. Hitler însuși, în septembrie 1944, a făcut o scenă violentă când Brandt l-a sfătuit să recurgă, pentru tratament, la somități cunoscute de la Academie. Când Brandt i-a demonstrat că unele dintre cașetele pe care i le dădea Morell conțineau o otravă puternică, Hitler n-a mai vrut să audă de el și l-a concediat.

Simpatia pe care o manifestase întotdeauna față de Brandt se preschimbase într-o ură atât de oarbă, încât ajunsese la convingerea că Brandt era cel care avea intenția să-l otrăvească. Pentru el, rivalitatea dintre cei doi medici era dovada că Brandt făcea parte dintr-o bandă de conspiratori decișii să se descotorosească de el. Ura sa nu a făcut decât să crească în ultimele luni de război. În martie 1945, a aflat că Brandt își trimisese soția în vestul Germaniei, într-o regiune care se afla în ajunul ocupării de către Aliați. Hitler a interpretat acest gest drept un act de înaltă trădare și a ordonat condamnarea lui Brandt la moarte. Sosirea trupelor americane l-a salvat pe medic de plutonul de execuție. Dar nu a fost decât o amânare. Condamnându-l la spânzurătoare, tribunalul de la Nürnberg i-a dat lui Hitler o satisfacție postumă...

Capitolul IX

De la demnitate la ridicol nu e decât un pas. HITLER

Din cele relatate mai sus, reiese că Hitler dispunea de două mijloace de izbândă dezvoltate la un grad aproape genial: voința și memoria sa. Este cu atât mai curios să se constate că duritatea și încăpățânarea lui sălbatice se împleteau cu o altă trăsătură a caracterului său, și anume abilitatea de a se adapta împrejurărilor și viclenia.

Dacă a fost un monstru de voință și un geniu mnemotehnic, Hitler a fost, de asemenea, și aproape că aș îndrăzni să spun mai cu seamă, un maestru al histrionismului și al ipocriziei; de o ipocrizie atât de firească, încât se lăsa el însuși înșelat de ea; dar, în același timp, atât de calculată, încât aceasta îi impregna fiecare din gesturile și acțiunile sale.

Hitler era pătruns de axioma ce figurează ca motto al acestui capitol. În cursul convorbirilor noastre, o menționa foarte des și îmi spunea că-și făcuse din ea un principiu pentru a nu-și pierde niciodată prestigiul în fața interlocutorilor sau în opinia anturajului său. Adesea, o parafraza citând acea veche vorbă din popor care spune că „pentru valetul său, nu există om mare."

Cu o artă desăvârșită și dintr-o grijă anxioasă de a nu face să pălească strălucirea aureolei sale, Hitler se

pricepea, în orice împrejurare, să-şi compună o mască. Această teamă de a nu face vreun pas greşit era, la el, de-a dreptul bolnăvicioasă; ea explică duplicitatea de care a dat dovadă în nenumărate circumstanţe.

Ceva mai încolo, voi insista asupra dificultăţilor pe care Morell, medicul său personal, le-a întâmpinat pentru a-l face să accepte ideea de a se lăsa masat sau radiografiat. Hitler era obsedat de jena de a se dezbrăca în faţa unui străin, de teamă ca acesta să nu poată câştiga din asta vreun avantaj, în detrimentul reputaţiei sale. Mai mult chiar, valetul său nu avea niciodată voie să intre la el pînă ce nu era îmbrăcat din cap până în picioare. Această preocupare pentru „ce se va zice" se manifesta până în cele mai mici amănunte. De exemplu, Hitler n-a mai purtat niciodată, după luarea puterii, faimoşii pantaloni de piele obişnuiţi în Bavaria. Regreta că nu mai avea ocazia de a se face astfel comod, dar, spunea el, pentru a purta acei pantaloni scurţi trebuia să ai genunchi arşi de soare, ceea ce nu era cazul său. Pur şi simplu, era speriat la gândul că ar putea să pară ridicol în această vestimentaţie, în calitate de şef de stat.

Din principiu, evita şi să corespondeze cu vreuna dintre cunoştinţele sale de sex feminin. Într-o zi, o declaraţie de dragoste al lui Streicher a căzut în mâini indiscrete. Termenii misivei erau atât de înflăcăraţi, încât Gauleiterul Franconiei se făcuse de râsul lumii: de aceea, Hitler considera că oamenilor importanţi le era interzis să scrie scrisori de dragoste. Era evident că el coresponda cu Eva Braun. Dar ştiu că scrisorile sale erau totdeauna concepute în termeni concişi şi nu comportau niciodată efuziuni sentimentale. Ele nu erau niciodată încredinţate poştei, ci erau remise destinatarei, cu mâna lor, de Bormann, Schaub sau Fegelein.

Hitler veghea cu o atenție deosebită la organizarea recepțiilor sale. Era îngrozit de ideea că personalul ar fi putut comite greșeli în fața oaspeților, greșeli care ar fi estompat strălucirea prestigiului său. L-am auzit amenințându-l pe Kallenberg, majordomul său, cu cele mai aspre sancțiuni în cazul în care s-ar fi produs vreo gafă în cursul unui dineu. Avea obiceiul ca înaintea fiecărei recepții să adune personalul pentru a-i reaminti întreaga importanță a rolului său. Înaintea sosirii invitaților, arunca întotdeauna el însuși o privire asupra mesei, pentru a-și da seama dacă nu cumva se omisese ceva. În 1939, la întoarcerea lui Ribbentrop de la Moscova, l-a descusut îndelung pe adjutantul care îl însoțise. Când acesta i-a relatat că Stalin, înainte de a-și pofti musafirii la masă, o inspectase cu de-amănuntul pentru a se asigura că nu lipsea nimic, am avut imprudența de a face remarca: „Stalin pare a avea aceeași grijă pentru o prezentare impecabilă ca și dumneavoastră" și mi-am atras următoarea apostrofare iritată: „Servitorii și casa mea sunt întotdeauna perfecți!"

Aș putea menționa nenumărate exemple ale obsesiei lui Hitler de a evita orice prejudiciere a prestigiului său. Episodul care urmează este atât de caracteristic, încât nu mă pot împiedica să-l reproduc.

Înainte de luarea puterii, i se făcuse cadou o cățeluș scottish-terrier de care se atașase. Alintăturile ei îl amuzau în mod vizibil. Burly, așa o chema, avea toate drepturile; se ghemuia sub fotolii și rodea dosarele cele mai secrete. Hitler se distra jucându-se cu ea ca un copil. Dar avea grijă să nu se preteze la această distracție decât la adăpost de orice privire străină. Chiar și în prezența mea, alunga brutal animalul atunci când acesta se apropia, pentru a-l rechema cu cele mai mângâietoare cuvinte de îndată ce părăseam încăperea. Îi interzisese lui Hoffman, fotograful său, să publice vreo poză care-l înfățișa jucându-se cu

Burly, explicând cu gravitate că un om cu poziția sa nu putea să apară în public decât cu un câine ciobănesc.

Dacă Hitler veghea cu strictețe la imaginea sa exterioară, aceeași grijă o acorda reputației sale, pe care o voia, cu orice preț, neștirbită. În nici un caz nu și-ar fi compromis bunul renume pentru a rezolva diferende sau a arbitra rivalități. Simțul responsabilității era foarte elastic la el. Cu o șiretenie care friza cinismul, știa să evite situațiile cele mai compromițătoare.

L-am văzut procedând astfel cu o lipsă totală de scrupule. El, care le știa pe toate, care era la curent cu tot, se retrăgea adesea în umbră pentru a nu-și diminua prestigiul într-o confruntare cu probleme spinoase. Se pricepea de minune să folosească țapii ispășitori. Recurgea la pretextele cele mai specioase pentru a ascunde motivele profunde ale actelor sale și pentru a preveni orice discreditare care ar fi putut să aibă urmări neplăcute.

Când voia să se descotorosească de cineva, mărturisea rareori adevăratele sale mobiluri, dar folosea întotdeauna pretexte care induceau în eroare pe toată lumea. Nu voi menționa decât exemplul feldmareșalului von Blomberg[27], victimă a celei mai nerușinate stratageme, în urma căreia a trebuit să părăsească postul său de șef al Wehrmachtului. Când i-a împărtășit lui Hitler intenția de a se căsători cu secretara sa, acesta a găsit pretextul visat pentru a-l elimina din poziția în care îi împiedica planurile sale de organizare a Reichului. Führerul și-a dat acordul pentru acest mariaj și a acceptat rolul de martor alături de Göring. Nu mică i-a fost mirarea lui Blomberg când a aflat de existența unui raport al Gestapo-ului în care erau expuse amănunte referitoare la trecutul îndoielnic al tinerei sale soții, pentru a-l determina să se retragă din armată. Hitler prevăzuse totul, până și acceptarea divorțului de către von Blomberg, lucru care i-ar fi dejucat

planurile. Scrisoarea prin care i se cerea demisia menționa că, în acest caz, nu și-ar mai putea relua vechiul post decât după o ședere de un an în străinătate.

La câteva luni după acest eveniment, Wehrmachtul, la ordinul direct al lui Hitler, se năpustea asupra Austriei. Sunt încredințată că această afacere fusese în întregime pusă la cale pentru a-i permite lui Hitler să-și pună în aplicare planul de invadare a Austriei, plan căruia von Blomberg avusese cutezanța să i se împotrivească.

Într-un alt caz de mezalianță, care îl privea pe adjutantul său naval, comandorul Albrecht[28], amiralul care comanda flota germană exprimase rezerve cu privire la căsătoria acestui ofițer cu o tânără de origine mic-burgheză. Hitler, contra opiniei Marelui său Amiral, și-a dat aprobarea, fapt ce dovedește că Hitler, dacă n-ar fi avut o intenție ascunsă, ar fi putut face act de autoritate și în cazul feldmareșalului von Blomberg.

În cursul taifasurilor la gura sobei, acest incident era evocat adesea. Hitler însă se degaja întotdeauna de responsabilitate și punea demisia forțată a lui von Blomberg pe seama intransigenței castei ofițerilor din Statul-Major General al Wehrmachtului. E destul de curios că, după atentatul ratat din 20 iulie 1944, a readus în discuție cazul Blomberg. Furios, el i-a făcut răspunzători pe ofițerii Statului-Major General de toate eșecurile suferite de armată și a invocat ca dovadă a duplicității lor criminale faptul că ar fi trebuit să-i semnaleze mezalianța lui von Blomberg înainte de ceremonia cununiei și nu când era prea târziu.

Hitler avea mania de a „aranja" căsătorii. Cunosc cazuri în care unele persoane și-au atras antipatia sa fiindcă nu s-au căsătorit cu femeia pe care le-o recomandase. Voi cita exemplul adjutantului său Brückner, care nu dăduse curs dorinței exprimate de Hitler de a-l vedea căsătorindu-se cu o tânără pentru care el avusese dintotdeauna o mare

simpatie. Brückner refuzase sfaturile şefului său şi chiar împinsese fronda până la a o lua de soţie pe fiica unei doamne care, pare-se, fusese răspunzătoare de primul divorţ al doamnei Goebbels. Pentru a-şi sublinia simpatia pentru aceasta din urmă, Hitler se opusese căsătoriei lui Brückner cu acea tânără complet nevinovată de tribulaţiile amoroase ale doamnei Goebbels. Dar Brückner a dat dovadă de o voinţă de nezdruncinat. Îşi închipuia că, cu timpul, nemulţumirea pe care Hitler şi-o manifestase cu acea ocazie avea să se calmeze. Nu ţinuse seamă însă de caracterul vindicativ al Führerului. Începând din acel moment, toate iniţiativele pe care le-a luat au fost criticate de şeful său. I s-a făcut viaţa imposibilă şi, în cele din urmă, a trebuit să ceară eliberarea din funcţie.

În anii care au urmat, Hitler nu a vrut să admită niciodată că Brückner căzuse în dizgraţie deoarece îndrăznise să facă doar după cum îl tăiase capul, însă ranchiuna lui a continuat să se manifeste în cursul conversaţiilor. Nu menţiona niciodată numele soţiei lui Brückner, în timp ce îi dădea înainte cu laudele la adresa celei pe care acesta nu o voise.

Voi mai menţiona şi cazul unui tânăr din anturajul lui Hitler, care îşi făcuse cunoscută intenţia de a se căsători cu sora Evei Braun. Hitler vedea cu ochi buni acest proiect şi îi prezicea un viitor strălucit. Cu toate acestea, mariajul nu a avut loc, din motive cu totul personale. Hitler şi-a arătat toată ranchiuna de care era capabil. El nu ştia ce înseamnă iertarea; în schimb, nemulţumirea sa nu făcea decât să sporească şi nutrea contra celor care nu se supuseseră ordinelor şi toanelor sale o ură pe care şi-o satisfăcea mai devreme sau mai târziu. Aşa s-a făcut că mai târziu acel tânăr a avut de suportat consecinţele manifestării sale de independenţă. Într-o zi, în cursul unei şedinţe cu generalii săi, o muscă l-a enervat pe

Hitler. I-a ordonat tânărului ofițer în cauză să o alunge, dar acesta s-a făcut că nu auzise acest ordin jignitor. Hitler s-a înfuriat și l-a apostrofat cu dispreț: „Nu ești bun de nimic ! În timp ce un secretar de la birourile mele a fost în măsură să utilizeze cu succes primul minisubmarin, dumneata, comandant SS, nu ești în stare nici măcar să gonești o muscă !" (Povestea cu minisubmarinul este strict autentică.) Tânărul ofițer a trebuit să părăsească imediat sala de ședințe și a fost transferat într-o unitate combatantă de pe frontul de est.

Aș putea să amintesc nenumărate exemple ce ilustrează această diabolică ranchiună care rareori s-a manifestat la fel de direct ca în cazul precedent. Căderea în dizgrație a ambasadorului Hewel[29] merită, și ea, relatată.

Acesta comisese greșeala de a nu o invita pe domnișoara Braun la cununia sa. O asemenea gafă i-a provocat lui Hitler o mânie rece, care nu se manifesta deschis, dar care mocnea, așteptând momentul propice pentru a izbucni. Pentru el, Hewel încetase să mai existe ! Această atitudine era cu atât mai surprinzătoare cu cît Hewel fusese unul dintre primii tovarăși de luptă ai lui Hitler și împărțise cu el închisoarea din Landsberg. După eliberare, se expatriase în India pentru zece ani. La revenirea în țară, în 1937, fusese ales ca ofițer de legătură între Hitler și Ribbentrop. Hewel avea rang de ambasador, deși nu fusese niciodată în diplomația activă. Această avansare neobișnuită și favorurile speciale pe care i le acordase Hitler demonstrează îndeajuns stima pe care acesta o avusese pentru el. Adesea îl ironizase pe Hewel fiindcă la vârsta lui nu își găsise încă o femeie pe gustul său. Când, în cele din urmă, s-a căsătorit, această gafă de protocol l-a făcut să piardă definitiv amiciția lui Hitler. Hewel rănise susceptibilitatea tovarășei unanim recunoscute a Führerului: greșeala era de neiertat !

Din clipa aceea, tot ce făcea Hewel era prost făcut. Rapoartele sale, a căror limpezime logică îl entuziasmase pe Hitler până atunci, deveniseră o „îngrămădeală" de fraze fără șir. Hitler nu se încumeta încă să-l destituie, dar urzea intrigi pentru a-l face să-și piardă orice prestigiu în fața anturajului său. În cursul ceaiurilor nocturne, insinua că Hewel nu era decât un vânător de zestre. N-ar fi mărturisit niciodată adevăratul motiv pentru care acesta pierduse stima sa. Era prea ipocrit pentru a-și dezvălui astfel irascibilitatea meschină și îngustimea de caracter.

Când apăreau divergențe și rivalități între conducătorii Partidului, Hitler nu lua niciodată poziție în favoarea unuia sau a altuia. Se închidea într-o atitudine de neutralitate binevoitoare față de antagoniști, urmărind îndeaproape dezvoltarea mașinațiilor. Deseori aveam impresia că rivalitățile de influență dintre Hess și Göring, Göring și Himmler, Goebbels și Göring, Goebbels și Ribbentrop etc. aveau darul de a-l amuza. Însă, atunci când constata că afacerile de stat aveau de suferit din cauza acestor rivalități, dădeau frâu liber nemulțumirii sale, atacând în termeni violenți atitudinea locotenenților săi. Odată, l-am întrebat de ce nu arbitra aceste lupte de la bun început, pentru a le înăbuși în fașă. Mi-a răspuns evaziv: „Domnii ăștia să-și rezolve problemele între ei. Am lucruri mai bune de făcut decât să mă amestec în poveștile lor. Sunt mult mai presus de toate astea".

Adevărul este că prin atitudinea sa nu făcea decât să întărâte aceste rivalități, cu scopul nemărturisit de a împiedica formarea unui front unit al locotenenților săi, care ar fi putut să se revolte contra despotismului său.

Era straniu de constatat cum se pricepea Hitler să se degajeze de orice responsabilitate atunci când unii reușeau să ajungă la el pentru a face apel la clemența sa. În asemenea cazuri, era primul care recunoștea asprimea

legilor. În prezența victimelor sale, Hitler se comporta rareori ca un dictator neînduplecat. Pur și simplu nu avea curajul să ia apărarea unei legislații pe care o promulgase el însuși. Promitea cu regularitate că va interveni și, în multe cazuri, a îndreptat efectiv anumite erori judiciare sau abuzuri.

Aceste gesturi explică de ce în rândul populației germane se răspândise legenda că Hitler nu era la curent cu abuzurile de putere ale regimului său.

Dar a avut grijă să o spulbere el însuși.

Într-o zi, în cursul unei conversații, pe când afirmam că, adesea, oameni loviți pe nedrept se lamentau în disperarea lor: „Dacă Führerul ar ști despre toate aceste nedreptăți, nu le-ar tolera", Hitler m-a fixat cu o privire glacială și a rostit: „Astea-s prostii. Știu tot".

Era dovada că toate intervențiile lui și toate derogările pe care le acorda anumitor persoane nu erau inspirate de un sentiment de clemență, ci erau menite doar să camufleze duritatea sa naturală.

Hitler își complica realmente existența cu lipsa lui de sinceritate. Nu voi aminti decât exemplul unei ajutoare de bucătăreasă pe care Morell o angajase în 1943 pentru pregătirea mâncărurilor vegetariene care deveniseră hrana exclusivă a Führerului. Timp de șase luni, Hitler nu a încetat cu laudele la adresa artei culinare a nou-venitei. O invita chiar, din când în când, să ia ceaiul cu noi.

Într-o bună zi, Gestapo-ul a aflat că arborele genealogic al respectivei nu era conform codului arianului perfect. Pregătirea mâncării lui Hitler de către o persoană „pe sfert evreică" era un lucru inadmisibil! Dar Hitler nu s-a încumetat s-o concedieze brusc. După obiceiul lui, i-a jucat mai întâi o comedie respingătoare. Declara că-l doare stomacul și aproape că nu se mai atingea de felurile preparate de această bucătăreasă. Specialista în gastronomie

vegetariană era disperată și nu-și explica această pierdere subită a apetitului. Hitler păstra tăcerea. A așteptat până în februarie 1944 pentru a pune capăt acestei povești. Plecând pentru o ședere mai lungă la Berchtesgaden, i-a acordat un concediu bucătăresei pe aceeași perioadă. Bormann a fost cel care, printr-o scrisoare, i-a cerut femeii să se considere concediată din serviciul personal al lui Hitler din cauza antecedentelor ei rasiale. Dar problema era departe de a fi rezolvată! Bucătăreasa a reușit să-l revadă pe Hitler și s-a plâns că fusese victima unei uneltiri infame. Hitler s-a simțit foarte stânjenit și i-a făgăduit că va lămuri totul. În aceeași seară, dând glas argumentelor angajatei sale, a admis în fața noastră că nu exista nici o dovadă precum că bunica fostei sale bucătărese ar fi fost evreică, dar că numele ei, de origine turcă, indusese probabil în eroare serviciile lui. Cu toate acestea, serviciile în cauză nu s-au lăsat descurajate și biata femeie a fost definitiv expulzată de lângă cratițele în care fierbeau molcom deprimantele meniuri vegetariene ale celui mai mare ipocrit din Germania.

Aș vrea să închei acest capitol relatând tribulațiile pe care Hitler le-a avut cu familia ministrului Propagandei, Goebbels.

Din punctul de vedere al agerimii minții, Goebbels era în mod incontestabil superior tuturor celor ce alcătuiau anturajul lui Hitler. Acesta îl estima la justa sa valoare atât ca propagandist de geniu, cât și ca tovarăș de luptă încă din primele momente. Îl numea adesea „cuceritorul Berlinului". Hitler aprecia compania ministrului său șchiop. De fiecare dată când figura sa machiavelică își făcea apariția, simțeam că pe Hitler îl încerca o bucurie sinceră. Conversațiile lor erau întotdeauna însuflețite și presărate cu vorbe de spirit. La masă, inteligența sclipitoare și argumentația acerbă ale lui Goebbels îi copleșeau literalmente pe toți

comesenii. Avea obiceiul să-şi aleagă un cal de bătaie pe care îl bombarda cu zeflemeli cinice. Poseda în cel mai înalt grad darul de a ridiculiza o persoană imitându-i acţiunile şi gesturile sau povestind pe seama ei anecdote, redate cu o vervă şi o expresivitate uimitoare prin realismul lor. Goebbels era un geniu al retoricii agresive, un adeversar redutabil, care folosea mijloacele cele mai viclene.

Până în 1939, Hitler frecventa des casa familiei Goebbels. Avea o mare simpatie pentru doamna Goebbels care, în pofida firii ei exuberante, putea fi foarte rezervată şi distantă. Inteligenţa şi eleganţa sa înnăscută exercitau asupra tuturor celor din jurul ei un farmec indiscutabil. Hitler îi adora pe cei şase copii ai lui Goebbels, care erau remarcabil de bine crescuţi şi de o inteligenţă precoce. Când vorbea despre ei, vedeam cum i se umezeau ochii. Hitler accepta invitaţiile lui Goebbels şi pentru că avea astfel prilejul să întâlnească oameni de artă, a căror companie o agreea întotdeauna.

Trebuie subliniat că Goebbels avea rarul privilegiu de a-i putea spune lui Hitler câte o glumă politică. Hitler gusta mai mult stilul său caustic decât istorioara în sine. L-am auzit deseori tratându-l pe Goebbels de *„durchtriebender Hund"*, *„schlauer Fuchs"* etc. (dulău viclean, vulpe şireată), cuvinte prin care aducea un elogiu inteligenţei şi abilităţii ministrului său în domeniul Propagandei.

Goebbels, care era departe de a practica ascetismul, nu era totuşi materialist. În opinia sa, doar intelectul şi perspicacitatea aveau o valoare certă. Era afectat şi plin de sine, dar, spre deosebire de Göring, pe care îl detesta în mod cordial, avea simţul măsurii. În exerciţiul funcţiei sale de ministru al Propagandei, domina pe toată lumea graţie unei serii de trucuri admirabil puse la punct, însă a căror utilizare prea repetată le diminua puţin câte puţin eficacitatea. Totuşi, Goebbels rămânea un luptător îndârjit, care ştia să nu-şi precupeţească eforturile.

În 1940, relaţiile particulare dintre Goebbels şi Hitler s-au răcit simţitor. Ministrul Propagandei se făcuse insuportabil prin nenumăratele sale aventuri, care ajunseseră de notorietate publică. Relaţiile lui cu actriţa de cinema Lida Baarowa au stârnit un asemenea scandal, încât doamna Goebbels a luat hotărârea să divorţeze. Hitler, din motive de politică internă şi externă, s-a opus acestei rupturi. Nu-i era indiferentă nici soarta copiilor. Goebbels şi soţia sa au fost convocaţi la Berchtesgaden în scopul reconcilierii şi i-au promis lui Hitler să-şi reia viaţa în comun. Cu aceeaşi ocazie s-a făcut o fotografie a întregii familii Goebbels, care a fost difuzată presei pentru a pune capăt zvonurilor răuvoitoare care circulau în masa populaţiei germane.

Hitler a fost foarte decepţionat de atitudinea intransigentă de care a dat dovadă doamna Goebbels în cursul tratativelor de împăcare. Îi reproşa acesteia că dramatizase situaţia şi, mai ales, că relatase scene şi discuţii de alcov care nu priveau defel marele public. Era cu atât mai dezamăgit de încăpăţânarea doamnei Goebbels, cu cât ea însăşi începuse în acea vreme o legătură cu secretarul de stat Hanke. Hitler nu i-a iertat niciodată doamnei Goebbels comportarea ei dezinvoltă. Din momentul acela a început s-o trateze într-un mod atât de impersonal şi distant, încât ea nu rămânea niciodată până la sfârşitul recepţiilor la care aveau ocazia să se întâlnească.

Cred, totuşi, că Eva Braun a fost în mare parte răspunzătoare pentru această severitate. Eva suferea de un apăsător complex de inferioritate în prezenţa doamnei Goebbels, care o umilea cu intelectul şi farmecul ei. Hitler fusese în mod vădit influenţat de comentariile ei răutăcioase la adresa doamnei Goebbels.

Mai târziu, Führerul mi-a mărturisit că regreta sincer faptul că nu mai putea merge la familia Goebbels.

Societatea plăcută pe care obișnuia s-o întâlnească acolo îi lipsea; însă scandalul fusese împins prea departe pentru a-i mai oferi posibilitatea să dea înapoi. Nici Goebbels nu mai făcea decât rare vizite la Cartierul General. Dar, odată cu îndesirea raidurilor aeriene asupra Berlinului, în cursul cărora Goebbels a dat dovadă de un devotament remarcabil în organizarea apărării antiaeriene și a ajutorării sinistraților, Hitler a trecut în cele din urmă cu buretele peste trecut și a făcut din nou apel la Goebbels.

Spre sfârșitul războiului, relațiile dintre Hitler și doamna Goebbels redeveniseră normale. El îi iertase abaterile de conduită și scandalul provocat, până într-atât încât a invitat întreaga familie să se refugieze în buncărul său personal. Sinuciderea lui Goebbels, împreună cu soția sa și cei șase copii ai lor, a fost încununarea logică a unei vieți pe de-a întregul sacrificate unui ideal pentru a cărui propagare armele lui preferate fuseseră calomnia și minciuna.

Capitolul X

Conducătorul unei armate trebuie să trăiască la fel de modest ca oamenii pe care îi comandă. HITLER

Lui Hitler îi plăcea să se înconjoare cu opere de artă. Susținea că acest decor avea darul să aducă tihnă nervilor săi puși la încercare. Când locuia la Berghof, îl vedeam deseori în holul mare și fastuos decorat, zăbovind minute îndelungate într-o contemplare adâncă a tablourilor. Cu ochii ațintiți asupra picturii, se apropia și se depărta câțiva pași sau se deplasa lateral, pentru a sesiza toată finețea unui detaliu ori a-l vedea dintr-un unghi nou. Cu mîna streașină la ochi pentru a-și concentra mai bine privirea, îi invita pe cei din preajmă să-i împărtășească entuziasmul.

Adesea cerea să fie coborâte în holul mare picturi din camerele de la etaj. De asemenea, obișnuia să schimbe el însuși locurile tablourilor pentru a le pune sub o lumină diferită. Se ocupa de asta cu orele: era modul lui preferat de a-și petrece timpul.

Aprecia societatea, însă la modul unui conferențiar. După lucrul la birou, avea nevoie de destindere. La început, în răstimpuri, mai asista la câte o reprezentație teatrală, după care se ducea într-o braserie, unde petrecea

câteva ore în mijlocul actorilor. Discuţiile fără şir la care participa constituiau pentru el un excelent tonic.

Alteori, îşi vizita prietenii. Frecventa cu regularitate familiile Goebbels şi Ley, unde întâlnea artişti renumiţi.

Hitler avea oroare de societatea burgheză. Refuza în mod sistematic invitaţiile venite de la ofiţeri superiori ai armatei şi de la familii aristocrate. Găsea aceste medii mult prea rigide şi convenţionale pentru temperamentul său dinamic. În afară de asta, se temea de curiozitatea acestor cercuri în care se simţea observat ca un exponat de muzeu.

Pe de altă parte, când se simţea bine într-o societate, putea fi un cozeur foarte rafinat şi locvace.

Această viaţă s-a schimbat radical cu începere din prima zi de război. Totul era de o simplitate austeră în Cartierul General de unde conducea operaţiile. Sloganul lui era: „Combatanţii trebuie să ştie că şeful lor are parte de aceleaşi privaţiuni ca şi ei".

La începutul campaniei din Polonia, Hitler dirija operaţiile dintr-un tren special staţionat în împrejurimile Gogolinului. În fiecare dimineaţă, se ducea cu maşina până pe linia frontului, în inspecţie. Se întorcea seara, plin de praf şi murdar. De fiecare dată, înainte de plecare, îmi dicta îndemnuri şi ordine de zi adresate ostaşilor. În momentul asedierii Varşoviei, a lansat către populaţie apeluri pentru a părăsi oraşul. Abia spre sfârşitul campaniei s-a instalat în cazinoul din Zoppot[30].

Este greu de închipuit un om atât de activ precum era Hitler la începutul războiului. Se ocupa de operaţii până în cele mai mărunte detalii. Veghea în mod tiranic ca, la Cartierul său General, restricţiile alimentare să fie respectate ad litteram. Dar n-a fost decât un foc de paie. Ulterior, supravegherea sa a slăbit treptat. Nu mai găsea timpul necesar pentru a face inspecţii personale în bucătării şi la popota ofiţerilor. Pentru campania din vest, a refuzat

să se instaleze într-un somptuos castel din apropiere de Bad Nauheim, care fusese amenajat în acest scop. S-a stabilit, cu colaboratorii săi, într-un Cartier General prevăzut pentru state-majore subordonate, format din căsuţe cocoţate pe versanţii colinelor şi foarte rudimentar echipate. În momentul declanşării campaniei din Franţa, s-a mulţumit chiar cu un punct de comandă regimentar din masivul Eifel, care se reducea la un mic dormitor şi un birou pentru el, o bucătărie şi câteva încăperi pentru personalul şi aghiotanţii săi. În faţa buncărului a fost construită în pripă o baracă de lemn care servea drept sală de mese. Tot mobilierul era din lemn de brad, cu taburete, scaune şi fotolii din răchită. Acolo Hitler lua masa, înconjurat de colaboratorii săi. Numise acest Cartier General „Cuibul din stâncă". Toate persoanele din suita sa care nu puteau fi cazate în adăpost locuiau în satul cel mai apropiat.

N-o să uit niciodată dimineaţa zilei de 11 mai 1940, când am sosit la faimosul „Cuib din stâncă". Hitler a adunat în jurul lui micul său Stat-Major şi pe toţi colaboratorii. De pe acoperişul buncărului, ne-a anunţat cu o voce declamatoare că în zorii zilei fusese declanşată campania din Franţa. De jur-împrejurul nostru, nori de ceaţă umpleau văile Eifelului. Primele păsări se înălţau deasupra copacilor de pe care se prelingeau picături de apă. Din depărtare, bubuitul tunurilor ajungea la noi ca un vuiet înfundat. Începea o nouă pagină a istoriei.

Spre marea noastră mirare, Hitler era foarte satisfăcut de acest cantonament rudimentar. Stătea în aer liber cât mai mult cu putinţă. Îl vedeam umblând ca un leu în cuşcă prin faţa buncărului, cufundat în reflecţiile sale.

Cum victoriile se succedau într-un ritm accelerat, Hitler era mereu bine dispus. Nu o dată, în cursul anilor care au urmat, când erau anunţate eşecurile extraordinare ale Wehrmachtului, evoca plin de amărăciune faimosul „Cuib din stâncă", unde situaţia fusese cu totul diferită.

Hitler a părăsit Eifelul pentru a urmări înaintarea trupelor noastre și s-a instalat la Bruly-le-Pêche, un mic burg situat la 100 de kilometri de Bruxelles. Führerul ocupa o baracă de lemn, în timp ce Statul său Major era cantonat în casa parohială și la școală. Naosul micii biserici, ai cărei pereți fuseseră proaspăt văruiți și a cărei strană era ascunsă de o perdea mare, servea drept sală de mese și de cinema. Lângă baracă a fost construit în mare grabă un mic adăpost antiaerian. Hitler nu intra niciodată în el, dar urmărea cu interes zborul escadrelor inamice care treceau pe deasupra noastră. Odată, câteva bombe incendiare au căzut pe casele în care erau încartiruiți membrii detașamentului său de gardă și gestapoviștii care făceau parte din suita sa. Dar toată lumea a continuat să rămână afară în timpul survolărilor efectuate de avioanele Aliaților. Hitler botezase acel Cartier General „Wolfsschlucht" (Râpa lupului").

Acolo i-a fost anunțată capitularea Franței. În bucuria sa exuberantă, Hitler s-a bătut cu palmele pe coapse și a schițat pași de dans. Mareșalul Keitel a ținut apoi un discurs și a invitat tot anturajul să bea în sănătatea celui mai mare cuceritor al tuturor timpurilor.

În Franța, Hitler a ținut să revadă cantonamentul în care petrecuse o mare parte a războiului din 1914-1918. Apoi s-a dus la Paris, unde a vizitat Domul Invalizilor, Opera etc. La întoarcere, ne-a povestit cu mândrie că se descurcase în labirintul culoarelor Operei mai bine decât ghizii săi. Studiase edificiul în anii adolescenței, la Viena, și toate detaliile arhitecturale rămăseseră gravate în memoria sa.

Nu am rămas decât puțin timp în cel de-al treilea Cartier General de război, denumit „Tallenberg", în munții Pădurea Neagră. Acolo erau doar câteva mici buncăre jilave în care era aproape imposibil de locuit.

Pentru campania din Iugoslavia, Hitler nu și-a părăsit trenul special, unde a putut să-și elaboreze în liniște

planurile campaniei din Rusia. Când a fost declanşat atacul fulgerător contra colosului rus, se afla la partea extremă a Prusiei Orientale, la 14 kilometri de un mohorât oraş de provincie numit Rastenburg. Acest Cartier General a primit numele de „Wolfsschanze". Când l-am întrebat de ce revenea atât de des cuvântul „Wolf" în denumirile cartierelor sale generale, Hitler mi-a explicat că, în clandestinitate, înaintea puciului ratat de la München, purtase numele Wolf (lup).

Entuziasmul domnea printre noi toţi, dar Hitler rămânea ciudat de grav. Când adjutantul său – care se credea cunoscător al Rusiei ca urmare a unei scurte şederi acolo – a afirmat cu aplomb că această campanie avea să fie la fel de scurtă ca şi celelalte şi că acea ţară imensă se va spulbera ca un balon de săpun, Hitler a replicat meditativ că mai degrabă asemăna Rusia cu vestita corabie fantomă din binecunoscuta operă wagneriană. Apoi a adăugat: „La începutul fiecărei campanii, se deschide o poartă imensă ce duce într-o încăpere cufundată în beznă. Nu se poate şti niciodată ce se ascunde în spatele ei".

Totuşi, după primele succese repurtate de trupele germane, a devenit mai optimist. Îmi aduc aminte că în august 1941, pe când ne luam ceaiul la cazinou, Hitler şi-a aţintit privirea asupra unei uriaşe hărţi murale. Ochii săi aveau acea sticlire misterioasă a ghicitorului aflat în transă, care-i era obişnuită în asemenea circumstanţe. Cu voce joasă şi aspră, a pronunţat următoarea prevestire: „În câteva săptămâni vom fi la Moscova. Nu încape nici o îndoială. Voi şterge de pe faţa pământului acest oraş blestemat şi voi crea în locul lui un lac artificial care va alimenta centrale electrice. Numele Moscova trebuie să dispară pentru totdeauna".

Ne-au trecut fiorii.

Când, surprinse de asprimile unei ierni înfricoșătoare, armatele germane au rămas paralizate pe întinderile înghețate ale Bielorusiei, Hitler a avut uneori izbucniri de mânie, dar și-a păstrat încrederea într-o viitoare victorie: „Nu mai rămâne decât să străpungem un văl subțire. Trebuie puțină răbdare. Rezistența rusă nu va putea să dureze".

Cu toate acestea, șederea noastră monotonă la „Wolfsschanze" se prelungea. În cursul verii lui 1942, Hitler s-a stabilit provizoriu într-un Cartier General denumit „Werwolf"[31] din apropiere de Winitza[32]. Acolo, cel puțin, locuiam în case construite din trunchiuri de copaci. Reîntoarcerea în buncărele de la „Wolfsschanze", în luna octombrie a aceluiași an, a fost cu atât mai neplăcută.

Pe măsura desfășurării campaniei din Rusia, cu suișurile și coborâșurile ei, „Wolfsschanze" se completa. Încetul cu încetul, s-a construit un cinematograf, un pavilion-ceainărie, o vilă foarte confortabilă pentru Göring. Acesta din urmă nu-și făcea decât scurte apariții, de două ori pe lună. Hitler explica ridicarea acelei vile somptuoase admițând filosofic că existau oameni care, pentru a conduce un război, simțeau nevoia să se înconjoare de un lux confortabil.

După aceea, viața a devenit mai plăcută. S-a construit și o cafenea mare, unde anturajul lui Hitler organiza serate. Dar, în timp ce fiecare dintre noi era bucuros să nu mai doarmă în buncăr, Hitler refuza cu încăpățânare să-l părăsească pe al său. Degeaba îi explicam că această viață de termită era neigienică, el pretindea că nu poate dormi în barăci pentru că erau adevărate cutii de rezonanță și a petrecut ultimii doi ani ai războiului îngropat în adăpostul său, de unde nu ieșea decât ca să respire câteva guri de aer curat. În vreme ce noi, cu toții, suferiserăm de tulburări circulatorii și de dureri de cap pe când

dormeam în aerul închis al buncărelor, el părea să se simtă foarte bine în acea atmosferă artificială.

Mobilierul odăilor pe care le ocupa era de o simplitate rudimentară. În timp de pace, Hitler avea obiceiul să cheltuiască sume considerabile pentru a-şi împodobi apartamentele cu flori; acum, nu mai voia nici măcar buchetele de flori de câmp cu care ne împodobeam noi birourile. „Ţin neapărat – declara el – ca acest Cartier General să nu aibă nimic din luxul şi confortul de care e lipsit combatantul. Am constatat deseori că, atunci când ofiţerii şi soldaţii mei ajungeau aici pentru a fi decoraţi de mâna mea, austeritatea care mă înconjoară îi impresiona favorabil".

Catastrofa de la Stalingrad l-a cufundat pe Hitler într-o mâhnire profundă. Era obsedat de capitularea lui Paulus. Ca să-i alunge gândurile negre, Bormann i-a făcut cadou un nou câine ciobănesc. Totuşi, Hitler evita din ce în ce mai mult societatea. Devenise de-a dreptul misogin. Nu mai dejuna nici măcar cu Statul său Major, la popota ofiţerilor, fiindcă generalul Jodl îl jignise îngrozitor îndrăznind să-l contrazică de faţă cu toată lumea, la masă. După acel episod, s-a îngropat cu totul în buncărul său, luând masa de unul singur, cu ciobănescul la picioarele lui. Marea sa distracţie consta în a hrăni animalul, în timp ce el însuşi, între cei patru pereţi de beton ai camerei sale, înghiţea mohorât meniuri vegetariene.

Această criză de deprimare a durat câteva luni. Dar, în cele din urmă, sihăstria a devenit prea apăsătoare. A început să invite pe câte unul sau altul dintre ofiţerii Marelui Stat Major, veniţi cu rapoarte de la Berlin, să împartă cu el modesta sa hrană zilnică. Însă aceşti invitaţi nu s-au priceput să-l întreţină decât despre probleme de serviciu, ceea ce i-a displăcut. S-a răzgândit încă o dată şi, după aceea, a început să ia masa în prezenţa uneia din

colegele mele și a mea. Ne era strict interzis să discutăm chestiuni de serviciu sau chiar să facem vreo aluzie la război. În timp ce, la mii de kilometri de noi, Wehrmachtul își vărsa sângele sub asalturile dezlănțuite ale armatelor rusești, Führerul discuta la nesfârșit despre artă și literatură.

Dimineața, Hitler făcea o plimbare cu Blondi. Pusese să se construiască o pistă cu obstacole peste care o învăța să sară. Era singura plăcere și singura distracție pe care și-o permitea. Nu asista niciodată la proiecții de filme, ci doar la jurnalele de actualități, pentru a-și da seama cum își face treaba cenzura.

Înaintea retragerii de la Stalingrad, Hitler mai organiza încă, din când în când, serate muzicale. Îi făcea, atunci, o imensă plăcere să asculte cu orele, nemișcat într-un fotoliu, simfonii de Beethoven, opere de Wagner sau lieduri de Hugo Wolf. După aceea, i s-a făcut lehamite de aceste audiții. Ne petreceam, deci, toate serile cu el, ascultându-l vorbind. Dar, așa cum discurile pe care avusese obiceiul să le pună nu erau decât o veșnică repetare a acelorași creații, la fel și subiectele sale de conversație nu variau deloc. Mai mult ca oricând, îi plăcea să ne povestească întâmplări din tinerețe, să ne descrie adolescența sa grea de la Viena și să evoce perioada de luptă care precedase luarea puterii. Chiar și pe temele cele mai vaste, ca problema originii omului sau micro- și macrocosmosul, sporovăise într-atât, încât le știam pe de rost. Eram sătule de aceste refrene! Evenimentele mondiale și veștile de pe front erau sistematic evitate. Războiul nu trebuia amintit.

Când venea vorba despre viața noastră la „Wolfsschanze", conversația se referea în mod invariabil la zbenguielile sau îndărătniciile lui Blondi, ori la isprăvile unui motan pe care eu îl introdusesem în cantonament

încălcând regulamentul. Hitler detesta pisicile fiindcă vânau păsări. Încetul cu încetul, se obișnuise însă cu motanul.

Hitler era realmente stăpânit de gelozie și de invidie. Când constata că Peter, motanul, și Blondi dădeau semne de simpatie altcuiva decât el, devenea furios. Dacă Blondi a lui se apropia încrezătoare de cineva, bănuia imediat că persoana în cauză o ademenise cu o bucată de carne, lucru strict interzis. Dar vanitatea sa învingea repede. Sfârșea de fiecare dată prin a declara că orice încercare de a câștiga simpatia lui Blondi era zadarnică, întrucât aceasta nu cunoștea decât un singur stăpân.

La sfârșitul lui 1944 situația de la „Wolfsschanze" devenea din ce în ce mai îngrijorătoare. Zilnic eram survolați de escadrele inamice. Hitler nu înceta să prezică un atac prin surprindere, pentru a-i pune în gardă pe cei ce nu se adăposteau niciodată. Pe de altă parte, se încăpățâna să rămână pe această poziție avansată, deși toată lumea stăruia pe lângă el să se întoarcă la Berlin. Răspunsul lui era, în mod invariabil: „Este de datoria mea să rămân aici. Asta va liniști populația, iar soldații mei nu vor admite niciodată ca frontul să se replieze până în apropierea Cartierului General al Führerului lor. Lucrul acesta îi va face să lupte cu și mai multă îndârjire."

Pe timpul bolii sale îndelungate, Hitler a ocupat un alt buncăr. S-a profitat de ocazie pentru a-l întări pe primul prin mărirea grosimii tavanului la cinci metri de beton. Muncitorii au lucrat până în ajunul evacuării Cartierului General sub presiunea înaintării rușilor. Chiar în ziua plecării, toate instalațiile au fost distruse. La Berlin s-a petrecut același lucru: când trupele rusești au ajuns la porțile orașului, încă se mai lucra la consolidarea faimosului buncăr al Cancelariei.

De la jumătatea lui decembrie 1944 până la sfârșitul lui ianuarie 1945, Hitler s-a odihnit în primul său Cartier

General, „Adlerhorst"[33], de lângă Bad Nauheim. Când a sosit la Berlin, şi-a instalat dormitorul în buncărul Cancelariei, din cauza atacurilor aeriene permanente la care era supusă capitala. Consfătuirile cu colaboratorii săi se ţineau în holul mare al Cancelariei, iar mesele le lua, cu noi, în mica încăpere din colţ. Dar cum atât şedinţele, cât şi mesele erau mereu întrerupte de alarme, Hitler a hotărât într-o zi să nu-şi mai părăsească adăpostul. Avea acolo o cameră foarte strâmtă în care nu încăpeau decât un birou mic, o canapea incomodă, o masă şi trei fotolii. Odaia aceasta era rece şi neplăcută. În stânga se afla baia, iar în dreapta, dormitorul, şi el redus la dimensiunile unei celule de închisoare.

Biroul erau complet dominat de un tablou înfăţişându-l pe Frederic cel Mare. Aveai tot timpul impresia că „bătrânul Fritz" te cântărea sever cu privirea sa imensă. Îngustimea odăii – trebuia să fie mutate fotoliile de fiecare dată când cineva voia să treacă – şi ambianţa ei îmi paralizau literalmente reflexele şi judecata.

Hitler, când ne primea după şedinţa de noapte, pe la şase dimineaţa, era departe de a aduce un pic de aer proaspăt în această atmosferă de mormânt. Stătea lungit pe canapea, complet epuizat de interminabilele discuţii pe care le avusese cu consilierii săi militari. Decăderea lui fizică şi intelectuală progresa din zi în zi, în ciuda eforturilor sale disperate de-a o combate. Când pătrundeam în micul birou, găsea totuşi forţa să se ridice pentru a ne întâmpina. Rămânea un moment în faţa noastră, cu braţul şi piciorul tremurânde, apoi se lăsa să recadă pe canapea, în timp ce valetul său îi punea picioarele pe o pernă mare. În privirea lui apatică, nu deslueam decât o singură dorinţă, aceea de a putea în fine să-şi potolească pofta de cacao şi prăjituri. Lăcomia sa pentru patiserie devenise maladivă. De unde, înainte, nu mânca niciodată

mai mult de trei porții, acum avea nevoie de o farfurie plină ochi. Nu mai înțelegeam cum el, care continua să pledeze pentru o viață de ascet, putea să se îndoape așa, fără temei, cu dulciuri și prăjituri. Ne lămurea că mânca mai puțin la cină, ca să poată mânca mai multe patiserii. În timp ce se deda astfel satisfacției sale preferate, nu vorbea. Înfuleca cu nesaț prăjiturile, de parcă i-ar fi fost frică să nu i le ia cineva. Drept scuză, ne declara că nu putuse niciodată să înțeleagă cum ar fi posibil ca unui om să nu-i placă dulciurile.

Această lăcomie nemaipomenită, într-un moment în care Berlinul se transforma într-un rug, mă scotea din minți. În prezența acestei ruine umane care se ghiftuia cu prăjituri, aveam impresia că trăiesc un coșmar. Până și înfățișarea lui Hitler devenise dezagreabilă. Pielea sa fanată, ochii tulburi, buzele ușor învinețite pe care rămâneau lipite fărâmituri îmi inspirau în același timp dezgust și milă.

Dar asta nu era tot: Hitler, dușmanul declarat al alcoolului, ne încuraja acum să bem. E drept că anturajul său, fără să-i mai aștepte aprobarea, consuma alcool cu frenezie, pentru a uita de existența anormală pe care o duceam în acel cavou de beton.

Aceste ceaiuri matinale durau două ore. Hitler se ducea apoi, cu pasul său târât, la boxa lui Blondi pe care se apuca s-o mângâie îndelung. În martie, avusese pui. Hitler alesese unul dintre cățeluși pentru a-l crește el însuși, fără nici un ajutor. Lua, apoi, cățelul pe genunchi și-l mângâia, murmurându-i întruna numele: „Wolfi", cu o voce nespus de blândă. Pe urmă îl înapoia mamei sale și se despărțea în sfârșit de noi. În momentul acela era aproximativ 8 dimineața. Nu avea decât puțin timp de dormit. Cu regularitate, către orele 11 răsuna sirena de alarmă. Hitler nu rămânea niciodată culcat în timpul raidurilor aeriene asupra Berlinului. Îl neliniștea gândul

că o bombă ar putea lovi oblic buncărul, desprinzând o bucată din zidul lateral. Cum întreaga construcție era înconjurată de o pânză freatică, se temea de un înec general în adăpost.

De aceea, la apropierea bombardierelor inamice, se scula, se îmbrăca și avea grijă chiar să se radă. Nu rămânea niciodată singur în apartamentul său, ci ni se alătura în micul vestibul.

Lui Hitler îi plăcea să zăbovească la cină, care, în mod obișnuit, avea loc pe la 9 sau 10 seara. Pe tot timpul mesei, aparatul nostru de radio reproducea apelul monoton al emițătorului special al poliției.

În cursul unui raid, Hitler își concentra toată atenția la știrile pe care le transmitea postul despre desfășurarea atacului. Stăteam, atunci, ca și el, fără să facem nici o mișcare, pândind exploziile de care împrejurimile Cancelariei nu erau niciodată scutite. A doua zi după atacul din 3 februarie 1945, de exemplu, 58 de bombe explozive căzuseră în vecinătatea noastră. Ori de câte ori unul dintre aceste proiectile exploda în apropierea buncărului, acesta se clătina din temelii. Aveam impresia că se legăna realmente pe stratul de apă. Când, din cauza zguduirii construcției, lumina electrică pâlpâia, glasul lui Hitler răzbătea ca într-un vis: „De data asta, bomba s-ar putea să ne fi atins."

Chipul său devenea atunci livid, trăsăturile, încordate, iar privirea sa rătăcea plină de neliniște de la una la alta dintre noi. În mod vădit, lui Hitler îi era frică.

După atacuri, cerea rapoartele cu privire la pagubele cauzate. Le citea în tăcere, fără să facă niciodată comentarii. Apoi se retrăgea în dormitorul său, pentru a parcurge un memoriu sau a se odihni un pic, ca să fie pregătit pentru ședința de noapte.

Această ultimă reuniune începea întotdeauna după miezul nopții și dura adesea până în zori. Urma apoi

ceaiul obișnuit, mângâiatul câinilor, puțin somn până la alarma care ținea întotdeauna până la dejun. După aceea Hitler convoca ședința de după-amiază, și aceleași obsedante episoade reîncepeau.

Viața noastră, cadențată de atacurile aeriene, ședințe și mese, în permanent contact cu potentatul decăzut, se scurgea într-o monotonie halucinantă, departe de realitatea în care Germania se dezintegra.

Capitolul XI

Tragedia acestui război constă în faptul că se luptă trei oameni geniali. HITLER, într-o seară de deprimare.

Una dintre cele mai mari carențe ale lui Hitler era ignoranța sa aproape totală în ceea ce privește comportamentul și psihologia țărilor străine. Practic, nu ieșise niciodată în afara granițelor Germaniei Mari și își făcea idei profund eronate despre străinătate. Toate cunoștințele sale din domeniile geografiei, economiei și istoriei fuseseră împrumutate din cărți sau extrase din rapoartele ambasadorilor săi. Dar cum, pe măsură ce treceau anii, trăia din ce în ce mai rupt de lumea reală, iar dările de seamă ale observatorilor săi din străinătate nu-i parveneau decât după o filtrare foarte severă din partea consilierilor, își făcea o imagine tot mai falsă despre ceea ce se petrecea în afara Germaniei. La asta se mai adăuga și faptul că reprezentanții lui diplomatici în străinătate străluceau mai degrabă prin spiritul lor de supunere față de teoriile național-socialiste decât prin aptitudinile profesionale. Nu-i de mirare că rapoartele lor l-au indus adesea în asemenea erori, încât previziunile sale erau dinainte sortite eșecului.

În nici un minister nu s-au comis atâtea greșeli ca în cel al Afacerilor Externe. Cele mai aberante idei erau

îmbrățișate de acest minister, când aveau tangență cu faimosul proiect al Eur-Asiei. Nicăieri altundeva, ființa popoarelor nu a fost călcată în picioare cu o asemenea inconștiență. Dar Hitler era de acord. Domeniul remodelării geoeconomice a lumii, prin nivelarea țărilor și a raselor așa-zis „inferioare", alimenta visurile sale cele mai îndrăznețe și cele mai himerice. Aici, previziunile lui divinatorii se dezvoltau cu o exuberanță de floră tropicală.

Ribbentrop – ministrul vânzător de vinuri[34] – se număra printre persoanele pe seama cărora lui Hitler îi plăcea să facă glume. Pe de altă parte, criticile pe care le formula la adresa lui nu erau de luat în serios deoarece, ori de câte ori cineva își permitea să-l atace pe Ribbentrop, el îi lua apărarea. Hitler a dus inconștiența până la a-l considera pe Ribbentrop drept cel mai bun ministru german al afacerilor externe, după Bismarck.

Râzând, mi-a povestit într-o zi cum încercase să-l prezinte pe von Ribbentrop lui Hindenburg, în 1932, în momentul negocierilor cu cel din urmă pentru preluarea puterii. Senilul feldmareșal refuzase să-l primească pe Ribbentrop, răspunzând imperturbabil cu vocea sa de bas: „Lăsați-mă în pace cu negustorul ăla de șampanie."

Ribbentrop era cel mai birocrat dintre toți miniștri celui de-al Treilea Reich. Hitler însă nu lua deloc în seamă memoriile interminabile pe care i le adresa. Adesea îl vedeam aruncându-le pe birou cu nervozitate și declarând că nu are câtuși de puțin intenția să se amestece în intrigile dintre diferitele ministere. Externele și Propaganda s-au aflat permanent într-o luptă crâncenă. Problema de a decide care dintre cele două avea dreptul să controleze presa nu a fost niciodată tranșată definitiv de Hitler.

Însă nu e de mirare că Hitler s-a lăsat pe de-a întregul influențat de Ribbentrop în toate chestiunile referitoare la

Anglia. Îl considera, cu toată sinceritatea, drept cel mai bun specialist în chestiunile britanice. Ribbentrop era cel care, în mod constant, ațâța ura Führerului față de Albion. Nu exagerez făcându-l exclusiv răspunzător de refuzul lui Hitler de a accepta o ultimă tentativă de negociere cu ambasadorul britanic la Berlin în legătură cu soarta coridorului Danzig, în ajunul intrării trupelor noastre în Praga.

Tot sub influența lui, Hitler, spre sfârșitul războiului, a fost stăpânit de o aversiune maladivă pentru tot ce era englez.

Cu toate acestea, încă și în 1940, în momentul în care Italia a încheiat cu Germania faimosul Pact de oțel, Hitler mi-a împărtășit următoarea remarcă: „Aș fi preferat să închei o alianță cu englezii. Sunt, din punctul de vedere rasial, mult mai aproape de poporul german decât latinii."

Asemenea cugetări nu s-au mai repetat în cursul evoluției ostilităților. În mai multe rânduri am avut parte de ecouri directe ale unor discuții între Hitler și ambasadorul Hewel, care avea o experiență îndelungată în materie de psihologie engleză. El încerca să-l lămurească pe Hitler cu privire la politica dezastruoasă pe care o practica Ribbentrop față de Regatul Unit. Atitudinea intransigentă și insolentă totodată cu care ministrul de Externe rănise sentimentul național englez făcuse din el un om absolut imposibil în postul pe care îl deținea. Dar Hitler rămânea surd la toate apelurile la rațiune și îi răspundea în mod invariabil lui Hewel: „Dragul meu, astea sunt lucruri pe care nu le poți înțelege."

Hewel mi-a mărturisit de mai multe ori că îl considera pe Ribbentrop un om bolnăvicios, îmbătrânit prematur și animat, din motive personale, de o ură oarbă față de tot ce ținea de Anglia. Hewel era convins că doamna Ribbentrop, care avea obiceiul să se amestece în tot felul de lucruri care nu o priveau, juca un rol important în culisele

politicii externe a Reichului și că trebuia considerată ca un geniu rău al soțului ei. Nu trebuie să se uite că el avea o origine modestă, iar soția sa era foarte înstărită și, în plus, își depășea net soțul din punctul de vedere al calităților intelectuale. Ribbentrop, profitând de oportunități, se obișnuise foarte repede cu viața fastuoasă. De-a lungul anilor, aroganța și pofta sa de lux au devenit insuportabile.

Exact ca și Hitler, Ribbentrop credea în infailibilitatea judecăților sale. În realitate însă avea foarte puține idei personale și inițiativa sa se reducea la executarea indicațiilor Führerului, învăluindu-le însă cu o mizanscenă grandilocventă.

Hitler pretindea, dar n-am putut să verific asta, că era în măsură să urmărească o conversație în engleză sau în franceză, dacă nu se vorbea prea repede. Îmi mai explica și că: „Nu mă străduiesc niciodată să vorbesc într-o limbă străină fiindcă timpul de care au nevoie interpreții mei ca să-mi traducă întrebările și răspunsurile îmi este prea prețios într-o negociere diplomatică. Acest timp mort îmi îngăduie să mă gândesc și să găsesc pentru răspunsurile mele formule concise și frapante."

Încă din 1925, Hitler începuse să scrie în cel mai mare secret o lucrare despre politica externă. Nimeni n-a știut de teancul de foi pe care le acoperise cu scrisul său mărunt și îndesat, aproape ilizibil. Foarte rar, și numai atunci când îl rodeau grijile, făcea aluzie la opera la care lucra. În 1939, cu puțin după declarația de război, i-a spus în fața mea lui Hess, într-un acces de megalomanie: „Acum toată opera mea se duce de râpă. Cartea mea a fost scrisă degeaba."

Cred că numai Hess era la curent cu ideile personale pe care Hitler le dezvoltase în acest manuscris și că aici trebuie căutată explicația escapadei sale în Anglia.

La sfârşitul lui 1944, Hitler mi-a comunicat intenţia sa de a-mi dicta un text lung. Mi-a cerut să fiu pregătită pentru zilele următoare. Dar nu şi-a mai pus în aplicare proiectul. Sunt încredinţată că intenţionase să-mi dicteze testamentul său politic.

Înainte de război, îmi declarase, şi cred că această idee corespundea în mod sincer vederilor sale, că o alianţă cu Anglia reprezenta pentru el soluţia ideală a problemei supremaţiei globale. Flota engleză şi armata de uscat germană erau considerate de el ca factori de putere suficienţi pentru a reconstrui lumea pe baze noi.

Hitler era un mare admirator al politicii coloniale a Angliei. Ştiu că, în 1926, s-a exprimat astfel în faţa celor mai apropiaţi colaboratori: „Doresc ca vechea coroană a Imperiului britanic să nu piardă nici una din perlele sale ar însemna o catastrofă pentru omenire".

Când, în anii care au precedat războiul, opinia publi mondială şi-a manifestat simpatia pentru mişcarea independenţă din India, el a declarat: „Le interzic oam nilor mei să se lase seduşi de această admiraţie exager pentru Gandhi. Libertatea nu se cucereşte cu războaie ţesut, ci cu tunurile".

În schimb, Hitler avea o admiraţie fără rezerve pentr Japonia. Şefii Statului-Major General al Wehrmachtulu mereu potrivnici unei politici de apropiere faţă de acea ţară, nu vedeau salvarea Germaniei decât într-o alia strânsă cu Rusia. Dar Hitler nu se lăsa influenţat. ! unul din motivele neînţelegerii sale cu von Blomb Acesta a trebuit să dispară deoarece, printre divergenţe, se opusese în mod sistematic ideii preferate lui Hitler pentru o alianţă cu Japonia.

Hitler îşi dădea perfect seama de enormitatea pe care politica sa projaponeză o reprezenta din punctul de vedere rasial. Odată, mi-a spus: „Mi se reproşează că

pactizez cu Japonia. Ce vrea să se spună cu asta ? Desigur, sunt ființe diferite de noi; au pielea galbenă și ochii migdalați, dar, lucru important, se bat contra americanilor. Este singurul motiv pentru care ne sunt utili și pentru care îi consider simpatici". Mergea chiar mai departe în rezerva sa mentală față de problema japoneză. Când trupele Mikado-ului au ocupat Singapore, Ribbentrop a vrut să sărbătorească evenimentul prin manifestări importante ale presei și radioului germane. În momentul în care i-a prezentat proiectul său lui Hitler, acesta nu a fost de acord și i-a spus: „Nu știu, dragul meu Ribbentrop, dacă planurile dumitale sunt judicioase. În fața Istoriei trebuie să gândim în secole și, mai devreme sau mai târziu, marea explicație între rasa albă și rasa galbenă va veni".

În discursurile publice, părerile sale despre oamenii de stat străini care se aflau în război cu el nu făceau decât să traducă ura și disprețul său. Nu trebuie să se uite că asemenea aprecieri era destinate mai cu seamă propagandei interne a Germaniei. Hitler vorbea într-un mod mult mai realist despre șefii de stat străini atunci când discuta probleme internaționale într-un cerc restrâns. Iată care erau, în linii mari, adevăratele sale opinii, așa cum le pot deduce din numeroase conversații.

Roosevelt. Hitler nu a ascuns niciodată aversiunea pe care o simțea pentru președintele Statelor Unite. Îl trata drept șarlatan public și afirma că își aruncase țara în război cu singurul scop de a camufla în ochii lumii eșecul politicii sale interne. Dar, în forul său interior, intuia în Roosevelt un om de stat de o mai bună calitate decât el. Chiar din violența epitetelor pe care le folosea la adresa lui, străbătea un sentiment de invidie și de neputință ostilă. Hitler era un maestru în arta de a manevra masele, dar simțea în mod nedeslușit că, în acest domeniu, nu era

capabil să se măsoare cu „jucătorul de șah" Roosevelt. În subconștientul său, admira mutările politice, admirabil executate de acesta, care izbutiseră să determine Statele Unite să accepte ideea războiului. Aici trebuie căutat adevăratul motiv al irascibilității pe care Hitler o manifesta de fiecare dată când se menționa numele lui Roosevelt.

Stalin. Niciodată Hitler nu a încercat să ascundă stima și chiar admirația pe care le avea față de conducătorul URSS. Era singurul dintre oamenii de stat străini pe care ar fi vrut să-l cunoască îndeaproape. De fiecare dată când unul din trimișii lui se înapoia dintr-o deplasare în Rusia, cerea să i se relateze în cele mai mici amănunte impresiile și, foarte adesea, nu se putea împiedica să exclame, cu o notă de entuziasm: „Stalin ăsta e o bestie scârnavă, dar trebuie să recunoaștem, într-adevăr, că e un tip extraordinar" (*ein Biest, aber ein ganzer Kerl*).

Felul în care se comporta Stalin în public îl interesa în cel mai înalt grad. Cerea să i se descrie în amănunt recepțiile de la Kremlin. Aveam impresia că Hitler nu înceta să facă paralele între Stalin și el. În scurta perioadă cât a durat pactul de neagresiune cu Rusia, Hitler căutase zadarnic un teren de apropiere personală cu Stalin.

Churchill. Hitler manifesta față de premierul englez un dispreț desăvârșit. O făcea nu doar în discursurile sale publice, dar chiar și în conversațiile cu apropiații săi. Nu îi acorda lui Churchill nici cea mai mică opinie favorabilă. Era o condamnare totală și fără drept de apel. Când se vorbea despre Churchill, nu rostea nici măcar o vorbă de aparentă admirație pentru curajul cu care acesta continuase o luptă aproape fără speranță, punând în cumpănă toată greutatea personalității sale. Disprețul cu care îl trata pe Churchill revenea neîncetat în pălăvrăgelile de la

gura sobei. Lucru curios totuşi, Hitler nu şi-l manifesta într-o izbucnire de mânie, cum o făcea de fiecare dată în cazul lui Roosevelt. Dacă se ia în considerare insondabilul complex al lui Hitler, poate că această atitudine trebuie interpretată ca o recunoaştere nemărturisită a meritelor celui care îl înfruntase de unul singur, după campania din Franţa.

Admiraţia sinceră pe care Hitler o simţise întotdeauna pentru politica Angliei în colonii a încetat să se mai manifeste în cursul ultimilor ani. În timpul războiului, Hitler nu-l mai considera pe Churchill decât ca pe o unealtă fără voinţă în mâinile lui Roosevelt şi Stalin şi ca pe un gropar al Imperiului britanic.

Este la fel de interesant de notat comportamentul real al lui Hitler faţă de şefii de stat care îi erau aliaţi sau simpatizanţi.

Mussolini. Aproape până la sfârşit, Hitler a manifestat pentru Mussolini o amiciţie profundă şi sinceră. Se simţea legat de Duce prin identitatea căilor parcurse. Constata, totuşi, cu regret, că Mussolini nu se bucura de o libertate de acţiune la fel de absolută ca a lui, întrucât se afla într-o situaţie de dependenţă în raport cu Casa regală a Italiei. N-a contenit niciodată să-i reproşeze asta. După vizita sa oficială la Roma, în 1937, mi-a povestit că rămăsese înmărmurit văzând cu ce condescendenţă trufaşă fusese tratat Il Duce de regele Victor-Emmanuel. Mi-a mărturisit că trebuise să se constrângă să nu-şi suspende voiajul în semn de protest contra umilinţelor permanente la care fusese supus Mussolini. La defilarea militară de la Roma, se amplasaseră scaune pentru membrii familiei regale şi pentru el, în timp ce Mussolini trebuise să stea în picioare, în spatele lor, pe toată durata manifestaţiei! „Asta m-a

revoltat într-o asemenea măsură, încât am fost pe punctul de a provoca un scandal oficial. Doar din stimă pentru Duce n-am dat frâu liber indignării mele în fața unei asemenea lipse de tact și de respect."

După trădarea și prăbușirea Italiei, calda simpatie a lui Hitler pentru Duce abia dacă s-a estompat puțin. Cred că a căpătat doar nuanța unui sentiment de compasiune. Îl trata, atunci, pe Mussolini ca pe un frate mai mic care ar fi putut să-și răscumpere un păcat de tinerețe urmând neabătut sfaturile celui mai vârstnic. Hitler refuza cu obstinație să acorde atenție eforturilor lui Mussolini de a-l convinge că evenimentele internaționale impuneau o schimbare radicală a politicii cu privire la o serie de probleme.

Marea dezamăgire a lui Hitler nu s-a manifestat decât după eliberarea Ducelui de către Skorzeny. „Jurnalul" lui Mussolini, care fusese găsit cu acea ocazie și de care Hitler a luat personal cunoștință, a pus caracterul fondatorului fascismului într-o lumină nouă pentru el. În cursul cozeriilor sale, Hitler ne-a dat unele amănunte, subliniind deficiențele și duplicitatea schimbătoare a „leului din peninsulă". Își rezuma dureroasa surpriză prin următoarele cuvinte, rostite cu tristețe: „Mărturisesc că m-am înșelat. Mussolini nu era, totuși, decât un spirit îngust. Am acum dovada incontestabilă".

Antonescu. Hitler manifesta o profundă simpatie pentru Antonescu nu doar în calitatea acestuia de aliat, ci și pe planul uman. De câte ori vorbea despre el, o făcea în termenii cei mai cordiali. În cursul vizitelor lui Antonescu în Germania, veghea cu o grijă deosebită la securitatea șefului guvernului român. Odată, mi-a mărturisit că argumentele dezvoltate de Antonescu în timpul discuțiilor referitoare la desfășurarea războiului purtau întotdeauna

pecetea bunului-simţ. Constata de asemenea, cu satisfacţie, că Antonescu nu venea niciodată la o consfătuire fără a aduce cu el o voluminoasă documentaţie şi că rapoartele sale erau întotdeauna redactate în cel mai curat stil de Stat-Major. Hitler admira mai ales caracterul corect şi incoruptibil al lui Antonescu, calităţi ce contrastau puternic cu metodele şi uzanţele dragi compatrioţilor săi. Singurul reproş pe care i-l aducea era lipsa de fermitate în conducerea afacerilor interne ale ţării sale.

Armata română era, în opinia lui Hitler, o lume a corupţiei şi a trădării. Această constatare îi insufla temerile cu privire la securitatea lui Antonescu. Dar acesta nu lua niciodată în serios avertismentele repetate ale Führerului.

Franco. Ori de câte ori Hitler îmi vorbea despre Franco, aveam impresia că resimţea o profundă decepţie pentru ingratitudinea pe care „Caudillo" o manifestase faţă de el. Acest resentiment a devenit deosebit de pronunţat după întrevederea de la Hendaye. Hitler se dusese acolo cu ferma convingere că Franco avea să subscrie la planul de campanie elaborat pentru ocuparea Gibraltarului. Hitler mărturisea că firea nehotărâtă şi evazivă a lui Franco cauzase Germaniei şi aliaţilor săi grave prejudicii: „Franco – obişnuia el să repete – va vedea că atitudinea lui îl va duce pe el însuşi la pierzanie."

Pe măsură ce poziţia de neutralitate a Spaniei se afirma, decepţia lui Hitler se transforma în desconsideraţie. În cele din urmă, pentru a-şi marca în mod limpede dispreţul, evita sistematic să-l menţioneze pe Franco în discuţiile sale de la gura sobei. Pentru el, practic, Caudillo nu mai exista.

Capitolul XII

Cel mai bun aliat al vostru în timpul războiului a fost Hitler însuși. GÖRING,
la interogatoriul său din mai 1945.

Această exclamație a fostului Reichsmarschall, în primele zile ale captivității sale, ilustrează tensiunea care a existat mereu între Hitler și șefii Wehrmachtului. Aceste neînțelegeri continue și tragice au luat naștere când, la puțin timp după luarea puterii, Wehrmachtul a constatat că statul național-socialist își înfipsese rădăcinile în masa proletară a populației în loc să-și extragă substanța din clasa intelectualilor.

În 1934, cu ocazia Congresului Partidului, Hitler admitea acest fapt fără ocolișuri, declarându-le generalilor convocați :

„Îmi reproșați că, în Partid, mai rămân multe de pus la punct. Admit! Aveți dreptate! Uitați însă că clasele înstărite ale populației m-au abandonat cu totul în perioada luptei pentru putere. Sunt așadar obligat acum să lucrez mână în mână cu medii sociale care nu au nimic comun cu dumneavoastră. Cu toate acestea, fiți încredințați că mă ocup în mod activ de reorganizarea Partidului. Dar, după cum instruirea unui corp ofițeresc pentru noul Wehrmacht cere ani, și mie îmi vor trebui

zeci de ani pentru a forma noii conducători pentru organizaţia mea politică."

Trebuie adăugat că Hitler se lipsise cu foarte multă uşurinţă de „intelectuali" în cursul perioadei sale de luptă. Ba chiar, foarte adesea, le respinsese oferta de colaborare, deoarece îşi urmărea cu înverşunare ţelul, şi anume acela de a înălţa edificiul Partidului având drept unică temelie clasa muncitorilor.

În anii care au urmat declaraţiei de mai sus nu s-a observat câtuşi de puţin reorganizarea Partidului, după cum promisese Hitler. Puterea şi autoritatea Gauleiterilor şi a celorlalţi înalţi funcţionari nu au făcut decât să crească. Primii înscrişi în mişcarea hitleristă se bucurau de un prestigiu adesea de neînţeles. În timp ce ofiţeri, vechi funcţionari sau oameni de ştiinţă îşi pierdeau deseori situaţia din cauza unor veleităţi de independenţă, „veteranii" Partidului rămâneau solid acroşaţi de „ieslea" regimului, chiar şi după ce comiseseră greşeli foarte grave.

Această stare de lucruri le provoca ofiţerilor de o anumită vârstă o dezamăgire supărătoare. Foarte repede, acest resentiment i-a făcut să se îndepărteze din ce în ce mai mult de Hitler. Acesta nu avea nici o scuză. Nu putea să mai invoce nici măcar faptul că Partidul suferea încă de maladiile de adaptare care lovesc orice mişcare revoluţionară. La rândul său, Hitler se îndepărta din ce în ce mai mult de Marele său Stat-Major care, la început, se bucura de toată încrederea sa. Nu încape nici o îndoială că această schimbare de atitudine se datora în parte unor intrigi ale potentaţilor Partidului care se temeau de rivalitatea armatei şi o calificau drept clică reacţionară. Aceste insinuări găseau un teren propice în neîncrederea înnăscută a lui Hitler.

Punctele de fricţiune erau numeroase. Generalii Wehrmachtului, mai cu seamă cei vechi, s-au ridicat cu

perseverență împotriva grabei sale de da peste cap organizarea armatei pentru a o adapta la noile necesități politice. Hitler califica drept lașitate și lipsă de decizie sfaturile lor de prudență. Mareșalii von Blomberg și von Fritsch[35] au fost primele victime.

Până la declararea războiului, Hitler le lăsase generalilor toată libertatea în ceea ce privea chestiunile de instruire a trupelor. Dar asta nu înseamnă că nu se interesa de evoluția diferitelor arme. Nu voi menționa decât un mic exemplu pe care l-am trăit personal.

În 1936, ședeam în jurul lui, pe terasa unei cafenele din München. Un vânzător de ziare ne-a oferit reviste ilustrate. Coperta uneia dintre ele înfățișa 200 de parașutiști ruși fotografiați într-o lansare comună. Noi am izbucnit în râs, gândind că era vorba de o enormă cacealma, oamenii aceia fiind obiective excelente pentru tragerea la țintă. Doar Hitler a rămas serios. A cerut să i se aducă o foarfecă, a decupat fotografia și, fără să spună nimic, a vârât-o în buzunar. Știu că, două zile mai târziu, l-a chemat pe Göring și i-a înmânat o schiță de regulament pentru înființarea primului regiment german de parașutiști.

După primele succese pe care Hitler le-a înregistrat în Polonia, apoi în Norvegia, credința în propria-i infailibilitate nu a făcut decât să crească. Devenise de o susceptibilitate incredibilă atunci când cineva îndrăznea să aibă o părere diferită de a sa și reacționa brutal la această „insultă adusă geniului său".

Cu toate astea, în cursul iernii 1939-1940, când a vrut să declanșeze ofensiva generală contra Franței, s-a lovit o dată în plus de opinia contrară a șefilor Wehrmachtului. I s-a explicat că dificultățile terenului din Eifel și din Ardeni excludeau practic o campanie de iarnă și că, pe de altă parte, grosul trupelor germane nu era încă suficient instruit pentru a purta o campanie. Hitler a taxat din nou

aceste rezerve drept lașitate și, după acest episod (noiembrie 1939), a ținut un discurs răsunător.

Göring își cunoștea șeful mai bine decât ceilalți. Nu-l ataca niciodată frontal. Și el era de părere că această campanie de iarnă ar fi fost dezastruoasă. Abil cum era, s-a ferit să-și dea în vileag opinia. A așteptat liniștit până în ajunul datei stabilite pentru atacul general, ca să-i declare lui Hitler că Luftwaffe nu era în măsură să ia parte la operații din cauza condițiilor atmosferice nefavorabile. A repetat acest mic joc de trei ori. Până la urmă, ofensiva a fost amânată.

Hitler însă avea norocul de partea sa. El era cel care hotărâse pătrunderea prin Ardeni pentru a sparge zăvorul în jurul căruia pivotau armatele franceze din nord și din est. Contra tuturor așteptărilor, evenimentele i-au dat dreptate. Succesul acesta l-a îmbătat definitiv. Cu începere de la acea dată, a condus el însuși toate operațiile și nu a mai acceptat nici o contrazicere a ucazelor sale.

În același timp, suspiciunea sa față de majoritatea șefilor Wehrmachtului a continuat să crească, devenind obsesie. Într-o seară, am auzit din gura lui următoarele: „Marele Stat-Major al armatei germane este ultima lojă masonică pe care, din nefericire, am uitat s-o desființez."

Era însă furios la gândul că nu se putea lipsi de competența acelorași ofițeri. De aceea se încăpățâna, pe cât posibil, să le minimalizeze meritele. Laurii generalilor îl făceau să fie ros de invidie. Când, într-o zi, un celebru cronicar militar a cutezat să pretindă, în presă, că Führerul avea șansa de a fi înconjurat de un Stat-Major atât de competent, această declarație a fost interpretată ca o insultă și imprudentului i-a fost interzisă orice activitate publicistică.

Hitler nu își manifesta neîncrederea doar față de Statul său Major; aceeași neîncredere îl determina să intervină

până chiar la eşaloanele inferioare. Le răpea, efectiv, orice iniţiativă comandanţilor de mari unităţi. Când le prezenta colaboratorilor săi planuri de operaţii, nu se mulţumea să le traseze doar liniile directoare, ci le elabora execuţia până în amănunt. Planurile sale nu mai trebuiau decât să fie transmise, sub formă de ordine, diferitelor grupuri de armate. Este inutil de subliniat că această ingerinţă continuă în toate fazele operaţiilor l-a adus pe Hitler la o surmenare intelectuală catastrofală. Dezastrele care au urmat după primele succese ale campaniei din est au evidenţiat cât de funestă era această metodă pentru Wehrmacht.

În relaţiile sale cu şefii armatelor şi în modul implacabil în care îi destituia şi îi pedepsea s-a manifestat cu cea mai multă dezinvoltură caracterul său denaturat. Nu există în istorie alt exemplu al unui asemenea „vals" al mareşalilor!

Trebuie însă recunoscut că, pentru anumite probleme strategice, Hitler avea uimitoarea facultate de a vedea departe şi corect. Adesea găsea soluţii fericite unor dificultăţi considerate practic insurmontabile, şi asta lăsând pur şi simplu să vorbească bunul său simţ. Acest dar excepţional de a reduce problemele cele mai complexe la expresia lor cea mai simplă nu-i poate fi contestat. Graţie memoriei sale fenomenale, dobândise un bagaj respectabil de cunoştinţe militare. Cu o ardoare aparte, citise toate studiile despre războiul motorizat care apăruseră în lume. Se considera, pe bună dreptate, părintele spiritual al blindatelor în cadrul mişcărilor strategice de anvergură.

Cu toate acestea, experienţa conducerii practice a operaţiilor îi lipsea întru totul. Încăpăţânarea sa de a interveni permanent în executarea planurilor concepute de el au condus Wehrmachtul la catastrofă. Exemplul Stalingradului arată îndeajuns urmările dezastruoase ale îndărătniciei sale. De fiecare dată când i se sugera să dea

un ordin de repliere a Armatei a 6-a, răspundea orgolios: „Cunosc Armata a 6-a și pe prețiosul ei comandant. Fortăreața Stalingrad va rezista datorită ajutoarelor pe care i le voi trimite."

Ordinul de a rezista cu orice preț a fost dat Armatei a 6-a în momentul în care nu se mai agăța decât de câteva ruine al orașului, înainte de a fi înghițită de stepele înzăpezite, sub loviturile neîndurătoare ale trupelor ruse.

Mareșalul Paulus lansase un apel dramatic în care arăta că aprovizionarea pe calea aerului a armatei sale încercuite era imposibilă și că toate tentativele de apropiere făcute de alte armate germane fuseseră respinse. Dar Hitler se crampona de deciza sa. Nu voia să admită că soarta se întorsese împotriva lui și că, după o epocă de succese neîntrerupte, avea să cunoască înfrângerea.

Această încăpățânare brutală se manifesta în toate ordinele de zi emise către trupe. Se știe cu ce cruzime implacabilă a amenințat, în 1944, că va ordona să fie împușcat orice soldat care va evacua o poziție sub presiunea inamicului: „Fiecare oraș, fiecare sat va trebui apărat ca o fortăreață, până la ultimul cartuș. Nici un petic de pământ nu trebuie abandonat inamicului."

Acest ordin a avut consecințe crunte asupra moralului trupelor, în cursul invaziei în Europa a Aliaților. Spre sfârșit, lui Hitler îi trebuia un răspunzător pentru fiecare înfrângere și pentru fiecare repliere. Pe măsură ce eșecurile se abăteau asupra lui, „consumul" de comandanți de mari unități devenea înspăimântător. S-a calculat că, în februarie 1945, un șef de armată putea cu greu să-și păstreze comanda mai mult de o lună.

Aceste măsuri au fost dezastruoase pentru stabilitatea purtării războiului. Trupa nu mai înțelegea; încrederea sa în comandanți avea cu atât mai mult de suferit. Ori de câte ori Hitler destituia vreunul din mareșalii săi, o făcea

într-o violentă criză de furie. Izbucnirile sale isterice impresionau în asemenea măsură, încât aceştia din urmă abia mai găseau argumentele necesare pentru a se justifica. Aceşti oameni care tocmai se smulseseră din halucinantele suferinţe ale frontului din Rusia, aceşti oameni care se obişnuiseră să înfrunte moartea pe câmpiile îngheţate, erau literalmente înfricoşaţi de violenţa mânioasă a „Führerului lor".

Dar, foarte frecvent, Hitler nu se mulţumea doar cu destituirea generalilor şi a mareşalilor săi. Îmi amintesc de cazul generalului Heim[36], un vechi oştean care îşi dovedise curajul pe toate câmpurile de bătălie.

În toamna lui 1942, armata română ocupa sectorul Donului. Cum acolo era aşteptat un violent atac al ruşilor, un corp de blindate, sub comanda generalului Heim, a fost amplasat în spatele trupelor române. Corpul era alcătuit dintr-o divizie de blindate română care nu fusese angajată niciodată în luptă şi o divizie de Panzer germană, deja crunt descompletată din punctul de vedere al efectivelor şi materialului. Străpungerea rusă s-a petrecut cu o asemenea repeziciune, încât a provocat debandada trupelor române şi generalul Heim s-a trezit brusc în prezenţa tancurilor ruseşti, superioare ca număr celor alor sale. Nu a putut deci să execute contraatacul prevăzut şi a trebuit să bată, şi el, în retragere.

Hitler l-a convocat pe generalul Heim la Cartierul său General pentru a afla cauzele deciziei sale. Dar interogatoriul nu a mai avut loc niciodată. Hitler s-a mulţumit să trimită tuturor generalilor Wehrmachtului o circulară prin care îi informa că Heim fusese destituit pentru „comportare criminală faţă de trupele care îi fuseseră încredinţate". În aceeaşi circulară, se menţiona că Heim fusese trimis în faţa unui tribunal militar.

Instrucţia acestei afaceri nu a fost efectuată. Heim a fost pur şi simplu încarcerat în închisoarea Moabit şi, ulterior, transferat într-o fortăreaţă, unde a rămas până la sfârşitul ostilităţilor.

După atentatul din 20 iulie 1944, vrăjmăşia lui Hitler faţă de Statul său Major a crescut şi mai mult. Nu-l mira deloc faptul că autorii care încercaseră să-i pună capăt zilelor se recrutaseră din acest cerc. Hitler vedea în asta dovada faptului că neîncrederea sa în generali era pe de-a-ntregul justificată. Îmi aduc aminte că într-o zi, când ciobănescul lui nu i-a dat ascultare, l-a dojenit: „Uită-te în ochii mei, Blondi! Să fii oare la fel de necredincioasă ca generalii Statului meu Major?"

Hitler vedea în sporirea constantă a unităţilor SS un atu politic în lupta sa contra Marelui Stat-Major. Îl încuraja în permanenţă pe Himmler să-i selecteze pe cei mai buni dintre tinerii recruţi pentru a forma noi divizii SS. Şi în această privinţă s-au comis greşeli fenomenale. Ideea lui Himmler şi a lui Hitler că puritatea rasială şi pregătirea politică reprezentau elemente mai importante pentru combatanţi decât un antrenament şi o instrucţie solide era de-a dreptul revoltătoare. Dar, când Hitler a mers până la a-i încredinţa şefului SS toată armata de completare şi diviziile de „Volksgrenadiere"[37], ba chiar l-a numit la comanda unui grup de armate, nu a mai încăput nici o îndoială că o rupsese definitiv cu tradiţia şi principiile militare care făcuseră măreţia Germaniei.

Dar până şi în rândurile SS-iştilor aveau să se producă defecţiuni neaşteptate. Tipul reprezentativ al conducătorului în unităţile combatante SS a fost, fără doar şi poate, Sepp Dietrich[38] care, din ucenic măcelar, se ridicase la gradul de general comandant de armată.

Hitler vedea în Sepp Dietrich întruchiparea pedestraşului german din secolul XVI, ascunzând o inimă

arzătoare și mândră în spatele unor aparențe de om necioplit și uneori stângaci. Aprecia simplitatea ținutei și a judecăților pe care Sepp Dietrich le păstrase, în ciuda ascensiunii sale sclipitoare în milițiile negre. Führerul nu ignora faptul că acestea din urmă îi acordau toată stima și îl venerau sincer pe cel pe care îl numeau cu mândrie „Bătrânul" lor. Dintotdeauna, între Sepp Dietrich și Himmler existaseră divergențe. Hitler explica această tensiune prin ciocnirea a două caracter diametral opuse. În opinia sa, tenebrosul șef al SS-ului nu se putea acomoda cu firea sinceră și caracterul loial ale comandantului de *Leibstandarte*[39], al cărui unic ideal a fost de a servi ca soldat.

Cu toate acestea, spre sfârșitul războiului, intrigi machiavelice au venit de hac încrederii nelimitate cu care Hitler îl gratificase pe Sepp Dietrich vreme de peste douăzeci de ani. Cred că Fegelein, cumnatul Evei Braun, nu a avut doar o contribuție minoră la a sădi în sufletul lui Hitler suspiciunea în privința lui Sepp Dietrich.

După eșecurile suferite de Armata a 6-a Panzer SS, sub comanda sa, îndeosebi înfrângerea răsunătoare suferită în Austria, în calea armatei de invazie ruse, Hitler și-a pierdut orice încredere în protejatul său. În furia sa turbată din ultimele zile, a interzis unităților SS din care era alcătuită această armată până și portul brasardelor lor speciale. Puțin după aceea, într-un moment de deprimare, Hitler a lăsat să-i scape în fața mea următoarea condamnare fără apel a lui Sepp Dietrich: „Acum, chiar și unul dintre generalii mei SS a trecut în rândul trădătorilor."

Spre sfârșit, Hitler nu mai avea decât o singură idee: să câștige timp. În cursul consfătuirilor cu colaboratorii, nu mai vorbea decât despre subiecte pe care le găsea el interesante și rareori îi lăsa pe ceilalți să ia cuvântul.

Pierduse complet simțul realității. Trăia într-o lume nebuloasă, urmărind visuri și himere. Continua sa creadă în victorie cu îndărătnicia bolnavului care caută să se convingă că se va vindeca dacă repetă necontenit această afirmație.

Totuși, păstra încă acel dar excepțional de care se folosea pentru a-și menține autoritatea morală asupra șovăielnicilor. Își afirma credința în victoria finală cu o asemenea siguranță, încât cei din apropierea lui continuau să creadă în miracol. Vorbea întruna de arme noi, care aveau să alunge invadatorii de pe continent. Argumenta ademenitor că, după acest război groaznic, Germania va fi reconstruită mai frumoasă ca înainte.

Cred că era efectiv încredințat că arme cu efecte îngrozitoare aveau să iasă la timp din laboratoarele și uzinele germane pentru a determina soarta războiului. Ne împărtășea viziunile sale terifiante. E drept că prevăzuse acest sfârșit cumplit mai demult. Îmi amintesc că, deja în 1943, pronunțase aceste cuvinte profetice: „Dumnezeu să-mi ierte ultimele cincisprezece zile ale acestui război, căci vor fi înspăimântătoare!"

Dar, în așteptarea acestor mijloace apocaliptice, trebuia să câștige timp. Iar asta consta, pentru Hitler, în a declara războiul total și a lansa trupe terestre prost echipate contra tancurilor inamice.

Pentru a încetini înaintarea invadatorilor, a ordonat organizarea unei „mișcări de rezistență", fără a-și da seama că un război de partizani era greu adaptabil la condițiile geografice ale Germaniei. Activitatea insignifiantă a „Werwolf"-ului a dovedit-o, de altfel. Am auzit din gura unor martori, a căror bună credință nu am motive s-o pun la îndoială, că Hitler nutrea gândul de a executa un anumit număr de prizonieri aliați. Această măsură ar fi provocat represalii și, după mintea lui Hitler, ar fi pus

capăt dezertărilor din ce în ce mai numeroase din rândurile Wehrmachtului.

Hitler justifica aceste măsuri tiranice repetând fără încetare proverbul: „Un mort nu se mai poate apăra."

Atâta timp cât a existat o aparenţă de speranţă, Hitler s-a apărat. Rezista, trimiţând la masacru chiar floarea tineretului german. Rezista, fără a se gândi că antrena în căderea sa un întreg popor căruia îi promisese o eră a fericirii de o mie de ani.

Capitolul XIII

Tot ce rămâne după viața unui om sunt operele sale și amintirea pe care a lăsat-o. HITLER

Cunosc o fotografie care îi înfățișează pe Hitler și Eva Braun turnând plumb topit într-un vas cu apă rece. E un vechi obicei al locuitorilor din Germania de Sud care, în seara de revelion, lasă să cadă în apă metalul topit. Răcindu-se, el încremenește în forme bizare. Ei interpretează apoi aceste forme după vechi convenții, pentru a ghici ce le va aduce noul an. Această fotografie mai puțin cunoscută nu trebuie să servească drept pretext pentru a susține că Hitler era superstițios; ea evidențiază mai cu seamă modul familial în care Führerul celui de-al Treilea Reich conviețuia cu cei din cercul său cel mai apropiat.

Hitler avea și obiceiul să „dea cu banul" atunci când nu voia să pară că își impune voința unor persoane pe care dorea să le menajeze sau când el însuși era nehotărât în privința unei chestiuni secundare.

Aceste gesturi, care ar putea să mire, nu înseamnă deloc că ar fi avut un temperament de jucător. Când, de exemplu, în perioada dinainte de război, Hitler și câțiva obișnuiți ai anturajului său plănuiau să facă o plimbare cu mașina sau o excursie la munte, iar preferințele erau împărțite, el obișnuia să ia o monedă și s-o arunce în sus;

partea pe care cădea hotăra atunci ce se va face. „Pajura" monedei era interpretată întotdeauna ca reprezentând „afirmativa". Aceste decizii ale sorţii nu mai erau contestate de nimeni.

În timpul războiului, nu l-am mai văzut pe Hitler procedând astfel, nici măcar pentru hotărâri lipsite de interes.

Au existat zvonuri că Führerul s-ar lăsa sfătuit de astrologi atunci când se afla în ajunul unor acţiuni importante. Mărturisesc că, în cursul discuţiilor noastre, nu a fost niciodată vorba de asemenea practici şi că niciodată nu am observat nici cel mai mic indiciu despre aşa ceva. Hitler respingea întotdeauna cu vehemenţă ideea că soarta oamenilor ar depinde de aştri sau de constelaţia sub care se născuseră şi infirma această teză demonstrând că persoane născute în aceeaşi zi, în acelaşi loc şi la aceeaşi oră nu aveau deloc destine identice. Dovada cea mai convingătoare o vedea în cazul gemenilor. E adevărat că la începutul activităţii sale de agitator public, când era încă foarte departe de putere, fusese puternic impresionat de prezicerile pe care i le făcuse o ghicitoare în cărţi din München. Se pare că viitorul pe care i-l prezisese se realizase punct cu punct. Dar Hitler nu vorbea despre această coincidenţă decât în mod ironic şi o lua ca pe o glumă. Deseori l-am auzit spunând că ar trebui să li se interzică acestor şarlatani profesionişti practica mistificărilor lor. Respingea şi ideea că anumite zile ale săptămânii sau anumite cifre ar putea avea o influenţă asupra faptelor şi gesturilor noastre. Ca să ia o decizie importantă, avea obiceiul să-i cântărească minuţios întreaga importanţă şi să calculeze cu grijă toţi factorii pe care îi îngloba. Iar ca să determine momentul în care această decizie trebuia tradusă în fapt, se lăsa călăuzit, aproape în exclusivitate, de intuiţia sa. Consider că Hitler – pe care am avut prilejul să-l observ îndeaproape ani

îndelungați – avea în proporție de 80 la sută o judecată rece și calculată și că restul nu era decât intuiție.

Așa cum el degaja o forță magnetică ce acționa asupra interlocutorilor săi, tot așa subconștientul său era supus impulsurilor puternice ale spiritului său intuitiv. Foarte adesea, când, contra părerii tuturor, prezisese un lucru și, spre uimirea tuturor, incredibilul se produsese, spunea râzând: „Vedeți, încă o dată am avut fler!"

Aceste presentimente, aceste avertismente lăuntrice, au jucat un rol cu totul aparte în atentatele care au fost îndreptate împotriva lui. Pentru a explica mai bine importanța lor, este interesant de reamintit principalele tentative de asasinat cărora ar fi putut să le fie victimă.

Înaintea atentatului din 9 noiembrie 1939, de la Bürgerbräukeller[40] din München, Hitler nu luase niciodată în considerare o asemenea eventualitate. Dar, cu începere de atunci, acest fapt a fost foarte frecvent evocat în conversații. Cu totul, Hitler mi-a enumerat șapte tentative de asasinat îndreptate împotriva persoanei sale.

În acest număr era cuprinsă și intenția pe care ar fi avut-o Röhm de a se descotorosi de el. După spusele lui Hitler, organizatorul SA fusese un anarhist care voia să dobândească puterea, cu orice preț și prin orice mijloace. Röhm, o fire de oștean medieval, n-ar fi fost câtuși de puțin animat de idealul nazist și de ideea creării unei noi ordini, singurul său țel fiind de a acapara comandamentul Wehrmachtului. Röhm nu numai că intenționa să-l elimine în mod brutal de la comandă pe mareșalul von Blomberg și pe alți câțiva generali, dar n-ar fi ezitat, dacă era cazul, să atace însăși persoana lui Hitler.

Blomberg fusese avertizat de serviciul său de informații despre intențiile lui Röhm și îl prevenise pe Hitler că Wehrmachtul s-ar revolta în fața unei asemenea schimbări în comandament. Tensiunea dintre armată și partid devenise extremă. Germania era amenințată de război civil.

Când Hitler a avut dovezile indiscutabile ale preparativelor criminale puse la cale de adjunctul său, a acționat cu o repeziciune brutală pentru a îndepărta pericolul. Mi-a mărturisit că avusese dovezi cum că Röhm conspirase și cu străinătatea, și că generalul von Schleicher[41] nu fusese decât o unealtă docilă în mâinile sale: „Numai datorită acțiunii mele rapide și nemiloase am evitat o nenorocire mult mai mare decât dispariția acelei mâini de oameni pe care orice Înaltă Curte din Germania ar fi avut datoria să-i condamne ca trădători ai patriei."

Adesea, Hitler remarca în glumă că zodia lui nu fusese întotdeauna la fel de norocoasă ca în cazul Röhm, când fusese prevenit la timp în legătură cu acțiunea îndreptată împotriva sa.

Ne povestea că, înaintea preluării puterii, un individ încercase să-l împuște cu un revolver în holul de la Kaiserhof, în timp ce-și lua ceaiul. Altă dată, sandvișurile care i se pregătiseră în același hotel pentru o călătorie fuseseră otrăvite. Hitler ne-a spus, textual: „Din fericire nu mi-a fost foame în ziua aceea. I-am dat sanvișurile șoferului meu, Schreck, care a simțit imediat dureri violente și toate simptomele unei otrăviri. N-a scăpat cu viață decât datorită unei intervenții urgente. Cu stomacul meu delicat, chiflele acelea, unse cu cianură, m-ar fi ucis cu siguranță. Bravul Schreck, care avea o constituție deosebit de robustă, a avut norocul s-o scoată la capăt."

Cu altă ocazie, Hitler observase că un bărbat care ședea în dreptul lui, în fața tribunei, se afla într-o stare de extremă nervozitate. Purtarea lui i s-a părut atât de ciudată, încât a cerut ca individul să fie percheziționat pe loc. Și s-a descoperit că avea o bombă a cărei explozie ar fi putut să arunce în aer întreaga sală.

În cursul iernii 1941-1942, un alt agresor a fost descoperit de Hitler, din cauza purtării sale neobișnuite. Era un

eleveţian pe care Hitler îl remarcase de fiecare dată când cobora de la Berghof la Berchtesgaden. Cuprins de bănuieli, s-a repezit la el pentru a-l lua la întrebări. Omul, complet descumpănit de această acţiune neaşteptată, a bâiguit nişte scuze şi a pretins că voia să-i înmâneze o scrisoare personală. Hitler i-a smuls plicul şi a constatat că nu conţinea decât o foaie albă. Bărbatul i-a mărturisit atunci lui Hitler însuşi că îl pândea de săptămâni de zile pentru a-l ucide cu focuri de pistol.

Ori de câte ori ne povestea aceste tentative cărora fusese cât pe ce să le cadă victimă, Führerul recunoştea că avusese parte de un noroc insolit. Dar sublinia şi faptul că flerul său extraordinar îl ajutase din plin pentru a îndepărta aceste pericole mortale. Inspectorii de la Kripo[42] care îl însoţeau în deplasările lui erau copleşiţi de sarcasmele lui Hitler de fiecare dată când propria-i intuiţie îl scăpase de la moarte. Inutil de precizat că gărzile de corp astfel batjocorite renunţau de bună voie la privilegiul cu care fuseseră onorate şi se întorceau la „munca de jos".

În cazul atentatului de la Bürgerbräukeller, conspiratorii îşi pregătiseră lovitura cu o dibăcie diabolică. Bomba era plasată în aşa fel încât Hitler ar fi fost, în mod inevitabil, strivit de tavan, căci acesta s-a prăbuşit exact pe locul în care se aflase el cu câteva clipe înainte. O dată în plus, îl salvase intuiţia sa divinatorie. Deşi avusese obiceiul, în anii precedenţi, să strângă individual mâna fiecăruia dintre vechii săi tovarăşi de luptă, Hitler nu a mai făcut acest gest de camaraderie în seara atentatului. Mi-a explicat mai târziu: „Dintr-o dată, am simţit în lăuntrul meu o nevoie imperioasă de a scurta întrunirea, pentru a mă putea întoarce la Berlin în aceeaşi seară. De fapt, nu exista nici un motiv decisiv să fac asta, dat fiind că nu mă aştepta nimic important în capitală; dar am dat ascultare acelei voci lăuntrice care avea să mă salveze.

Dacă aş fi zăbovit, ca de obicei, pentru a-mi saluta camarazii din primii ani, cum intenţionasem la început, duşmanii mei ar fi izbutit, fără doar şi poate, să mă suprime. Explozia s-a produs la un sfert de oră după plecarea mea."

M-am aflat împreună cu Hitler în trenul care ne-a readus la Berlin în seara cu pricina. Führerul era spiritual şi plin de însufleţire, ca de obicei după o întrunire reuşită. Printre noi se afla şi Goebbels, care înveselea conversaţia cu spiritul său caustic. La vremea aceea, anturajul lui Hitler era încă autorizat să consume alcool, aşa încât tot trenul special se scălda într-o atmosferă de voioşie comunicativă. Garnitura s-a oprit pentru scurt timp la Nürnberg spre a permite aflarea ştirilor şi emiterea câtorva mesaje urgente. Goebbels era cel însărcinat cu această corvoadă. Când s-a întors în vagonul-salon al lui Hitler, i-a comunicat acestuia ce se întâmplase la München după plecarea sa. În momentul în care Hitler nu a mai avut nicio îndoială cu privire la autenticitatea ştirii, chipul său a împietrit într-o mască autoritară şi dură. În privirea sa licărea flacăra mistică pe care i-o recunoşteam în momentele marilor decizii. Cu un glas tăios şi răguşit de emoţie, a rostit: „Acum sunt complet liniştit; faptul că am plecat de la Bürgerbräu mai devreme decât de obicei este confirmarea că Providenţa vrea ca destinul meu să se împlinească."

Am rămas cu toţii încremeniţi de emoţie în scaunele noastre. Aceste cuvinte au acţionat asupra noastră ca apoteoza unei drame cu peripeţii halucinante.

Dar Hitler şi-a venit repede în fire şi a trecut la acţiune. A cerut informaţii despre răniţi şi l-a însărcinat pe Schaub, adjutantul său personal, să se ocupe de victime. Apoi a emis ipoteze asupra originii posibile a conspiratorilor. Schaub, care băuse deja mult, şi-a atras mânia

Führerului printr-o remarcă nepotrivită pe care a făcut-o în cursul discuției. Hitler l-a dat pur și simplu afară. Nu mai e nevoie să adaug că, până la Berlin, atmosfera din vagon a rămas mai degrabă încărcată.

După acest atentat, măsurile de securitate au fost întărite, deși nu se ajunsese încă la percheziționarea servietelor celor care intrau în Cartierul General. Cum orice ofițer care se prezenta „la raport" avea o servietă, i-a fost ușor contelui Stauffenberg[43] să introducă astfel o bombă în sala de ședințe, în acea memorabilă dimineață a zilei de 20 iulie 1944. Stauffenberg a depus-o lîngă piciorul mesei, foarte aproape de Hitler. Apoi a părăsit încăperea pretextând că avea de dat un telefon. În momentul următor, s-a produs explozia. Mai multe persoane din jurul lui Hitler au fost omorâte. El însuși a suferit o comoție puternică. I-au fost perforate ambele timpane și s-a ales cu câteva echimoze din cauza violenței șocului care îl proiectase în tăblia mesei.

Pe vremea aceea, mă invita numai pe mine să iau masa cu el. Având în vedere drama care se produsese, eram încredințată că dejunul nu va mai avea loc. Dar, contrar tuturor așteptărilor, am fost convocată la orele 3 ale după-amiezii. Cu inima tematoare, m-am prezentat la el, așteptându-mă la ce putea fi mai rău. Când am intrat în camera austeră din buncăr, care semăna mai mult cu o chilie monahală decât cu sufrageria omului celui mai puternic din Germania, Hitler s-a ridicat anevoie din fotoliu și mi-a întins mâna cu un zâmbet forțat. Simțeam că ochii săi mă scrutau pentru a citi pe chipul meu impresia pe care mi-o făcea. Mărturisesc că, spre surprinderea mea, figura sa părea odihnită și calmă, sub lumina orbitoare a becurilor electrice. Mi-a povestit cum fusese rănit: brațul drept îi fusese izbit de tăblia mesei și ceva greu îi căzuse pe șale fără a-și fi putut da seama ce. Era

încă uimit de rapiditatea cu care se desfășurase drama și m-a asigurat, râzând, că un atentat cu bombă reprezenta o modalitate facilă de a trece pe lumea cealaltă.

Mi-a descris apoi năuceala lui Morell, medicul său personal, pe care trebuise să-l readucă la realitate pentru a-i acorda primele îngrijiri. M-a surprins faptul că părul lui Hitler, care de obicei era rebel și-i aluneca în șuvițe pe frunte, era foarte îngrijit pieptănat. L-am întrebat dacă avusese deja timp să-și cheme frizerul. El însă mi-a explicat, luându-mi mâna: „Uite, atinge-mi părul; e ușor pârlit și de-asta stă la locul lui."

Apoi, cu multă dezinvoltură, mi-a relatat felul în care avusese loc atentatul. Mai întâi crezuse că o bombă fusese aruncată de afară, prin fereastră. „Am un noroc nemaipomenit," mi-a spus. „Piciorul masiv al mesei de care a fost sprijinită servieta a blocat schijele care îmi erau destinate. Stenografei, care ședea lângă mine și întocmea procesul-verbal al ședinței, i-au fost smulse ambele picioare. Într-adevăr, am avut un noroc fenomenal! Dacă explozia s-ar fi produs într-o sală din buncăr și nu într-o baracă de lemn, sunt convins că toți cei prezenți ar fi fost omorâți. Ce-i ciudat e că, de câtva timp, aveam presentimentul că urma să aibă loc un eveniment extraordinar; simțeam că un pericol planează deasupra mea și dădusem deja ordin să se întărească paza, îți amintești?"

Într-adevăr, pe 19 iulie, Hitler mi se păruse foarte îngrijorat și nervos. Când îl întrebasem de ce era atât de preocupat, îmi răspunsese: „Ar fi culmea dacă acum s-ar întâmpla ceva supărător. Nu-mi pot permite să mă îmbolnăvesc când nu există nimeni care să-mi țină locul în situația dificilă prin care trece Germania."

Hitler m-a îndemnat să mă duc să văd sala de ședințe în care se produsese explozia și mi-a cerut să aduc ce mai rămăsese din uniforma sa. Pantalonii erau complet sfâșiați; doar cureaua rămăsese întreagă. O bucată mare

de stofă din spatele tunicii fusese smulsă. Hitler a considerat această uniformă ca pe un trofeu și a dat dispoziție să fie trimisă domnișoarei Braun, la Berghof, cu ordinul de a fi păstrată cu grijă.

Mi-a mai descris și felul în care reacționaseră servitorii săi după explozie. Linge, majordomul său, spumega literalmente de furie, în timp ce valetul său, Harndt, plângea în hohote, de spaimă.

Pentru după-amiaza zilei de 20 iulie era prevăzută vizita lui Mussolini. Eram convinsă, când am făcut această propunere, că Hitler va reprograma primirea pentru mai târziu, dar, spre mirarea mea, a răspuns cu vioiciune: „A, nu, nici vorbă să mă eschivez ! Trebuie să-l primesc. Îți dai seama că propaganda străină ar fi cum nu se poate mai fericită să poată răspândi minciunile cele mai abjecte."

Imediat după dejunul nostru, Hitler l-a invitat pe Duce în biroul său. După o scurtă convorbire, l-a condus în baraca în care avusese loc explozia și i-a relatat în amănunțime evenimentul.

Între timp, autorul atentatului fusese descoperit. Telefonistul de serviciu la centrală remarcase că Stauffenberg intrase în sala de ședințe cu o servietă și că ieșise imediat după sosirea lui Hitler, cu mâinile goale. S-a constatat, de asemenea, că nu telefonase nicidecum și că, îndată după explozie, se grăbise spre terenul de aviație, unde îl aștepta un avion.

Când ne-am adunat la Hitler pentru ceaiul de la ora 5, ni s-a comunicat vestea arestării sale. Hitler a fost mai întâi furios la gândul că Stauffenberg putuse să ajungă la Berlin; dar, după ce i s-a explicat că tocmai datorită acestei împrejurări putuseră fi arestați toți membrii complotului, a exclamat bucuros: „Nu mai am a mă teme de nimic. Întorsătura pe care a luat-o acest eveniment trebuie considerată ca o garanție a faptului că, din acest moment, Germania este salvată. În sfârșit, am pus mâna pe porcii

ăştia care, de ani de zile, îmi sabotează munca. De luni de zile, i-am atras atenţia lui Schmundt (primul său aghiotant şi şef al serviciului central de personal al Wehrmachtului) asupra bănuielilor mele; dar el, cu aerele lui de Parcifal, nu voia să creadă. Acum, am dovada că tot Statul-Major e contaminat. O să vedeţi că se va constata că Kronprinzul[44] a fost instigatorul întregii acestei afaceri".

A doua zi, Hitler a ordonat să se demonteze duşumeaua biroului şi a dormitorului său pentru a se verifica dacă nu era ascunsă vreo bombă. Din acel moment, fiecare ofiţer care intra în Cartierul său General cu o servietă era supus unei percheziţii amănunţite.

Era strict interzis să se lase vreo servietă în compartimentele în care se afla Hitler. Tot cu începere din acel moment, toate alimentele destinate bucătăriei Führerului au fost minuţios examinate, iar medicamentele sale au fost mai întâi analizate într-un laborator SS. În furia sa neputincioasă, Hitler a ordonat şi să se distrugă toate cadourile care îi erau trimise sub formă de alimente, precum caviarul (care îi plăcea la nebunie), pralinele, fructele, prăjiturile etc. După asta, Hitler a căzut pradă unei adevărate psihoze a persecuţiei. Pentru a-şi asigura întregul devotament al bucătăresei sale, o copleşea cu amabilităţi, mergând până la a o invita la ceaiurile noastre de la ora 5.

Cu toate astea, buna dispoziţie a lui Hitler şi condiţia fizică satisfăcătoare în care se afla imediat după atentat nu aveau să dureze. Încă de a doua zi, s-a plâns de dureri în urechi şi în spate. Datorită unui considerabil efort de voinţă, a reuşit să-şi îndeplinească programul zilnic până pe 18 septembrie. Atunci, s-a prăbuşit. A avut o criză de stomac extrem de acută şi a fost ţintuit la pat. În acelaşi timp, s-a diagnosticat un icter, astfel încât a trebuit să rămână în pat timp de trei săptămâni.

În martie 1945, s-a răspândit zvonul că se pregătea un nou atentat. Măsurile de securitate au fost întărite şi mai mult. După 8 seara era interzis accesul în parcul care înconjura buncărul Cancelariei. Santinelele, însoţite de câini poliţişti, au primit ordinul să tragă în orice persoană suspectă. Uşile şi ferestrele caselor în care era cantonat detaşamentul său de gardă şi care mărgineau parcul înspre Hermann Göring Strasse au fost blocate. Nu a mai rămas decât o mică poartă de acces, foarte strict supravegheată. Vizitatorii erau însoţiţi de SS-işti când intrau în Cartierul General, iar inspecţii frecvente şi inopinate asigurau că nici un indezirabil nu trecuse neobservat pragul.

Deja atentatul din 9 noiembrie 1939, din care scăpase ca prin minune, îl convinsese definitiv pe Hitler de „misiunea" sa. Această idee se răspândise în aproape toate straturile populaţiei germane. Ea luase asemenea proporţii, încât, ulterior, încrederea în Hitler a persistat, chiar şi în faţa eşecurilor sale celor mai răsunătoare.

Această credinţă în Führer fusese pe punctul să se năruie în cursul retragerii dezastruoase a Wehrmachtului din Rusia. Dar atentatul din 20 iulie 1944 a acţionat asupra poporului ca un stimulent; propaganda lui Goebbels a ştiut să exploateze acest straniu eveniment cu o abilitate extraordinară. Hitler însuşi a părut să se fi preschimbat. Se proclama făţiş drept Mântuitorul Germaniei.

Totuşi, nu cred că masa populaţiei germane păstrase pentru el veneraţia de odinioară. Poporul, în disperarea sa, se agăţa mai degrabă de el, ca un înecat de un colac de salvare.

* * *

Hitler respingea orice concepte filosofice care nu se întemeiau pe un materialism absolut. El declara deschis

că rolul omului sfârșea odată cu moartea sa și își permitea glumele cele mai ordinare când se vorbea despre supraviețuirea într-o lume de apoi, mai bună. În aceste condiții, m-am întrebat adesea cine putea să se simtă chemat la îndeplinirea unei misiuni pe Pământ. La fel, n-am înțeles niciodată de ce își încheia cu regularitate marile discursuri printr-o invocație adresată Atotputernicului. Sunt însă convinsă că, dacă proceda astfel, era doar pentru a-și atrage simpatia populației creștine a Reichului. Și în acest caz juca o comedie detestabilă.

Ori de câte ori conversația se referea la viața spirituală, se ridica în termeni cinici împotriva creștinismului, combătându-i dogmele cu o violență grosieră. Convingerea lui se rezuma în următoarea frază, pe care a repetat-o adesea: „Creștinismul a întârziat cu două mii de ani lumea în dezvoltarea ei firească. Omenirea a fost în mod scandalos exploatată și privată de drepturile sale cele mai imperioase. Credința într-o lume de apoi mai bună l-a rupt pe om de realitățile pământești și de îndatoririle la care se angajează față de umanitate din clipa nașterii sale!"

Pe de altă parte, avea o adevărată admirație pentru călugărițele care lucrau ca infirmiere în spitale. Le făcea adesea elogiul spunând: „Datorită faptului că sunt eliberate de orice interes material, se pot consacra cu un devotament total îngrijirii bolnavilor. Nu există infirmiere mai bune decât surorile din spitale."

Povestea Fecioarei Maria, așa cum e prezentată de Biserică, era pentru Hitler un subiect preferat de deriziune. Spiritului său ironic îi plăcea să facă o paralelă între credință și rațiune. Trebuie să spun că demonstrațiile sale cinice îi impresionau chiar și pe cei mai credincioși. Hitler nu era surprins de tenacitatea cu care persoanele în vârstă mai erau încă legate de credința strămoșilor lor. „Dar tineretul – trâmbița el cu orgoliu – este din fericire

departe de aceste neghiobii". Îi reproșa Bisericii mai ales atitudinea ei pasivă, opusă oricărei evoluții revoluționare: „Biserica romană nu a înțeles ce voia Luther (pe care îl considera drept unul din precursorii săi) să realizeze cu Reforma sa". „A reforma – ne explica el adesea – înseamnă a reînnoi în permanență, a găsi noi forme de viețuire și a nu zăbovi pe poteci bătătorite. Biserica catolică a uitat să țină cont de evoluția normală a omenirii și să-i asigure acesteia condiții de viață mai bune".

Bisericii protestante îi reproșa că nu exploatase minunata inițiativă a lui Luther și că recăzuse într-o inerție trândavă. „Războiul Bisericilor – afirma el – a provocat o sciziune care a avut consecințe funeste pentru omenire. Dacă Biserica catolică nu ar fi abuzat de influența ei, amestecându-se permanent în treburile statului, nimic nu s-ar fi opus tolerării practicilor ei religioase."

Hitler își dădea perfect seama că oamenii simpli, care sunt legați de munca lor zilnică, năzuiesc în mod instinctiv la o formă de supranatural care să-i înalțe deasupra măruntei lor existențe. Această nevoie înnăscută fusese excelent exploatată de Biserica catolică. Ea se pricepuse să-i atragă pe oameni cu caracterul mistic al cultului său, cu arhitectura impresionantă a catedralelor sale, cu pasajele înălțătoare ale muzicii sale sacre și cu slujbele ei maiestuoase, care se desfășoară în atmosfera îmbătătoare a mirosului de tămâie.

Hitler era un admirator al geniului organizatoric al creștinătății, care a reușit să edifice biserici în toate stilurile până în cele mai mici sate și să le înzestreze adesea cu avuții considerabile.

Găsea, totuși, că Biserica protestantă dădea o impresie de sărăcie în simplitatea ei naturală. La recepția de Anul Nou, de la Cancelarie, apariția impunătoare a nunțiului Pacelli[45], care îi umilea literalmente pe reprezentanții

Bisericii protestante cu personalitatea sa extraordinară, îi servea adesea drept termen de comparaţie între cele două tendinţe.

„Mistica Bisericii catolice – spunea Hitler – se potriveşte de minune temperamentului germanilor din sud, în timp ce protestantismul, cu lăcaşurile sale austere, e adaptat la forma creştinismului nordic." După el, Biserica catolică dădea dovadă de o iscusinţă remarcabilă în alegerea slujitorilor ei. Preoţii de ţară erau aproape cu toţii de origine ţărănească, ceea ce crea între ei şi populaţie o legătură puternică şi firească.

Când venea vorba despre celibatul impus preoţilor catolici, Hitler lua în derâdere cu regularitate acest sacrificiu suplimentar. El afirma, pe de altă parte, că numai un cap de familie care cunoaşte greutăţile şi obligaţiile pe care le impune o familie poate fi cu adevărat judecătorul îndatoririlor şi al drepturilor pe care ea le comportă. Nu era conştient că, în felul acesta, se contrazicea pe el însuşi, dat fiindcă avea obiceiul să proclame că, pentru el, căsătoria constituia un obstacol serios în realizarea îndatoririlor care îl legau de poporul său.

Hitler era destul de abil pentru a înţelege că nu putea să suprime cu brutalitate sprijinul moral pe care îl reprezintă credinţa. Programul Partidului prevedea libertatea religioasă absolută a aderenţilor. Mulţi membri de partid nu abandonaseră Biserica şi rămăseseră fideli credinţelor lor. Hitler ştia că mulţi germani făcuseră gestul teatral de a-şi părăsi confesiunea, dar că păstrau în lăuntrul lor o credinţă intactă, care le asigura o susţinere spirituală în încercările cumplite ale războiului. Se ştie că Bormann dusese o campanie deşănţată împotriva crucii, simbol al creştinismului, mai cu seamă în şcolile şi în căminele din sudul Germaniei. Declanşase, astfel, o adevărat revoltă pentru libertatea cultului. La insistenţele lui Hitler, a trebuit să dea înapoi. Fanatismul lui Bormann, asociat cu

o necunoaștere totală a imponderabilelor sufletului omenesc, nu pricepuse ce avea odios această campanie antireligioasă într-o asemenea epocă de vicisitudini morale. Hitler era mult mai clarvăzător; el știa că, în domeniul acesta, nu i se poate răpi ceva omului fără a pune în loc un alt ideal. El nu realiza încă ce anume oferea poporului său în schimbul filosofiei creștine, dar era încredințat că, mai devreme sau mai târziu, avea să găsească inspirația unei formule fericite. În fața noastră, la gura sobei, dădea frâu liber imaginației sale:

„Mai târziu, când vor răsări din pământ imense orașe muncitorești, vor trebui prevăzute palate în care botezurile și căsătoriile vor putea fi celebrate cu același fast ca al Bisericii. Casa Partidului, în cea mai mică localitate, va trebui să aibă o sală somptuos decorată, care să reproducă atmosfera tainică a bisericilor". Hitler își explica perfect faptul că femeile doresc ca actul căsătoriei lor să fie consacrat printr-o ceremonie solemnă. El recunoștea că mariajele civile, așa cum erau practicate în sala ponosită a unei primării, nu erau îndeajuns pentru a conferi acestui act toată demnitatea pe care o merită. După părerea lui, cununiile trebuia să fie oficiate în comun, pentru a conferi ceremoniei o atmosferă și mai impresionantă. Ne descria în mod amănunțit cum își imagina el desfășurarea acestor evenimente în cursul cărora zeci de cupluri s-ar fi legat pe viață, într-un cadru grandios și scăldat în armonia unei mari orchestre simfonice. Admitea că mai avea mult de învățat din ritualurile Bisericii în materie de punere în scenă, pentru manifestațiile sale naziste. Era invidios pe imensa influență pe care Biserica catolică o exercita asupra mulțimilor prin intermediul ceremoniilor sale fastuoase. Într-o zi, a declarat textual: „Trebuie să tindem ca toate congresele de la Nürnberg să fie organizate cu aceeași strălucire ca o sărbătoare a Bisericii catolice".

Hitler a rămas până la sfârşit membru al acesteia. Îşi plătea cu regularitate impozitul de cult. Cu toate acestea, hotărâse s-o părăsească după victorie.

Acest act ar fi avut, în ochii lumii, valoarea unui simbol. Pentru Germania, el avea să marcheze sfârşitul unei pagini de istorie. O eră nouă urma să se deschidă pentru cel de-al Treilea Reich.

Capitolul XIV

Nu am dușmani; dacă îmi descopăr vreunii, îi lichidez. HIMMLER

Această declarație, pe care Reichsführerul-SS Himmler a pronunțat-o într-o zi în care era bine dispus, nu i se aplică doar lui, ci întregii politici național-socialiste. Lumea civilizată a fost consternată de dezvăluirile cumplite despre lagărele de concentrare. Și totuși, mai sunt încă germani de bună credință care își pun întrebarea: cum de au fost posibile asemenea atrocități ? Alții sunt convinși și acum că aceste fapte barbare au fost comise fără acordul și fără cunoștința lui Hitler.

Pot afirma cu certitudine că Hitler era informat cu exactitate de Himmler despre tot ce se întâmpla în lagărele morții lente. Toate acele atrocități le considera drept represiuni, necesare stabilității și dezvoltării regimului său. Dar, în această chestiune ca și în atâtea altele, avea cea mai mare grijă să-și păstreze buna reputație. Considera inadmisibil ca numele său să poată fi amestecat în faptele și acțiunile nedemne de o ființă umană care s-au petrecut în acele locuri. În privința aceasta el a jucat, în mod indiscutabil, rolul său cel mai ipocrit și a exploatat cu un cinism stupefiant buna credință a unui mare număr din aderenții săi.

Trebuie menționat faptul că toate discuțiile dintre Hitler și Himmler au avut loc între patru ochi, în spatele unor uși bine închise. Doar Bormann era autorizat să asiste din când în când.

Când, în cursul unor ședințe, lui Hitler i se raportau zvonurile care circulau despre execuțiile în masă și despre cruzimile săvârșite în lagărele de concentrare, el evita să răspundă și trecea imediat la alt subiect. Nu l-am auzit decât rareori dând răspunsuri evazive. Niciodată n-ar fi admis de față cu martori duritatea inumană a legilor sale represive.

Într-o zi, mai mulți generali i-au atras atenția lui Himmler cu privire la unele atrocități comise în Polonia. Spre uimirea mea, acesta s-a recuzat asigurându-i cu tărie că nu făcea decât să execute ordinele Führerului. Dar a adăugat numaidecât: „Persoana Führerului nu trebuie cu nici un preț maculată de aceste fapte; eu, Himmler, sunt cel care îmi asum public întreaga responsabilitate."

Este evident, de altfel, că nici un membru de partid, nici un potentat SS, oricât de influent ar fi fost, nu ar fi cutezat să ia astfel de măsuri fără a-i fi raportat mai întâi lui Hitler.

Acesta știa perfect că metodele Gestapo-ului apăsau din greu asupra poporului și că doar ele îi permiteau să înăbușe în fașă orice veleități de independență. Nu numai că aproba acțiunile inumane comise de oamenii săi de decizie, dar a fost, fără discuție, inspiratorul lor. De altfel, era de o insensibilitate totală în fața suferințelor și a vicisitudinilor pe care le genera războiul. De câte ori nu ne-a spus cu o mină sfidătoare: „Milioane de oameni pier în urma unor catastrofe naturale, fără ca viața de zi cu zi să înceteze din cauza asta. Toate vicisitudinile războiului și pierderile de vieți omenești nu contează în lumina evenimentelor istorice." Altă dată, cum i se atrăgea atenția

asupra pierderilor enorme de tineri ofiţeri din rândurile Wehrmachtului, Hitler a răspuns fără ezitare: „Dar, nu pentru asta sunt acolo aceşti tineri ?"

Brutalitatea oarbă cu care Hitler îşi trata ofiţerii superiori este de asemenea semnificativă. Nu trebuie să se uite că toate condamnările la moarte ale unor generali au fost semnate de el personal.

E uşor de închipuit ce ură puteau să suscite în comandamentul Wehrmachtului aceste măsuri disciplinare. Îmi amintesc reacţia violentă pe care a provocat-o condamnarea la moarte a generalului care abandonase oraşul Feodosia în mâinile inamicului, fără a fi primit acest ordin. Apărătorii Cherbourgului şi ai Königsbergului au fost, şi ei, trimişi în faţa plutonului de execuţie pentru că cedaseră unui inamic superior numericeşte. Toate aceste sentinţe au fost pronunţate fără vreo anchetă serioasă asupra gradului de vinovăţie a celor în cauză. Au fost, toate, cerute de Hitler însuşi.

În hotărârea sa de a se bate „până în ceasul al doisprezecelea şi cinci", după cum avea obiceiul să spună, Hitler a ordonat constituirea unor tribunale sumare, dotate cu un pluton de execuţie. Aceste organisme se deplasau în spatele trupelor angajate. Ele pronunţau şi duceau la îndeplinire sentinţe de condamnare la moarte împotriva unor ofiţeri şi soldaţi a căror singură crimă fusese de a pune la îndoială victoria germană. Spre aducere aminte, voi menţiona şi decretul care făcea răspunzătoare întreaga familie de delictele de trădare comise de unul din membrii săi. Femei, bătrâni şi copii au fost arestaţi, deposedaţi de bunuri şi întemniţaţi. Această metodă reprezenta o adevărată crimă împotriva poporului german. Sub pretextul înspăimântării defetiştilor, în Germania s-a instaurat un înfiorător regim arbitrar. Hitler nu cunoştea nici o limită când era vorba să elimine persoane suspecte sau

compromise politic. Metoda prin care s-a descotorosit de toți cei care luaseră parte la complotul din 20 iulie face dovada unui asemenea sadism, încât rămâi încremenit în fața unei asemenea bestialități. Faptul de a spânzura de cârlige, ca pe niște animale de măcelărie, generali al căror trecut fusese, până în acea zi, ireproșabil și mai ales faptul de a ordona filmarea acestor scene pentru a fi proiectate cu titlu de exemplu în fața Statelor-Majore, dovedește o barbarie pe care numai inconștiența unui tiran putea s-o conceapă.

În conducerea războiului, Hitler nu visa decât la distrugeri. În discursurile sale de propagandă reveneau necontenit expresii ca: ștergerea de pe suprafața pământului a unor orașe, nimicirea inamicului etc., etc. În timpul discursului pe care ni l-a ținut la Wolfsschanze, în ziua declanșării campaniei din vest, Hitler a maimuțărit atitudinea lui Frederic cel Mare înaintea bătăliei de la Leuthen[46]. A încheiat cu un larg gest teatral, strigând: „Zorii ultimului război dintre Germania și Franța au răsărit, căci voi distruge complet dușmanul nostru ereditar. Prevăd nimicirea sa totală."

Dar sentimentele reale ale unui om se manifestă și mai bine în faptele mărunte ale vieții cotidiene decât în marile ocazii. Voi menționa un incident căruia i-am fost victimă, un incident frivol, dar foarte potrivit pentru a ilustra cruzimea ranchiunei de care era capabil Hitler.

Într-o seară, în timpul ceaiului obișnuit, Hitler ne pisălogise încă o dată cu tema lui preferată: caracterul nociv al alcoolului și al nicotinei. Adusese îndeosebi reproșuri violente serviciilor de intendență ale armatei, care, din cauza atribuirii rațiilor de țigări, făcuse „fumători" din aproape toți combatanții. I-am explicat că îngrijorarea lungilor perioade de veghe în tranșee sau șederile prelungite în adăposturile antiaeriene erau motivele care

determinaseră pe toată lumea să fumeze mai mult. Această remarcă îmi atrăsese deja una dintre acele priviri dezabrobatoare al căror secret îl deținea Hitler. A continuat însă să ne explice, cu exemple în sprijinul afirmațiilor sale, că abuzul de aceste două otrăvuri uza și încetinea judecata. Cuprinsă de o poftă furioasă de a-l contrazice, am replicat că asta nu-l împiedica pe profesorul H., care se deda din toată inima la aceste pretinse vicii, să fie omul cel mai competent și cel mai subtil din întregul Cartier General.

Hitler nu mi-a răspuns, dar am simțit că întrecusem măsura îngăduită. În zilele următoare, faimoasele ceaiuri au fost anulate și, în cuvintele indispensabile pe care le-am schimbat, Hitler a fost de o politețe glacială. Observația mea îl rănise cumplit în amorul său propriu. Una dintre colegele mele l-a întrebat, puțin timp după aceea, de ce nu mai aveau loc întâlnirile la ceai. Hitler, pe un ton agasat, i-a răspuns că un „moșneag" nu putea pretinde să-i sacrificăm toate serile noastre. Mi-am dat seama că remarca mea nepoliticoasă îi șifonase pur și simplu orgoliul.

Acest incident mi-a pricinuit neplăceri permanente timp de mai multe luni. În cele din urmă m-am hotărât să-i prezint scuzele mele, dar Hitler le-a respins cu răceală, observând ironic că nu le găsea nici un motiv. Pe moment, am considerat incidentul închis, dar m-am înșelat. Practic, pentru el încetasem să mai exist. În afara biroului, mă evita sistematic. Nu-mi mai rămânea decât să adopt aceeași atitudine.

În timpul deplasărilor, mă retrăgeam seara foarte devreme, pentru a evita stresul întâlnirilor între patru ochi, la fel de dezagreabile pentru amândoi. Dar, într-o seară, l-a trimis la mine pe adjutantul său, cu ordinul de a mă alătura micului cerc intim care se forma cu regularitate în jurul său. Am interpretat acest gest ca un semn de

împăcare, dar Hitler şi-a păstrat răceala neînduplecată faţă de mine. Această atitudine intolerabilă a durat încă o lună. Tortura morală pe care mi-o provoca astfel mi-a dezvăluit toată cruzimea de care era în stare la cea mai măruntă nemulţumire. Susceptibilitatea sa meschină nu ierta niciodată nici cel mai mic afront.

Spre sfârşit, faimoasele sale explozii de furie au devenit din ce în ce mai violente. În momentele de criză, lovea cu pumnii în tăblia biroului sau în pereţi, iar trăsăturile feţei i se crispau într-o mască a urii. Îl împroşca, atunci, pe vinovat, fie el general sau simplu ofiţer, cu epitete grosiere, culese din vocabularul curţilor de mahala. Ai fi zis că auzi un sergent prusac care mustruluieşte un recrut. Aceste accese de furie se terminau de obicei cu următoarele fraze: „Piei din ochii mei şi consideră-te destituit. Ai noroc că nu pun să fii împuşcat pe loc."

După asta Hitler îşi recăpăta repede controlul. Strângea atunci din buzele lui crude, a căror subţirime o ascundea sub mica sa mustăcioară, şi-i dicta unuia dintre colaboratorii săi pedeapsa cu care voia să-l lovească pe vinovat. În mod sistematic, căuta să-i facă pe toţi cei din apropierea sa să împărtăşească ura pe care o nutrea faţă de elementele care îi erau ostile. Nici măcar oamenii de stat străini nu erau feriţi de prozelitismul său turbat. Eram mereu impresionată de argumentele pe care le dezvolta când Mussolini sau Horthy încercau să-l facă să adopte o atitudine mai conciliantă faţă de evrei. În acele momente, Hitler renunţa la orice formalitate protocolară şi zugrăvea, în faţa partenerilor săi, pericolul evreiesc în culorile cele mai macabre. Lungile sale explicaţii se terminau totdeauna cu concluzia că evreii trebuia eliminaţi cu orice preţ. Nu folosea niciodată un termen mai precis, dar pronunţa întotdeauna cuvântul „eliminaţi" cu un dispreţ atât de pătimaş, încât nimeni nu putea avea vreo

îndoială asupra adevăratului său înțeles. Era mereu într-o dispoziție excelentă când putea să ne relateze că vizitatori străini îi aduseseră la cunoștință măsuri rasiale luate în țările lor. În ziua în care Antonescu i-a anunțat „dispariția" evreilor din Basarabia, stima sa în ochii lui Hitler a crescut vertiginos. În schimb, l-am văzut pe Hitler rămânând impasibil în fața argumentației convingătoare a lui Horthy, care încerca să-l facă să înțeleagă că, la urma urmei, nu era cu putință să-i arunci pe evrei pur și simplu în stradă sau să-i ucizi.

Chiar și în timpul convorbirilor diplomatice, Hitler se lansa în atacuri violente împotriva inamicilor săi politici. Nu omitea niciodată să-și incite vizitatorii să-i trateze pe adversarii lor la fel cum o făcea el în lagărele de concentrare. Nu ezita chiar să vorbească de deportare și de măsuri represive când făcea aluzie la familiile domnitoare din Italia, România și Iugoslavia. Știa că aceste medii îi erau ostile: se expuseseră deci în mod cu totul firesc urii sale răzbunătoare.

Capitolul XV

Nu am succesor. HITLER

În 16 februarie 1945, îl aşteptam pe Hitler în sala mică din Cancelaria Reichului, pentru a dejuna cu el între patru ochi. Totul era pregătit, în aşteptarea stăpânului. Perdelele sufrageriei, care se afla în aripa din dreapta a palatului Radziville, erau complet trase, pentru a-l împiedica pe Führerul celui de-al Treilea Reich să vadă în ce stare de distrugere se afla cealaltă latură a edificiului.

Afară, un soare de iarnă strălucitor îşi revărsa razele peste ruine, dar încăperea era luminată electric. Majordomul venea din când în când să arunce o privire asupra mesei care era aranjată cu mult gust şi pe care, în grămăjoare ordonate, se înşirau, lângă tacâmul lui Hitler, pilulele pe care le lua înainte şi după masă. Micul pahar cu vin „Pepsin" pe care obişnuia să-l bea în timpul dejunului era, şi el, la locul lui.

Abia pe la orele trei, majordomul s-a apropiat de mine pentru a-mi şopti la ureche că vine „Şeful". Câteva clipe mai târziu, Hitler a intrat în sala în care aşteptam şi s-a îndreptat spre mine, cu o mină încruntată. Privirea sa era absentă când, ca de obicei, mi-a sărutat mâna. Era într-o stare de nervozitate extremă şi a început prin a da frâu liber nemulţumirii sale de cum a luat loc la masă.

„M-am supărat din cauza lui Albrecht (unul din adjutanții săi personali). Eva are dreptate să spună că nu mai poate să-l sufere. Sunt obligat să am eu grijă de toate. Sunt mințit din toate părțile. Dădusem ordin să se blocheze cu bare de fier ieșirea care dă din buncărul meu spre Voss Strasse. L-am întrebat pe Albrecht dacă lucrarea a fost executată conform instrucțiunilor mele și mi-a răspuns afirmativ. Adineaori, am constatat că s-au mulțumit să toarne beton, care e absolut ineficace. E clar că nu mai pot să mă încred în nimeni și că nu mai sunt decât un nefericit, trădat de toată lumea. Treaba asta mă îmbolnăvește. Dacă nu l-aș avea alături de mine pe credinciosul Morell, n-aș putea să-mi duc la bun sfârșit opera. Și când te gândești că doctorii Brandt și Hasselbach, idioții ăia, voiau să mă descotorosesc de el, fără a se întreba ce s-ar petrece cu mine în lipsa îngrijirilor lui. Dacă s-ar întâmpla ceva, Germania ar fi fără Conducător, căci nu am succesor. Primul pe care îl prevăzusem și-a pierdut mințile (Hess). Al doilea a pierdut toată simpatia populației (Göring). Al treilea a pierdut încrederea Partidului (Himmler)."

Hitler lansase această tiradă pe un ton de extremă iritare. Când, pentru a cunoaște opinia sa profundă, l-am întrebat cu prudență: „Dar, mein Führer, poporul vorbește mult despre Himmler ca fiind desemnat să vă urmeze", Hitler a strigat cu violență : „Nu înțeleg ce vrei să spui. Himmler este un om fără nici o cultură artistică."

Am replicat că, pentru moment, aspectul belle-artelor nu avea nici o importanță și că Himmler avea oricum posibilitatea, dacă era cazul, să recurgă la consilieri în domeniul artei.

La aceste cuvinte, Hitler mi-a aruncat o privire furibundă și și-a pierdut orice control: „Nu vorbi atât de prostește ! Ce te-a apucat ? De parcă ar fi ușor să te înconjuri cu oameni de valoare. N-aș fi așteptat sfatul dumitale, dacă aș fi avut această posibilitate."

Am rămas ca năucită de această violenţă a limbajului şi n-am mai scos o vorbă. Hitler a continuat să debiteze fraze într-un monolog interminabil, apoi s-a calmat încetul cu încetul. Când furia i s-a potolit şi a remarcat tăcerea mea reprobatoare, m-a bătut prietenește pe umăr:

„Recunosc că nu trebuie să vorbim politică la masă. Scuză-mă că am început o discuţie atât de nesăbuită."

Ridicându-se de la masă, a cugetat câteva clipe, în picioare, lângă mine. Toată atitudinea sa era cea a unui om care se resemnează să-şi vadă munca de-o viaţă pe cale să se năruie.

„Ei bine, continuă să dibui cine mi-ar putea fi succesor. În ceea ce mă priveşte, nu încetez să mă gândesc la această problemă, şi nu reuşesc s-o rezolv."

Cu ocazia incidentului relatat mai sus a fost pentru prima dată când l-am auzit pe Hitler vorbind despre şeful SS-ului cu un asemenea dispreţ. Poate că faptul se datora recentei prăbuşiri a frontului de pe Vistula pe care Himmler, desemnat *in extremis* comandant al unui grup de armate, îi promisese că-l va menţine cu orice preţ. Pe de altă parte, rareori venea vorba despre Reichsführerul-SS în cursul conversaţiilor noastre la gura sobei.

Când vorbea despre Himmler, Hitler lăuda felul remarcabil în care şeful SS-iştilor se ocupa de oamenii săi şi de familiile lor. De asemenea, îi plăcea să proclame că avea o încredere absolută în el.

Însă, după părerea mea, se înşela amarnic în privinţa acestui ultim punct. Observasem metodele folosite de Himmler pentru a înţesa anturajul lui Hitler cu oameni care îi erau total devotaţi. Fegelein, doctorul Stumpfeger şi mulţi alţii reuşiseră, datorită manevrelor sale, să ocupe poziţii importante pe lângă Führer. Eram convinsă că Himmler nu aştepta decât momentul în care puterea i-ar fi căzut în mâini ca un fruct copt.

Într-o zi, când Hitler își exprimase, o dată în plus, încrederea nemărginită în șeful milițiilor negre, l-am privit cu un zâmbet sceptic. Führerului nu i-a scăpat expresia feței mele și, fixându-mă cu ochii săi ca de vrăjitor, m-a întrebat cu un glas aproape amenințător: „Te îndoiești, cumva ?"

Am reușit să-i susțin privirea care sugestionase atâta lume și n-am răspuns; dar am avut clar impresia că Hitler însuși nu deslușea prea bine jocul pe care-l făcea șeful poliției sale. Incidentul era închis.

Himmler nu strălucea în societate; este motivul pentru care era rareori invitat în cerc restrâns, la Berghof. Îmi aduc aminte că l-am văzut cu ocazia ceaiurilor de după consfătuirile importante. În prezența mea, Hitler și el n-au vorbit niciodată decât despre lucruri lipsite de importanță.

Himmler avea două pasiuni. Mai întâi, vizitele pe front. Revenea de fiecare dată cu un entuziasm debordant pentru vitejia și devotamentul „băieților" lui. Apoi, problemele agricole. Făcuse studii de inginer agronom și era pasionat de tot ce ținea de munca pământului. În mai multe institute de cercetări, încuraja studiul creșterii animalelor și al botanicii. Într-unul din ele, dr. Fahrenkamp producea o otravă preparată din lăcrămioare și degețel care avea, pare-se, proprietatea de a face comestibilă carnea în stare de putrefacție. Himmler era foarte mândru de această ultimă descoperire și îi prezicea un succes mondial.

Rar, Hitler discuta cu el despre problema rasială. În aceste cazuri, Himmler critica întotdeauna înfățișarea nu tocmai ariană a câtorva actori germani. Nu înțelegea ca un regim aflat sub semnul rasismului nordic să accepte ca fizicul anumitor actori de cinema să fie negația însăși a idealului arian. În fața mea n-au vorbit niciodată despre lagărele de concentrare.

Prezența lui Himmler era întotdeauna apăsătoare pentru cei prezenți. Crea în jurul său o atmosferă nedefinită de teamă și neliniște. Însă, pe lângă Führer, Himmler, în ciuda puterii sale oculte, nu dădea decât impresia unui mic-burghez anodin.

După retragerea de pe Vistula, vizitele sale la Cartierul General s-au rărit, iar considerația de care se bucurase în ochii lui Hitler a fost definitiv ruinată. În schimb, Hitler a păstrat până la sfârșit o feblețe pentru Göring în pofida teribilelor disensiuni pe care le suscitase între ei conducerea războiului. Lui Hitler îi plăcea să vorbească despre Göring. Îl considera drept un tovarăș credincios și devotat, și trecea cu bunăvoință peste nevoia sa insațiabilă de fast și pasiunea sa pentru uniforme fanteziste, bijuterii și decorații, afirmând că aceste slăbiciuni nu puteau face uitat faptul că Göring fusese un combatant extraordinar în timpul Marelui Război și în perioada de cucerire a puterii. Pe de altă parte însă, îi ierta cu greu eșecurile suferite de Luftwaffe cu începere din 1940. El le atribuia faptului că Göring nu era un tehnician și că-l trădau colaboratorii, la fel cum i se întâmpla lui însuși. Hitler dădea vina pentru dezastrele Luftwaffei pe încăpățânarea cu care Udet[47] pierduse doi ani pentru a pune la punct un nou tip de avion. Și care, culmea, se dovedise un „lucru de mântuială".

Hitler înțelesese că Jeschonnek[48], succesorul lui Udet, fusese incapabil să lanseze o nouă fabricație destul de repede pentru a ajunge din urmă avansul tehnicii aliate. În ultimii ani, Hitler nu vedea salvarea Germaniei decât în avioanele cu turbomotor și cu reacție: „De îndată ce le vom produce în serie mare, voi opri invaziile aeriene ale inamicului," repeta el întruna.

Dar se înfuria ori de câte ori i se raporta că avioanele noastre de intercepție nu se împotriviseră inamicului

când formidabilele armade aeriene veneau să prefacă în pulbere orașe întregi din înaltul unui cer senin și luminos. Ori de câte ori se încerca să se scuze inerția aparatelor noastre de vânătoare, invocându-se condițiile atmosferice nefavorabile, răspundea furios că domnii constructori n-aveau decât să conceapă modele mai puțin sensibile la influențele atmosferice.

La citirea rapoartelor despre pierderile umane enorme cu care populația germană plătea atacurile aeriene, Hitler făcea crize violente de furie din cauză că nu i se executaseră ordinele de a se construi mai multe *Hochbunkere* (adăposturi cu suprastructură): „De ani de zile, nu contenesc să preconizez acest gen de construcție care și-a dovedit eficacitatea. Dar – adăuga el de fiecare dată, cu fața lividă de mânie și lovind puternic cu pumnul în masă – mie nu mi se dă ascultare. Acești domni vor întotdeauna să fie ei mai deștepți."

Hitler reproșa Luftwaffei și importanța exagerată pe care și-o atribuia. În opinia sa, Statele-Majore ale aviației apăreau ca ciupercile după ploaie. Le purta pică piloților germani de vânătoare fiindcă se lăsau purtați în triumf de camarazii lor de la sol, după fiecare victorie: „Piloții ăștia – spunea el disprețuitor – nu se gândesc decât să fie filmați pentru jurnalele de actualități, în timp ce tovarășii lor de pe avioanele de transport prestează o muncă grea și ingrată, rămânând mereu în umbră." Dar Göring izbutea de fiecare dată să le ia apărarea piloților lui de vânătoare, punându-le în valoare faptele excepționale de vitejie de care dădeau dovadă în fața unui inamic superior ca număr.

În toamna lui 1944, când s-a răspândit zvonul că Göring se dezinteresa în mod fățiș de războiul aerian și că își pierdea timpul cu frivolități în reședința sa de la Karinhall, Hitler mi-a spus: „Firește, aș fi preferat să n-o ia în căsătorie pe femeia aceea. E îndrăgostit lulea de ea și nu-și mai face treaba cu însuflețirea necesară."

Totuşi, în ciuda altercaţiilor violente care îi opuneau, Hitler îi ierta totul lui Göring; pentru el, avea toată clemenţa. Într-o zi, Göring a pus să se rechiziţioneze un tablou pe care anticarul Haberstock îl achiziţionase de la Paris pentru Hitler. Haberstock, speriat de consecinţele pe care acest fapt le-ar fi putut atrage după sine, a venit la mine pentru a mă ruga să-i spun eu Führerului. Am făcut-o cu toate menajamentele pe care le comporta o asemenea solicitare. Cu toate astea, n-am putut să evit o explozie de mânie în faţa lipsei de consideraţie cu care procedase Göring. Hitler tuna şi fulgera : „Cum a îndrăznit să-mi încalce ordinele ? Te asigur că o va încasa de îndată ce voi da ochii cu el." Dar lucrurile s-au oprit aici, iar Göring a păstrat tabloul.

Am spus deja că, spre sfârşitul războiului, Hitler nu-l mai considera eventualul său succesor. Nu îl mai lua în serios şi nu-l scutea de criticile cele mai aspre. Dar, în pofida pierderii de prestigiu de care suferea Göring în ochii săi, Hitler păstra o slăbiciune pentru vechiul său tovarăş de luptă. Când, la sfârşitul şedinţelor Statului-Major, se anunţa apropierea avioanelor inamice, Hitler punea de fiecare dată să se telefoneze la Karinhall pentru a se informa dacă Reichsmarschallul ajunsese cu bine acasă.

Toate aceste fapte confirmă convingerea mea că nu Hitler a fost acela care, pe 20 aprilie 1945, a decretat arestarea şi executarea lui Göring. Faimoasa telegramă nu putea fi decât opera lui Bormann, cel care îl asculta orbeşte pe Hitler în ultimii ani ai războiului.

Capitolul XVI

Nici nu mă gândesc să părăsesc Berlinul; prefer să mă omor. HITLER, în martie 1945.

N-am nici cea mai mică ezitare în a afirma că Hitler și tovarășa sa, Eva, și-au curmat viața de bunăvoie. Acest gest fatidic nu a fost doar punctul final, care consfințea prăbușirea planurilor lui Hitler, dar el corespundea și convingerilor și teoriilor pe care le profesase în cursul ultimilor trei ani cu privire la responsabilitatea omului în fața destinului său.

Înainte de război, avea obiceiul să afirme că fiecare individ trebuia să suporte consecințele actelor sale. În opinia sa, nici cele mai grele încercări nu puteau să justifice un abandon al luptei de zi cu zi. Hitler îi deplângea sincer pe oamenii pe care disperarea îi împingea să-și ia singuri viața. El era încredințat că un simplu sfat sau o mică încurajare în momentele critice erau de ajuns pentru a-l face pe un deznădăjduit să-și recapete încrederea.

Hitler și-a modificat cu totul această opinie în ultimii ani de război și mai ales după atentatul din 20 iulie 1944. E straniu de constatat cum s-a transformat mentalitatea sa în urma citirii cu asiduitate a operelor filosofului Schopenhauer. Încetul cu încetul, el și-a însușit teoria conform căreia viața nu merita trăită atunci când nu

rezerva decât deziluzii și neplăceri. În cursul serilor de la Cartierul General din Prusia Orientală, Hitler îmi descria adesea starea de spirit în care se află oamenii care, văzând că îi lasă puterile, simt o moarte latentă: „Când un om nu mai e decât o ruină vie, la ce bun să continue să trăiască? În cazul acesta nu se mai poate spune că e vorba de lașitate sau de dezertare de la datorie."

Îmi împărtășea adesea sentimentul stânjenitor pe care îl resimțea de fiecare dată când se afla în prezența unui om în declin. Nu știu, totuși, dacă își dădea pe de-a întregul seama în ce măsură el însuși, în ciuda prodigioaselor sale eforturi de voință, căzuse într-o stare de decrepitudine fizică.

În timpul bolii sale, în septembrie 1944, l-am vizitat deseori în camera pe care o ocupa în micul său buncăr unde nu pătrundea niciodată vreo rază de soare. Am constatat că Hitler era la capătul puterilor. Cu o voce stinsă, descria durerile groaznice pe care i le provocau crampele stomacale: „Dacă spasmele astea ar urma să se repete, viața mea n-ar mai avea nici un rost", îmi spunea el atunci. „În cazul acesta, nu aș șovăi să-i pun capăt".

Aceste cuvinte erau pronunțate cu un asemenea ton de disperare neputincioasă, încât nu mă puteam împiedica să-l compătimesc. Eram copleșită de emoție la vederea acelui trup istovit pe care îl chinuiau suferințe cumplite. Ambianța locului accentua și mai mult impresia de dezolare pe care o resimțeam în fața stăpânului atotputernic al Germaniei; patul îngust de campanie, zidurile de beton reci și goale, totul exprima mizeria unei celule de închisoare. Omul însuși, cu chipul crispat, zăcea culcat în fața mea în cămașa sa de noapte, de culoare albă cu broderii albastre. Părea deja că respiră aerul înăbușitor al mormântului. Din când în când, încerca încă să-și păstreze demnitatea, afișând un ușor zâmbet artificial.

Nu mai aveam înaintea mea „Conducătorul" Germaniei Mari, ci un biet nenorocit care inspira milă.

Hitler nu s-a restabilit niciodată complet după această criză. Mai târziu, la Berlin, când, în timpul ceaiurilor de noapte, stătea întins pe canapea, total epuizat după eforturile de peste zi, îmi mărturisea deseori că omenirea era prea ticăloasă pentru ca viața să mai merite a fi trăită. Duplicitatea umană îl decepționase până la punctul în care își pierduse credința în viață.

„Animalele sunt mai credincioase decât oamenii", repeta el. Din vreme în vreme, ridica privirea spre portretul lui Frederic cel Mare care împodobea peretele deasupra biroului său și cita cuvintele bine-cunoscute ale acestuia: „De când i-am studiat pe oameni, iubesc câinii".

În ianuarie 1945, după înapoierea de la Bad Nauheim la Berlin, Hitler s-a degradat văzând cu ochii. Era într-o stare aproape neîncetată de agitație. Monologurile sale din cursul întâlnirilor la ceai nu mai erau decât o repetare monotonă a acelorași povești. Repertoriul său se restrângea din ce în ce mai mult. Adesea ne istorisea aceleași lucruri la prânz și seara. Astfel, ne spunea aproape zi de zi: „Afurisita de Blondi iar a venit să mă trezească azi-dimineață. S-a apropiat de pat dând semne de prietenie, dar când am întrebat-o dacă are nevoie să iasă afară s-a retras degrabă într-un colț. Ce animal inteligent!" Sau: „Uitați-vă la mâna mea cum se ameliorează; nu mai tremură; nu mai tremură aproape deloc".

Se întâmpla, de asemenea, să salute pe cineva, fără a-și da seama că o făcuse deja cu câteva clipe mai înainte. Pierderea memoriei devenea evidentă. Subiectele pe care se mai complăcea încă să le discute deveneau din ce în ce mai plate și mai puțin interesante. Nu mai perora despre chestiuni rasiale, nici despre probleme economice sau politice, nu mai făcea să se perinde pe dinaintea imaginației

noastre istoria Antichității, cum îi plăcuse să facă atunci când ne explica în felul său cauzele prăbușirii Imperiului roman. El, care se interesase cu pasiune de toate problemele biologice, de botanică și de zoologie, de evoluția socială a omenirii (era convins că aceasta va fi înlocuită cândva de un stat-termitieră), nu mai vorbea, în acele ultime luni, decât de creșterea câinilor, de aprovizionarea cu alimente, precum și de prostia și răutatea oamenilor. Devenise absolut descumpănitor în judecățile sale cu privire la anturaj. Persoane care se bucuraseră de stima sa deosebită ani de-a rândul își pierdeau brusc, și fără motiv, orice considerație în ochii săi.

La masă, insista tot mai mult pe conversații care tăiau pofta de mâncare. Dacă, în cursul zilei, văzuse o femeie al cărei ruj era prea bătător la ochi pentru gustul său, nu se codea să ne explice, la masă, că rujurile erau fabricate cu apa de canal din Paris.

I se întâmpla, de asemenea, să ne expună o întreagă teorie cu privire la propriul său sânge. Cu o plăcere sadică, ne povestea că recursese în mod regulat la lipitori pentru a-și reduce tensiunea arterială. Când, într-o zi, mi-am exprimat sila pe care mi-o inspirau aceste lighioane, mi-a replicat foarte mirat: „Dar sunt niște mici vietăți cumsecade care fac un bine enorm" și a continuat prin a ne mărturisi că, acum, Morell îi făcea, direct, prelevări de sânge. Considera că acest procedeu era mai comod și mai curat.

Când era prost dispus și ne vedea mâncând carne sau doar asezonând legumele fierte cu puțină zeamă de carne, i se întâmpla să ne persifleze, făcând aluzie la prelevările pe care i le făcea Morell: „Chiar mă bate gândul să pun să vi se prepare niște sângerete cu sângele meu de prisos. De ce nu ? De vreme ce vă place atât de mult carnea."

Când a făcut pentru prima oară această remarcă, am rămas absolut năucite. N-am șovăit să-i arătăm toată

repulsia pe care putea să ne-o provoace în felul acesta la masă. Rău am făcut, căci, în loc să schimbe tema, s-a înverşunat să ne ţină un întreg curs pentru a ne demonstra că sângele era un lucru foarte apetisant.

Am constatat de asemenea cu groază că, puţin câte puţin, Hitler îşi pierduse toată rezerva scrupuloasă pe care o manifestase întotdeauna în prezenţa personalului său feminin. În cursul celor doisprezece ani pe care îi petrecusem alături de el, nu-şi permisese niciodată nici cea mai mică remarcă nepoliticoasă, nici cel mai mărunt familiarism, nici cea mai nevinovată înjurătură. Însă, în ultimele luni la Berlin, se debarasase de orice sentiment de pudoare. Într-o dimineaţă, o colegă căreia îi apreciase mereu toaletele extravagante a intrat în buncărul Cancelariei, în cursul unei alarme aeriene, purtând nişte mănuşi ca de muschetar şi o imensă pălărie cu borurile răsfrânte, totul de culoare roşu-închis. Hitler s-a oprit în faţa sa şi i-a spus admirativ că frumuseţea ei n-ar avea câtuşi de puţin de suferit dacă n-ar mai pune pe ea decât pălăria şi mănuşile. Râzând, a îndemnat-o ca pe viitor să se prezinte în buncăr doar astfel înveşmântată. Această glumă de prost gust a fost repetată de mai mult ori.

Injecţiile intramusculare pe care Morell i le administra cu regularitate aveau asupra lui Hitler un efect stimulator vizibil. Ori de câte ori avea parte de binefacerile seringii lui Morell, se purta mai degajat, iar conversaţia sa devenea mai dezinhibată. Odată, pe când stătea alungit în faţa noastră pe canapea pentru a-şi lua ceaiul din zori, s-a apucat să-şi întindă tot corpul şi să-şi încordeze braţele, cu un mormăit nedesluşit. Apoi s-a uitat la noi cu un aer bizar şi ne-a explicat că, prin aceste gesturi simple, un bărbat se înţelege cu tovarăşa sa. Am rămas încremenite de stupoare.

După această întâmplare, l-am întrebat pe doctorul Morell ce anume se întâmpla cu Hitler. L-am întrebat şi dacă i se întâmpla să-i administreze afrodisiace. Morell mi-a răspuns: „Da, îi dau acum hormoni noi pentru a-l revigora."

Dar decăderea lui Hitler luase asemenea proporţii în cursul ultimelor zile, încât nu mă puteam împiedica să mă întreb dacă nu cumva aveam de-a face, pur şi simplu, cu un dezechilibrat mental. Zvonuri dintre cele mai contradictorii circulau în această privinţă. Persoanele care susţineau că Hitler îşi pierduse progresiv unele dintre facultăţile sale, mai cu seamă după atentatul ratat din 20 iulie 1944, erau din ce în ce mai numeroase. Dar se vorbea pe ocolite. Cea mai mică indiscreţie l-ar fi costat viaţa pe imprudentul care ar fi pronunţat vreo blasfemie la adresa idolului celui de-al Treilea Reich. Ideea mă obseda, însă. De fiecare dată când, cu toată circumspecţia de care eram în stare, le-am făcut o aluzie la asta doctorului Morell sau generalilor din anturajul lui Hitler, am fost tratată eu însămi de nebună. Toată lumea era de acord să admită că Hitler trăia din ce în ce mai izolat de realităţile lumii acesteia, dar că urmărea dezvoltarea evenimentelor cu luciditate. Îşi dădea perfect seama de calea spre prăpastie pe care era angajat Reichul său, dar încăpăţânarea sa nemărginită şi credinţa în misiunea sa îl împiedicau să tragă concluziile care se impuneau. Încă mai nutrea speranţa nesăbuită că va putea să răstoarne situaţia şi să obţină victoria la „finiş". În faţa poporului german, anunţa că această schimbare se va petrece pe plan politic.

În ultimul său comunicat către Gauleiteri, din 26 februarie 1945, le împărtăşise convingerea sa de nezdruncinat că diplomaţia germană va izbuti să disocieze frontul unit al Aliaţilor. Câteva zile mai târziu, în cursul unei consfătuiri cu experţii săi militari, a lăsat să se întrezărească

„surprize" grație folosirii faimoaselor arme secrete. Repeta cu perseverență: „Răbdare, trebuie să câștigăm timp".

Asta explică intenția sa de a transforma Alpii bavarezi într-o puternică fortăreață naturală. Dar când am aflat că-i trimisese pe copiii din Hitlerjugend-ul berlinez contra tancurilor rusești al căror cerc de fier sugruma capitala, n-am mai putut să alung gândul că astfel de acțiuni nu puteau fi decât opera unui iresponsabil mental. Asemenea orori nu puteau emana de la un om care dispunea de toate facultățile sale.

Era cazul să stabilesc, totuși, până la ce grad avansase demența lui Hitler. Doar un psihiatru experimentat, care trăia în preajma lui, ar fi putut să determine această limită. Am stat de vorbă cu oameni care au avut ocazia să fie alături de el, la consfătuirile imediat premergătoare căderii capitalei. Acești generali sau înalți funcționari, în ciuda încercării cumplite prin care treceau în acele momente, își păstraseră perfect luciditatea. De fiecare dată când ieșeau din sala de ședință, erau realmente distruși și îmi mărturiseau cu jumătate de gură impresia lor că Hitler pierduse cu siguranță de mult controlul reacțiilor sale. Aceste mărturisiri confirmau propriile mele convingeri.

Din acel moment, mă treceau fiorii de fiecare dată când mă lua prin surprindere cu ciudățeniile sale. Ideea că poporul german era pe de-a întregul la cheremul divagațiilor lui mă copleșea. Pentru mine devenise o reală obsesie dorința de a cunoaște exact limitele decăderii sale psihice. Nu mai puteam să împărtășesc frământările mele anturajului lui Hitler. Ar fi însemnat curată sinucidere.

Întâmplarea a făcut să mă întâlnesc într-o zi, între patru ochi, cu un fost președinte al Tribunalului de Stat pe care îl cunoscusem pe vremea când colabora îndeaproape cu Reichsleiterul Bormann în domeniul legislativ. Cu multă precauție, am ridicat problema posibilității ca Hitler să nu

mai fi fost în posesia tuturor facultăţilor sale mintale. Răspunsul m-a făcut să rămân ca lovită de trăsnet. Acest om de caracter, jurist eminent şi obiectiv, şi căruia evenimentele nu îi viciaseră deloc aptitudinile de psihanalist unanim recunoscute, mi-a răspuns cu următoarea frază care tranşa chestiunea cu precizia unui cuţit de ghilotină: „Da, Hitler e lovit de demenţă."

O altă confirmare am avut-o când m-am aflat pentru ultima oară la Berghof, în aprilie 1945. Am găsit printre lucrurile doctorului Karl Brandt un comunicat de presă prin care se anunţa că dispariţia unui celebru psihiatru de la Universitatea din Königsberg neliniştise opinia publică din Germania. Acest specialist, al cărui nume îmi scapă, fusese chemat la Cartierul General al lui Hitler pentru a-l examina pe Führer. Concluzia lui fusese că se impunea o şedere mai lungă într-un sanatoriu special. A fost convocat imediat de Himmler şi după aceea a dispărut în mod misterios.

Încă o confirmare mi-a fost oferită chiar de către Göring. Cu câteva zile înaintea plecării sale la Berlin, îi ceruse lui Bormann să-i remită procesele-verbale ale şedinţelor din ultimele luni. Göring a explicat că se temea ca ele să nu fie date publicităţii mai târziu, iar poporul german să afle astfel că în ultimii doi ani fusese condus de un nebun. Göring a adăugat că insultele de necrezut al căror obiect fusese din partea lui Hitler nu se puteau explica altfel.

Din nefericire nu pot să judec în ce măsură se poate da crezare acestei declaraţii a lui Göring. A vrut să distrugă acele procese-verbale cu scopul de a şterge astfel orice urmă a vinovăţiei sale sau a vrut doar să ascundă decăderea lui Hitler ? Impresia mea e că a fost vorba de ambele mobiluri.

În seara zilei de 20 aprilie 1945, Hitler m-a chemat în biroul său, împreună cu una dintre colegele mele. Ne-a salutat cu obişnuita sa amabilitate, apoi ne-a declarat cu tristeţe:

„Situaţia a evoluat în ultimele cincisprezece zile de asemenea manieră, încât sunt obligat să-mi dispersez şi mai mult Statul-Major. Faceţi-vă imediat bagajele. Maşina pleacă peste o oră spre sud. Veţi primi alte instrucţiuni de la Reichsleiterul Bormann".

Colega mea şi cu mine l-am întrebat, atunci, dacă nu puteam să rămânem lângă el, la Berlin. A respins oferta noastră sub pretextul că avea de gând să organizeze în Bavaria o mişcare de rezistenţă căreia i se va alătura mai târziu: „Mai am încă nevoie de voi două", ne-a spus. „Vreau să vă ştiu în siguranţă. În cazul în care evenimentele se înrăutăţesc şi mai mult, vor părăsi Berlinul şi celelalte două secretare. Dacă vreuna dintre colegele voastre mai tinere ar urma să piară în această încercare, aşa va fi fost voia sorţii". Apoi şi-a luat rămas bun cu aceste cuvinte: „Ne vom revedea curând; voi veni şi eu cât mai repede cu putinţă".

Hitler a pronunţat aceste fraze dintr-o suflare. Stătea în picioare în faţa noastră, gârbovit, cu braţele atârnând, cu părul complet încărunţit. Ochii săi lipsiţi de strălucire şi de forţă fixau un punct imaginar. Doar un vag zâmbet obosit îi mai lumina faţa scofâlcită. Era zâmbetul unui om total distrus, care pierduse orice speranţă.

Puţin mai târziu, Hitler m-a mai chemat de două ori la telefon. La primul apel, mi-a spus: „Copilele mele, situaţia s-a schimbat. Cercul din jurul Berlinului s-a închis. Maşina nu va mai putea trece. Veţi părăsi Berlinul mâine dimineaţă, cu avionul".

Imediat după aceea, vocea lui spartă mi-a şoptit: „Avionul pleacă în jurul orei două, la sfârşitul alarmei. Trebuie să izbutiţi să decolaţi".

Apoi glasul i s-a preschimbat într-un gâjâit imperceptibil. L-am rugat să repete sfârşitul, dar n-a mai răspuns. Nu închisese aparatul; nu mai auzeam decât o tuse înăbuşită, care în urechea mea suna ca murmurul îndepărtat al neantului.

Note

[1] **Wilhelm Brückner** (1884-1954), adjutantul-şef al lui Hitler până în 1940. Căzut în dizgraţie, a intrat în forţele armate (*Wehrmacht*). La sfârşitul războiului avea gradul de colonel.

[2] Proprietatea lui Hitler de la Berchtesgaden, pe muntele Obersalzberg din regiunea Alpilor bavarezi.

[3] Bârlogul lupului.

[4] **Theodore (Theo) Gilbert Morell** (1886-1948), medicul personal preferat al lui Hitler, din 1937 până în 1945. Mulţi istorici au speculat că tratamentele sale ar fi contribuit la înrăutăţirea sănătăţii lui Hitler. Se spune că Morell i-ar fi prescris, de-a lungul anilor, stricnină, pervitin şi alte medicamente dubioase. De asemenea, adesea folosea lipitori pentru a trata hipertensiunea arterială şi alte afecţiuni ale lui Hitler. Problema este că el nu i-a spus niciodată lui Hitler (sau altcuiva) exact ce anume îi administra, în afară de a susţine că era vorba de diferite vitamine şi ingrediente „naturale". Mai multe persoane din anturajul lui Hitler au declarat că Morell îi injecta cu regularitate acestuia morfină şi că Morell însuşi era morfinoman. După război, investigaţiile asupra trecutului său, precum şi interogatoriile luate de Aliaţi, au dus la părerea larg răspândită că era un impostor.

[5] *Gau* (provincie): principala circumscripție administrativ-teritorială din Germania în perioada nazistă. *Gauleiter*: conducătorul politic al unei *Gau*.

Albert Forster (1902-1952), Gauleiter și, din 1939, guvernator al provinciei Danzig-Prusia Occidentală. Membru SA și SS. În ciuda administrației sale relativ blânde, a fost răspunzător, totuși, de expulzarea a sute de mii de polonezi în Guvernământul General (denumirea dată teritoriului polonez aflat sub ocupație germană), precum și de deportările în lagărul de concentrare Stutthof. A fost și unul dintre autorii masacrului de la Piașnica, în care au fost uciși aproape 60 000 de intelectuali polonezi și cașubieni. Arestat de englezi și predat autorităților poloneze în 1946, a fost condamnat la moarte pentru crime de război și crime împotriva umanității și executat prin spânzurare la Varșovia, în februarie 1952.

[6] **Julius Schaub** (1898-1967), membru NSDAP (*Nationalsozialistischen Deutschen Arbeiterpartei* – Partidul Muncitoresc Național-Socialist German), tovarăș apropiat al lui Hitler încă din 1922, când a fost primul său șofer. Din 1940 până în 1945, a fost adjutantul-șef al lui Hitler, cu gradul de Obergruppenführer-SS (general-locotenent). Deși cu un nivel intelectual redus și suferind de patima băuturii, s-a bucurat de toată încrederea lui Hitler (care i-a fost martor la cea de-a doua căsătorie, în anii 1930) datorită devotamentului și discreției sale absolute. Schaub este cel care, părăsind buncărul Cancelariei curând după sinuciderea lui Hitler, s-a ocupat, conform instrucțiunilor primite de la acesta, de arderea documentelor personale și a dosarelor secrete aflate în apartamentele lui Hitler din München și Berghof. După internarea de către armata americană într-un lagăr de denazificare, a trăit la München. Nu a compărut în fața justiției deoarece nu s-a găsit nici o dovadă de implicare personală în crime de război.

[7] **Franz Hofer** (1902-1975), membru al NSDAP din Austria (1931), ulterior Gauleiter și, din 1940, guvernator al provinciei Tirol-Voralberg. În septembrie 1943, după debarcarea Aliaților în Sicilia și ocuparea *de facto* a nordului Italiei de către germani, a fost numit Înalt Comisar al „zonei operative a ținutului

Alpilor". În noiembrie 1944 i-a adresat lui Hitler un memoriu prin care propunea organizarea în munți a unei „Fortărețe a Alpilor" (*Alpenfestung*) ca ultim bastion al celui de-al Treilea Reich. Deși, după toate probabilitățile, Bormann a întârziat să-i prezinte lui Hitler memoriul, Hofer a fost numit, în 29 aprilie 1945, Reichsverteidigungskommissar (Comisar pentru apărarea Reichului) al „Fortăreței Alpilor", dar la 6 mai a fost capturat de armata americană. A reușit să evadeze din lagărul de la Dachau și, deși condamnat de două ori în contumacie la ani de închisoare, a trăit până în 1975 la Mülheim/Ruhr, sub alt nume și, în ultimii ani, chiar sub numele său adevărat, fără a fi executat nici o pedeapsă.

[8] **Otto Hermann Fegelein** (1906-1945), Gruppenführer (general-locotenent) în *Waffen-SS* (trupele SS combatante) și, din ianuarie 1944, ofițer de legătură la FHQ (*Führerhauptquartier* – Cartierul General al Führerului). Cumnatul Evei Braun prin căsătoria (iunie 1944) cu sora acesteia, Margarethe (Gretl). A fost unul dintre favoriții lui Himmler, care i-a asigurat nu doar numeroasele avansări în grad, dar și posturi bune, personal de încredere și indemnizații generoase. În calitate de comandant pe frontul de est, nu s-a distins prin mari fapte de arme, în schimb a participat la așa-zisele „acțiuni de curățenie" îndreptate împotriva partizanilor, civililor și evreilor, în Polonia și URSS (în special, masacrele din mlaștinile Pripet, din vara anului 1941). Rănit pe frontul de est, a fost instalat de Himmler ca ofițer de legătură Waffen-SS la FHQ. Din ianuarie până în aprilie 1945, Fegelein și Bormann au controlat accesul în buncărul lui Hitler. După încercarea șefului său, Himmler, de a negocia o capitulare separată în fața Aliaților, în aprilie, Fegelein a părăsit buncărul Cancelariei și a fost arestat în apartamentul său din Berlin unde, în haine civile, cu numerar în devize și pașapoarte false, se pregătea, pare-se, să fugă în Suedia împreună cu amanta sa, presupusă spioană. În aceeași zi, la ordinul direct al lui Hitler și după o judecată sumară, Fegelein a fost împușcat în curtea Cancelariei. Deși circumstanțele morții sale nu au fost complet elucidate, mulți istorici au conchis că Fegelein și-a găsit sfârșitul din cauza unei combinații dintre trădarea lui Himmler și statutul suspect al amantei sale.

[9] Prescurtarea de la Deutsches Nachrichten-Büro, în epocă, principala agenție de știri a Germaniei.

[10] **Heinrich Hoffmann** (1885-1957), fotograf oficial, prieten și confident al lui Hitler, din 1919 până în 1945. Hoffmann a învățat meseria în atelierul tatălui său și a servit ca fotograf în armata bavareză în cursul Primului Război Mondial. Prin el a cunoscut-o Hitler pe Eva Braun, care lucra ca asistentă în atelierul lui Hoffmann. S-a înscris în NSDAP în 1920 și Hitler îl vizita frecvent în momentele de relaxare. Hoffmann a obținut dreptul exclusiv de a-l fotografia pe Führer, însoțindu-l aproape pretutindeni și chiar călătorind cu el pe diferitele fronturi ale celui de-al Doilea Război Mondial. De-a lungul acestor ani a adunat peste 2,5 milioane de fotografii, făcând o avere considerabilă pentru sine, dar și pentru Hitler. Se spune că Hoffmann a avut ideea ca Hitler să încaseze o redevență pentru fiecare fotografie a sa reprodusă pe timbrele poștale germane, ceea ce a reprezentat o sursă importantă de venituri pentru Führer. Hoffmann a fost judecat ca profitor de război în 1947 și condamnat la 10 ani de închisoare. Aproape întreaga sa avere a fost confiscată, dar sentința i-a fost redusă la 5 ani în 1950. A trăit confortabil la München până la moartea sa, în decembrie 1957.

[11] Consfătuire de analiză a situației.

[12] Paula și Angela (soră vitregă, fiică din prima căsătorie a tatălui lui Hitler).

[13] Galeria de artă.

[14] **Paul Ludwig Troost** (1878-1934), unul dintre arhitecții preferați ai lui Hitler. Deși, până în 1933, nu a făcut parte din elita arhitecților germani, stilul său neoclasic l-a entuziasmat pe Hitler și a devenit, pentru o vreme, arhitectura oficială a celui de-al Treilea Reich. În toamna anului 1933, a fost însărcinat cu reconstrucția și remobilarea sediului Cancelariei din Berlin. Împreună cu alți arhitecți naziști, Troost a proiectat și a construit edificii de stat și municipale pe tot cuprinsul Germaniei,

inclusiv noi clădiri administrative, locuințe sociale pentru muncitori și poduri pe principalele autostrăzi. Una dintre marile structuri pe care le-a proiectat înaintea morții sale a fost Casa Artei Germane (Haus der Deutschen Kunst) din München, preconizată ca un grandios templu pentru „adevărata, eterna artă a poporului german". Relația lui Hitler cu Troost a fost una ca de la elev la profesor admirat. În opinia lui Albert Speer, care a devenit ulterior arhitectul preferat al lui Hitler, Führerul declara adesea că „de la Troost a învățat pentru prima oară ce înseamnă arhitectura". Moartea lui Troost, în 1934, după o lungă suferință, a fost o lovitură dureroasă, dar Hitler a rămas în relații strânse cu soția sa, ale cărei gusturi arhitecturale coincideau deseori cu ale sale, ceea ce a făcut din ea (tot în opinia lui Speer) „un fel de arbitru al artei la München".

[15] **Karl Brandt** (1904-1948), membru NSDAP (1932), SA (1933), SS (1934), Waffen-SS (1940). Din 1934 până în august 1944 a fost medicul de escortă al lui Hitler. În 1943 era Brigadeführer-SS (general-maior), iar în august 1944 a fost numit Comisar General al Reichului pentru sănătate publică și igienă. Arestat de Gestapo în aprilie 1945 pentru că își trimisese familia într-o zonă unde putea fi capturată de Aliați, a fost condamnat la moarte de un tribunal din Berlin. Eliberat în 2 mai la ordinul amiralului Dönitz, a fost arestat de englezi la 23 mai. În 1946 a compărut înaintea Tribunalului Internațional de la Nürnberg, în „Procesul medicilor", unde a fost acuzat de crime de război și crime împotriva umanității (organizarea și participarea la experiențe medicale efectuate pe ființe umane, planificarea și punerea în aplicare a programului de eutanasie T-4) și apartenență la o organizație criminală (SS). Condamnat la moarte prin spânzurătoare în august 1947, a fost executat în iunie 1948.

[16] Ceainărie.

[17] **Angela (Geli) Raubal** (1908-1931), fiica lui Leo și a Angelei Raubal (sora vitregă a lui Hitler).

[18] **Emil Maurice** (1897–1972), unul dintre primii membri ai NSDAP. După înființarea formațiilor paramilitare *Sturmabteilung* (SA) (Detașamentul de asalt) în 1920, a fost primul Obserste SA Führer (conducător suprem al SA), iar în 1923 a devenit comandantul SA al nou-createi *Stabswache* (companie SA specială însărcinată cu paza lui Hitler la întrunirile și mitingurile național- socialiste), fiind totodată șoferul mașinii cu care se deplasa Hitler. În 1925, Stabswache a fost reorganizată de Hitler sub denumirea de *Stosstrupp* (Trupa de șoc) care, în cursul aceluiași an, a fost rebotezată *Schutzstaffel* (SS) (Detașamentul de protecție), Hitler devenind membrul SS nr. 1, iar Maurice, membrul SS nr. 2. În aceeași perioadă, se pare că a avut o relație de scurtă durată cu Geli Raubal. Deși în 1932 Maurice devenise Oberführer-SS (colonel), cariera sa stagnantă în cadrul organizației după ce Himmler a devenit Reichsführer-SS s-a datorat faptului că acesta din urmă îl suspecta a fi parțial evreu. Himmler s-a străduit vreme îndelungată să-l excludă din SS, însă Hitler s-a împotrivit tot timpul având în vedere vechimea în organizație a lui Maurice.

[19] **Unity Valkyrie Mitford** (1914-1948), una din fiicele celui de-al doilea baron Redesdale, și vară a Clementinei Hozier, soția lui Winston Churchill. Părinții ei aveau vederi politice de extremă dreapta și susțineau Uniunea Britanică a Fasciștilor (o soră a ei, Diana, s-a căsătorit în 1936 cu liderul organizației, Oswald Moseley). Educată și instruită în familie, a devenit o fascistă convinsă. În 1933, s-a deplasat în Germania pentru a participa la unul dintre mititingurile de la Nürnberg și a ajuns să fie obsedată de persoana lui Hitler. Curând, a devenit membră a anturajului acestuia (într-o declarație către presa germană, Hitler o descria ca pe „o mostră perfectă de feminitate ariană") și o susținătoare înfocată, dar naivă, a național-socialismului german. Cînd Marea Britanie a declarat război Germaniei, disperată, i-a trimis o scrisoare de rămas bun lui Hitler și s-a împușcat în cap, în Parcul Englez din München. Tentativa de sinucidere a eșuat și s-a întors în Anglia, alienată mintal. Și-a petrecut restul vieții pe insula Inchkenneth. Medicii decretaseră că era prea periculos

să-i extragă glonțul și, în cele din urmă, a murit de meningita cauzată de tumefierea creierului în jurul proiectilului.

[20] Mănușiță.

[21] **Christian Weber** (1883-1945), unul dintre primii membri ai NSDAP. Organizator de pariuri hipice la Daglfing, membru în Consiliul municipal din München, între 1926-1934, apoi președinte al Muzeului German al Vânătorii și președinte al Ligii Economice a Proprietarilor Germani de Cai de Curse. A fost ucis în 1945 de insurgenții antinaziști din Bavaria.

[22] **Ulrich Graf** (1878-19 ? ?), membru fondator al DAP (*Deutsche Arbeiterpartei* – Partidul Muncitoresc German) și al NSDAP, bodyguard personal al lui Hitler (1920-1923), membru al Reichstagului (1936), Brigadeführer-SS onorific. Data morții necunoscută.

[23] **Max Amann** (1902-1957), fost camarad de arme cu Hitler în timpul Primului Război Mondial, membru NSDAP și, din 1921, administrator financiar și consilier juridic al partidului. În 1922 a devenit director al Eher Verlag (editura NSDAP) și al ziarului *Völkischer Beobachter* (Observatorul național), iar în 1933, președinte al Asociației Editorilor de Presă din Germania, calitate în care a impus controlul național-socialiștilor în domeniu și a suprimat treptat publicațiile care nu îl susțineau deplin pe Hitler. Arestat de Aliați, a fost condamnat, în noiembrie 1948, la 10 ani de închisoare pentru crime de război.

[24] **Julius Streicher** (1885-1946), unul dintre primii tovarăși de luptă ai lui Hitler. Gauleiter al Franconiei, proprietar și editor al ziarului antisemit *Der Stürmer* (Atacantul). Streicher a fost cel mai înverșunat propagandist al antisemitismului „demonic". În 1940 a fost destituit din toate funcțiile, dar a rămas editorul ziarului său. Acuzat în procesul criminalilor de război de la Nürnberg, a fost condamnat la moarte și executat prin spânzurare în 1946.

[25] **Robert Ley** (1890-1945), posesor al unui doctorat în chimie şi membru NSDAP din 1924. A lucrat în cercetare la firma Bayer, din 1920 până în 1928, când a fost concediat din cauza alcoolismului şi atitudinilor antisemite. Gauleiter al Renaniei de sud şi membru al Reichstagului, Ley a luptat periodic cu accesele de alcoolism, motiv pentru care se afla sau nu în graţiile lui Hitler. În 1932 a fost numit Reichsorganisationsleiter (conducător al organizării Reichului) şi a început să publice ziarul *Westdeutscher Beobachter*. În 1933 a ajuns conducător al Comitetului de Acţiune pentru Protecţia Mâinii de Lucru Germane. Ley a folosit această poziţie pentru a distruge sindicatele, înlocuindu-le cu *Deutsche Arbeitsfront* (Frontul German al Muncii), una dintre cele mai mari organizaţii de masă din Germania. Cu fondurile confiscate de la sindicate a creat programul de vacanţe turistice „Kraft durch Freude" (Putere prin plăcere), precum şi şcolile tip „Adolf Hitler" şi aşa-numitele „Ordensburgen" (Cetăţi ale disciplinei), instituţii de învăţământ superior menite să producă o elită intelectuală naţional-socialistă. În timpul războiului, a fost, de asemenea, coorganizator al Inspecţiei Centrale a Serviciilor pentru Mâna de Lucru Străină. Arestat de armata americană în 1945 şi acuzat de crime de război şi crime împotriva umanităţii, a reuşit să scape de judecata Tribunalului Internaţional de la Nürnberg spânzurându-se în celula sa, la 25 octombrie 1945.

[26] **Dietrich Eckart** (1868-1923), poet, scriitor şi publicist care a devenit unul dintre primii mentori intelectuali ai lui Hitler. După ce a luptat în Primul Război Mondial, Eckart s-a reîntors la München în 1915 şi a intrat în politică după revoluţia din noiembrie 1918. Cunoscut pentru opiniile sale antisemite, exprimate mai cu seamă în săptămânalul său naţionalist *Auf gut Deutsch* (În germană neaoşă), care ataca în mod frecvent tratatul de la Versailles, profitorii de război evrei, bolşevismul şi social-democraţia, Eckart a servit ca un catalizator important al mişcării naţional-socialiste, pe care a susţinut-o financiar, şi a scris textul cântecului „Deutschland, erwache!" (Germanie, deşteaptă-te!), care se intona la toate mitingurile naziste. După ce l-a ajutat pe Hitler să obţină fonduri pentru a cumpăra

Völkischer Beobachter, ziarul NSDAP, a devenit primul său redactor-şef. Întemniţat pentru scurt timp în închisoarea din Stadelheim, după puciul din 8-9 noiembrie 1923 de la München, a murit în urma unui atac de cord, în luna decembrie a aceluiaşi an, în timp ce Hitler era închis la Landsberg. Hitler îl preţuia într-atât, încât a dedicat *Mein Kampf* memoriei sale.

[27] **Werner von Blomberg** (1878-1946), ofiţer de carieră. A absolvit Academia de Război în 1907. La izbucnirea Primului Război Mondial era ofiţer de Stat-Major General. A luptat pe frontul de vest, iar la sfârşitul războiului ajunsese la gradul de maior şi fusese decorat cu medalia „Pentru merit". În 1920 a fost avansat locotenent-colonel, iar în 1927, general-maior. În 1932 a fost conducătorul delegaţiei germane la Conferinţa pentru dezarmare de la Geneva. Un an mai târziu, Hitler l-a numit ministru al Apărării, iar în 1935, ministru de Război şi comandant suprem al Wehrmachtului. Blomberg a avut ideea ca toţi soldaţii germani să depună un jurământ personal de loialitate faţă de Hitler. În aprilie 1936, a devenit primul feldmareşal al lui Hitler. Göring, care îl invidia pentru puterea pe care o dobândise, a folosit Gestapo-ul pentru a obţine informaţii stânjenitoare despre viaţa sa particulară. În ianuarie 1938, Blomberg a demisionat când a descoperit că Göring intenţiona să facă public faptul că noua şi tânăra sa soţie era o fostă prostituată. După război, Blomberg a fost capturat de trupele aliate şi a fost audiat ca martor în procesul criminalilor de război de la Nürnberg. A murit în detenţie, la 14 martie 1946.

[28] **Alwin-Broder Albrecht** (?-1945?), ofiţer de carieră. În perioada 1938-1939 a fost adjutantul lui Hitler pentru Kriegsmarine (Marina de război), iar după 1939, aghiotant personal. Se presupune că a murit în ultimele zile ale războiului.

[29] **Walther Hewel** (1904-1945), membru NSDAP încadrat în Stosstrupp şi purtător de drapel al acesteia în puciul din 8-9 noiembrie 1923 de la München. În 1937 a devenit membru onorific SS cu gradul de Sturmbannführer (maior), pentru a ajunge, în 1942, la gradul de Brigadeführer-SS (general-maior).

În 1937 a intrat în serviciul personal al lui Ribbentropp la Ministerul de Externe, iar cu începere din 1938, a fost reprezentantul permanent al acestui minister la Cancelaria Reichului. În ultimele zile dinaintea căderii Berlinului a fost prezent în buncărul Cancelariei, de unde a reuşit să iasă împreună cu Bormann, dar cum în 2 mai 1945 ascunzătoarea grupului său a fost încercuită de soldaţii ruşi, s-a sinucis pentru a nu fi capturat.

[30] Sopot, Polonia.

[31] Vârcolacul.

[32] Vinița, Ucraina.

[33] Cuibul de vultur.

[34] Aluzie la faptul că, înainte de a intra în politică, Ribbentrop a lucrat ca reprezentant comercial vinicol şi s-a căsătorit cu fiica celui mai bogat fabricant de şampanie din Germania, devenind asociatul acestuia.

[35] **Werner von Fritsch** (1880-1939), ofiţer de carieră, general-colonel. A luptat pe front pe toată durata Primului Război Mondial. În mai 1935 a devenit comandantul suprem al forţelor armate. După masacrul din „noaptea cuţitelor lungi", aversiunea lui pentru naţional-socialism şi mai ales pentru planurile grandioase ale lui Hitler referitoare la viitoarele aventuri militare i-au devenit repede cunoscute celui din urmă, care a hotărât să-l înlăture. În 1938 i s-a înscenat o falsă acuzaţie de homosexualitate, pusă la cale de Gestapo, după ce un prostituat a fost convins de Himmler şi Heydrich să declare că Fritsch l-a plătit pentru favoruri sexuale. Hitler a avut astfel pretextul pentru a-l sili pe Fritsch să demisioneze. Acuzaţiile informatorului au fost demontate în cursul aceluiaşi an de un tribunal militar de onoare şi Fritsch a fost achitat, dar Hitler nu l-a reabilitat niciodată pe deplin. În pofida cruntei nedreptăţi care i s-a făcut, Fritsch nu a fost capabil să-şi concretizeze revolta într-o rezistenţă

activă, resemnat și cu ideea că destinul Germaniei era, totuși, Hitler. La declararea războiului, într-un gest simbolic, Hitler i-a încredințat comanda onorifică a unui regiment de artilerie care a participat la asaltul asupra Varșoviei. Fritsch a fost ucis în luptă, la 22 septembrie 1939.

[36] **Ferdinand Heim** (1895-1977), ofițer de carieră, general-locotenent, numit, în iulie 1942, comandantul Diviziei a 14-a Panzer de pe frontul din Rusia. La 1 noiembrie 1942 a fost delegat comandant al unui corp de armată de tancuri, plasat în spatele Armatei a 3-a române, ca sprijin în vederea iminentei ofesive sovietice. Compus din numai 180 de tancuri în stare de utilizare, efectivul vulnerabil al lui Heim cuprindea Divizia a 14-a Panzer (36 de tancuri), Divizia a 22-a Panzer (41 de tancuri, dintre care multe nesigure întrucât șoarecii roseseră cablajele electrice !) și Divizia 1 Blindate română (103 tancuri, dintre care 84 tancuri ușoare R-2, cu totul inadecvate). Pe 19 noiembrie, frontul de sud-vest sovietic a atacat Armata a 3-a română și, în ciuda unor puncte de rezistență fermă, a izbutit străpungerea și a pătruns adânc în spatele liniilor românești. Corpul lui Heim a contraatacat, dar, în locul unui atac în masă, a primit ordin să devieze Divizia 1 Blindate română în timp ce se afla în mișcare. În felul acesta contraatacul lui Heim a fost dislocat de la început și nu a reușit să oprească străpungerea rusă, ceea ce a avut drept urmare încercuirea și ulterior distrugerea Armatei a 6-a la Stalingrad. Arestat la 26 noiembrie 1942 din ordinul lui Hitler, a fost eliberat în aprilie 1943, din motive de sănătate, și internat în spital. În iulie 1943 Hitler a revenit asupra deciziei sale de a-l exclude din armată și i s-a îngăduit să se retragă. A fost reactivat la 1 august 1944 și numit comandantul fortăreței Boulogne, din Franța, care s-a predat trupelor canadiene la 23 septembrie. Între 23 septembrie 1944 și 12 mai 1948, Heim a rămas în captivitate britanică, după care a fost repatriat.

[37] Denumirea sub care au fost cunoscute trupele de infanterie germane cu începere din aprilie 1944.

[38] **Josef (Sepp) Dietrich** (1892-1966), distins cu nenumărate decorații pentru fapte de vitejie în cursul Primului Război Mondial, a fost unul dintre primii susținători ai lui Hitler. Membru NSDAP și SS din 1928. După 1933 a avut o carieră rapidă în Waffen-SS, ajungând Obergruppenführer (general) și comandant al regimentului de elită Leibstandarte SS Adolf Hitler, cu care a înregistrat victorii remarcabile în campaniile din Franța, Grecia, Iugoslavia și pe frontul de est. După debarcarea Aliaților în Normandia, a fost numit comandantul Diviziei 1 Panzer SS, apoi al Armatei a 6-a Panzer SS, cu gradul de Oberstgruppenführer (general-colonel). Deși avusese deja mai multe divergențe cu Hitler (printre altele, a protestat de două ori împotriva masacrării evreilor), acesta a fost momentul din care Dietrich, care se bucura de o mare popularitate în Waffen-SS, dar și în Wehrmacht, a început să se opună insistenței lui Hitler de a nu le permite comandanților să acționeze din proprie inițiativă. În aprilie 1945, după eșecul ofensivei germane plănuite de Hitler în Ungaria, și conduse de Dietrich, Hitler i-a ordonat lui și trupelor sale să-și depună brasardele speciale ale unității lor de elită, dar Dietrich a refuzat să transmită ordinul. A fost capturat de Armata a 7-a americană în mai 1945. Judecat în 1946, a fost condamnat la închisoare pe viață pentru rolul jucat în executarea celor 82 de prizonieri de război americani de la Malmédy, deși nu s-a putut dovedi că el ar fi dat ordinul. Ulterior, pedeapsa i-a fost comutată la 25 de ani, dar la 22 octombrie 1955 a fost eliberat la recomandarea unei comisii de clemență aliato-germane. În 1956 a fost din nou arestat și, fiind acuzat de sprijin și instigare în asasinarea lui Röhm și a celorlalți lideri SA, în „noaptea cuțitelor lungi" (30 iunie 1934), un tribunal din München l-a găsit vinovat de complicitate la crimă cu premeditare și l-a condamnat la 18 luni de închisoare. Eliberat din motive de sănătate în februarie 1958, a murit în urma unui atac de cord, la Ludwigsburg, în aprilie 1966. La înmormântarea sa au participat mii de foști camarazi de arme, precum și mulți foști adversari.

[39] Inițial, corp de gardă SS, ulterior echivalentul SS al regimentului.

[40] Faimoasa berărie münchenează în care avuseseră loc primele întruniri ale lui Hitler cu simpatizanții mișcării național-socialiste și unde, după luarea puterii, Hitler obișnuia să țină discursurile anuale de aniversare a puciului din 8-9 noiembrie 1923.

[41] **Kurt von Schleicher** (1882-1934), ofițer de carieră. În cursul primului război mondial a fost general în Statul-Major al lui Hindenburg. După război a rămas alături de acesta și, în 1925, când Hindenburg a devenit președinte, i-a devenit consilier politic. În 1932, după ce a reușit să obțină demisia lui Franz von Papen, cu a cărui politică reacționară nu era de acord, a ajuns cancelar și, din dorința de a obține sprijinul partidelor de centru, a încercat să controleze activitatea NSDAP. Hitler a replicat aliindu-se cu von Papen pentru a-l răsturna pe Schleicher. Cu sprijinul unor industriași importanți ca Hjalmar Schacht, Gustav Krupp, Alfried Krupp, Fritz Thyssen, Albert Voegler și Emil Kirdorf, Papen l-a convins pe Hindenburg să-l numească pe Hitler cancelar, asigurându-l că, în calitate de vice-cancelar, va fi în măsură să-l împiedice pe acesta din urmă să impună o politică și mai extremistă. Hitler era decis să se răzbune pe Schleicher și în „noaptea cuțitelor lungi" câțiva SS-iști au fost trimiși să-l asasineze. Schleicher a fost ucis în apartamentul său din Berlin, la 30 iunie 1934.

[42] Prescurtarea de la Kriminalpolizei, corpul detectivilor (în civil) din Poliția germană. Împreună cu Gestapo-ul au format Sicherheitspolizei (Sipo) (Poliția de securitate). În 1939, Kripo a devenit Departamentul V al Reichssicherheitshauptamt (RSHA) (Serviciul Central al Securității Reichului), agenție SS.

[43] **Claus Graf** (conte) **Schenk von Stauffenberg** (1907-1944), ofițer de carieră, colonel. Provenit dintr-o familie aparținând vechii nobilimi catolice din Württemberg, tânărul Stauffenberg

era un conservator monarhist care, inițial, a susținut mișcarea lui Hitler mai ales pentru idealurile ei naționaliste. Maltratarea sistematică a evreilor și măsurile antireligioase ale regimului l-au transformat însă, încetul cu încetul, pe catolicul Stauffenberg într-un oponent al nazismului. S-a distins, totuși, în cursul războiului, luptând cu eroism pe mai multe fronturi și pierzând ochiul stâng, brațul drept și două degete de la mâna stângă în luptele din Africa de Nord, în 1943. În acel moment era deja un dușman înverșunat al lui Hitler, pe care îl numea „Anticristul". Ca ofițer de Stat-Major în Wehrmacht, cu acces regulat la consfătuirile de analiză ale lui Hitler, lui Stauffenberg i s-a încredințat rolul principal în conspirația care a plănuit atentatul din 20 iulie 1944. A fost arestat, judecat și executat în cursul aceleiași zile. În Germania de astăzi este considerat erou național și simbol al rezistenței germane față de regimul nazist (cunoscută sub denumirea de *Widerstand*), multe străzi și piețe purtând numele său.

[44] **Friedrich Wilhelm Viktor Augustus** (1882-1951), cel mai vârstnic dintre cei cinci fii ai Kaiserului Wilhelm II și Kronprinz (principe moștenitor) al Imperiului German și al regatului Prusiei. După abolirea monarhiei germane, în 1918, a renunțat la drepturile sale la tron și s-a alăturat tatălui său în exilul din Olanda. În 1923, după ce l-a asigurat pe cancelarul Gustav Stresemann că nu se va amesteca în politică, a revenit în Germania (unde a rămas până la sfârșitul vieții) și a respins toate avansurile lui Hitler de a sprijini NSDAP.

[45] Reprezentantul diplomatic al Vaticanului în Germania.

[46] Bătălie în care, la 5 decembrie 1757, în cursul Războiului de șapte ani, armata prusacă a lui Frederic cel Mare a învins armata superioară numeric a Austriei, condusă de principele Carol de Lorena. Bătălia a avut un rol important în „miracolul" supraviețuirii Prusiei.

[47] **Ernst Udet** (1896-1941), unul dintre cei mai faimoşi piloţi de vânătoare germani din Primul Război Mondial (62 de victorii între 1916 şi 1918). După război, a fost un membru activ al Asociaţiei Veteranilor din escadrila Richthofen şi a provocat controverse atunci când a declanşat o campanie de excludere din asociaţie a lui Göring pentru false pretenţii de victorii aeriene în timpul războiului. A intrat în *Luftwaffe* (Forţele Aeriene) în iunie 1935, cu gradul de colonel, iar un an mai târziu a fost numit şef al Serviciilor Tehnice ale Ministerului Aviaţiei. În acest post a promovat introducerea avioanelor Junkers Stuka şi Messerschmidt BF109. În timpul războiului a ajuns la gradul de general-colonel şi a devenit directorul general al înzestrării pentru Luftwaffe. În 1940, Hitler şi Göring l-au acuzat de înfrângerea aviaţiei germane în Bătălia Angliei. A fost de asemenea criticat pentru că ar fi neglijat dezvoltarea unor noi bombardiere grele. Cuprins de deprimare din cauza slabelor performanţe ale Luftwaffei în cursul Operaţiei Barbarossa şi de decizia de a nu i se pune în aplicare planurile de realizare a avionului Focke Wulf FW190, s-a sinucis la 17 noiembrie 1941. Moartea sa l-a pus pe Hitler într-o situaţie stânjenitoare, iar guvernul german a emis o declaraţie în care a anunţat că Udet murise într-un accident în timp ce încerca un nou tip de avion.

[48] **Hans Jeschonnek** (1899-1943), general-colonel. Provenit dintr-o familie de militari, la 16 ani s-a înrolat voluntar în Primul Război Mondial. A rămas în Reichswehr, iar după venirea la putere a lui Hitler a avut o carieră fulgerătoare. Încă înainte de declanşarea războiului, ajunsese, la 40 de ani, şeful Statului-Major General al Luftwaffei. A fost însă copleşit de intrigile politice. După Stalingrad şi bombardamentele masive asupra oraşelor germane, a ajuns la concluzia că Luftwaffe şi războiul fuseseră pierdute şi, la 18 august 1943, s-a sinucis în biroul său de la Cartierul General al Luftwaffei. A fost înmormântat cu funeralii naţionale, dar cauza morţii a fost trecută sub tăcere.

Cuprins

Uluitoarea aventură a unei secretare
de Raphaël Delpard 5
Capitolul I 11
Capitolul II 29
Capitolul III 41
Capitolul IV 53
Capitolul V 63
Capitolul VI 75
Capitolul VII 89
Capitolul VIII 95
Capitolul IX 109
Capitolul X 123
Capitolul XI 137
Capitolul XII 147
Capitolul XIII 159
Capitolul XIV 175
Capitolul XV 183
Capitolul XVI 191
Note 201

Berlin, 20 aprilie 1939. Christa Schroeder îl felicită pe Hitler cu ocazia aniversării vârstei de cincizeci de ani. De la stânga la dreapta: Heinz Linge (valetul și, ulterior, majordomul lui Hitler), Gerda Daranowski (ulterior, prin căsătorie, Gerda Christian, altă secretară a lui Hitler), Christa Schroeder, Hitler.

Castelul Hradčany, Praga sub ocupație germană, 16 martie 1939. De la stânga la dreapta: Wilhelm Frick (directorul Biroului central pentru protectoratul Boemiei și Moraviei), Hitler, Hans Heinrich Lammers (secretar de stat și șef al Cancelariei Reichului), Wilhelm Stuckart (secretar de stat în Ministerul de Interne), Julius Schaub, Christa Schroeder.

Castelul Hradčany, Praga sub ocupație germană, 16 martie 1939. De la stânga la dreapta:Wilhelm Frick, Hitler, Hans Heinrich Lammers, Wilhelm Stuckart, Julius Schaub, Christa Schroeder.

Cartierul General „Wolfsschanze", în timpul războiului contra Uniunii Sovietice, iunie 1942. De la stânga la dreapta: Christa Schroeder, Henry Picker (secretarul lui Hitler), Hansgeorg Schulze.

Hitler în timpul vacanței dintre 29 decembrie 1939 și începutul lui ianuarie 1940, în holul mare de la Berghof: seara de revelion. Rândul întâi, de la stânga la dreapta: Wilhelm Brückner, Christa Schroeder, Eva Braun, Hitler, Margarethe (Gretl) Braun (sora Evei), Adolf Wagner (Gauleiterul Münchenului), Otto Dietrich (șeful Serviciului de Presă). Rândul al doilea, de la stânga la dreapta: Gerda Daranowski, Margarete Speer (soția lui Albert Speer), Martin Bormann (parțial acoperit), dr. Karl Brandt, Heinrich Hoffman. În spate, de la stânga la dreapta: dr. Theo Morell, Johanna Morell, Karl-Jesko von Puttkamer (adjutantul naval al lui Hitler), Gerda Bormann, Max Wünsche (unul dintre adjutanții SS ai lui Hitler), Heinrich Heim (adjutantul lui Bormann).

Cartierul General de la Bruly-le-Pêche (Belgia), cu ocazia vizitei lui Albert Speer și a altor persoane, 22 iunie 1940. De la stânga la dreapta: Heinz Linge, Julius Schaub, Hitler, Christa Schroeder.

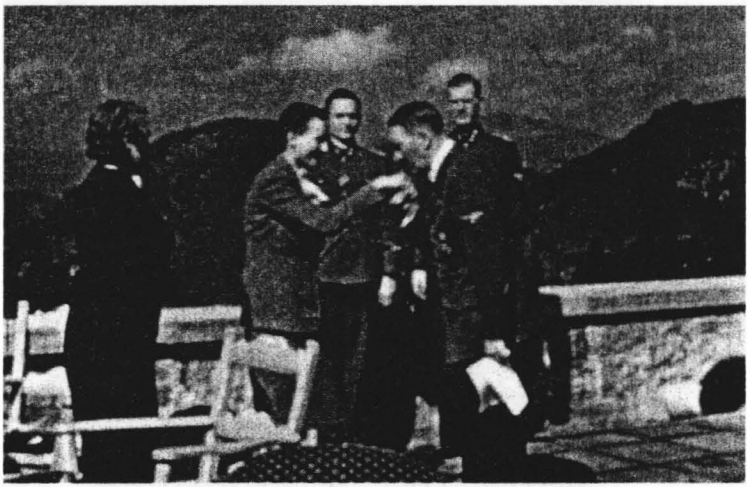

Obersalzberg, Berchtesgaden, terasa Berghofului, 1940.
De la stânga la dreapta: I. Schwarz, Christa Schroeder, Hans Pfeiffer (adjutant al lui Hitler), Hitler, Hansgeorg Schulze.

Obersalzberg, Berchtesgaden, terasa Berghofului, 1939. De la stânga la dreapta: Christa Schroeder, Johanna Wolf (în acel moment, secretara-şefă a lui Hitler), Hitler, Anni Brandt (soţia doctorului Karl Brandt).

Hitler în timpul vacanţei dintre 29 decembrie 1939 şi începutul lui ianuarie 1940, în holul mare de la Berghof: seara de revelion. De la stânga la dreapta: Hitler, dr. Theo Morell, Gerda Daranowski, Christa Schroeder.

La editura MEDITAȚII a apărut:

Сов. секретно
ДЕЛО
№ 1-Г-23
О Гитлере и его окружении –
Материалы расследования
HENRIK EBERLE
MATTHIAS UHL
DOSARUL HITLER
Dosar secret al NKVD alcătuit pentru Iosif V. Stalin pe baza protocoalelor de anchetă ale aghiotantului personal al lui Hitler, Otto Günsche, și ale ordonanței Heinz Linge, la Moscova în 1948-1949
Editura Meditații

12 ANI CU HITLER 1933-1945

Ce destin a avut această stenodactilografă supradotată, angajată în personalul administrativ al partidului nazist în 1930, apoi remarcată de Hitler care, cu începere din 1933, o ia în serviciul său exclusiv!

Christa Schroeder va rămâne timp de doisprezece ani alături de Führer, la dispoziția sa zi și noapte: la Cancelarie, la Berghof, până în buncărul din Berlin, pentru a nu-l părăsi decât cu câteva zile înaintea morții sale.

Internată în lagărul de la Augsburg în 1945, fosta secretară este interogată de un agent francez al serviciilor de informații franco-americane. Acesta îi cere să-i povestească ceea ce ea a observat și a analizat, adesea cu o uimitoare perspicacitate.

Mărturia Christei Schroeder este dintre cele mai prețioase, căci dacă evenimentele celui de-al doilea război mondial ne sunt cunoscute, personajul care a incendiat Europa rămâne în mare măsură disimulat de fragmentele filmate pentru jurnalele de actualități, care ni-l înfățișează vociferând în fața lumii civilizate.

CINE ERA ADOLF HITLER?

Înzestrat cu un magnetism straniu și fascinant, Hitler poseda un al șaselea simț de om primitiv, o intuiție de ghicitor, care adesea au fost hotărâtoare. Pagină după pagină, facem cunoștință cu un Hitler însuflețit de exaltarea permanentă pentru noi proiecte, uimit de victoriile obținute.

Observațiile Christei Schroeder sunt demonstrația imposibilității de a încadra această personalitate istorică [illegible] singură formulă. Divers[illegible]udinilor, acțiunilor și [illegible]emenea natură, încât o analiză a trăsăturilor [illegible]terului său se impune.

12 ANI CU HITLER 1933 – 1
9 789738 708921
12.39 Lei

Documentul prezentat în ac[illegible] așadar, să-l descoperim pe Adolf Hitler acți[illegible] la nivelul cel mai intim al personalității sale, în primul cerc al puterii sale și al apropiaților săi.

O MĂRTURIE EXCEPȚIONALĂ ȘI INEDITĂ

ISBN 978-973-87089-2-1
ISBN 973-87089-2-3

Distribuție la:
telefon/fax: (021)222.33.12; (021)222.83.80
e-mail: editura@meteorpress.ro
carte@meteorpress.ro
www.meteorpress.ro